

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

TORAKS BÜLTENİ

HAZİRAN 2025

“Hayat Nefesle Başlar.”

Editöryal Ekip Adına

Dr. Nilüfer AYKAÇ

drniluferaykac@gmail.com

YERÇEKİMLİ KARANFİL

*Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıkır tıkır yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarlık kalıyor.
Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.
Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değişiyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.*

Edip CANSEVER

Sevgili Bülten Dostları,

Bu dünyada başlayan her şey gün gelir biter; geriye birkaç kırık anı ve bir de sesimiz kalır dünden yarına uzanan. Divan şiirinin büyük şairi Bâkî'nin dediği gibi "Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş".

Ancak ne iyi ki her veda, aynı zamanda yeni bir başlangıçtır. Bir nokta, cümlelerin tamamlandığını gösterdiği kadar, sonrasında başka bir cümlelerin de başlayacağına işaret eder.

Tıpkı bu yazı gibi: İki yıllık görev sürem sonuna gelmemle birlikte tamama erdirdiğimiz bülten koşusunu, daha iyisini ve güzelini var edeceğine içtenlikle inandığım Ethem Yıldız'a gönül rahatlığıyla teslim edişim gibi... Ama içimde "Hürriyete Doğru" şiirindeki gibi bir kıpırtı var. Gelin Orhan Veli'ye kulak verelim....

*Gün doğmadan,
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,
İçinde bir iş görmenin saadeti,
Gideceksin;
Gideceksin ırıpların çalkantısında.
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
Sevineceksin.
Ağları silkeledikçe
Deniz gelecek eline pul pul;
Ruhları sustuğu vakit martıların,
Kayalıklardaki mezarlarında,*

*Birden,
Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.
Denizkızları mı dersin, kuşlar mı dersin;
Bayramlar seyranlar mı dersin, şenlikler
cümbüşler mi?
Gelin alayları, teller, duvaklar, donanmalar mı?
Heeeey!
Ne duruyorsun be, at kendini denize;
Geride bekleyen varmış, aldırma;
Görmüyor musun, her yanda hürriyet;
Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;
Git gidebildiğin yere.*

TÜRK TORAKS DERNEĞİ ADINA SAHİBİ

Dr. Nurdan KÖKTÜRK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Dr. İpek CANDEMİR

EDİTÖR

Dr. Nilüfer AYKAÇ

EDİTÖR YARDIMCILARI

Dr. Baran GÜNDOĞUŞ
Dr. Ceren ILGAR
Dr. Çağla Pınar TAŞTAN
Dr. Ege GÜLEÇ BALBAY
Dr. Ethem YILDIZ
Dr. Fatma TOKGÖZ AKYIL
Dr. Filiz Çağla UYANUSTA
KÜÇÜK
Dr. Haluk Celaleddin ÇALIŞIR
Dr. Levent AKYILDIZ
Dr. Merve ERÇELİK KONCAK

İLETİŞİM ADRESLERİ

toraks@toraks.org.tr

YAYINA HAZIRLAYAN

BULUŞ Tasarım ve
Matbaacılık Hizmetleri San. Tic.
Betül KARTAL

bulus@bulustasarim.com.tr

YAYINCI İLETİŞİM

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
toraks@toraks.org.tr

Yayın Türü: Yerel Süreli
Yayın Tarihi: Haziran 2025

Türk Toraks Derneği

“Hayat Nefesle Başlar”

Toraks Bülteni'nin bu sayısında da vazgeçilmezlerimiz var: Genel başkan ve sekreterimizin yazıları ile kuş uçuşu derneğin geçmiş son altı ayını hatırlatmak istedik sizlere. Ama sadece geçmişte kalmayıp geleceğe köprü kurmayı da istedik. Türk Toraks Derneği'nin geçmiş yönetiminden geleceğe uzandık ve Nurdan Başkan'ın satırlarını, Çağlar Başkan'ın yazısı ile buluşturduk.

Hatırlar mısınız; daha önceki bir bültende derneğimizi ahenkle çalışan bir lokomotifle benzetmişim. Şimdi anlıyorum ki; derneğim aynı zamanda şimdi de dayanışan, halk sağlığını önceleyen, sesi yeterince duyulmayan incinebilir gruplara ses olan ve tüm bunları sağlam bir bilimsel temellere dayandıran bir yapı. Her şeyin “an”a ve “şimdi”ye indirgendiği bir çağın tüketici sesine karşılık, Murathan Mungan'ın “Ne geçmiş tükendi / Ne yarınlar / Hayat yeniler bizleri / Geçse de yolumuz bozkırlardan / Denizlere çıkar sokaklar” dizelerine sarılan ve geçmişi geleceğe bağlayan bir köprü.

Türkiye'nin şu ortamında denizleri düşünen, güneşin her sabah yeniden doğacağını bilen, hiç kimseyi yalnız ve açıkta bırakmayan bir umut...

Biz de tam bu nedenlerden dolayı Bültenimizin kapak fotoğrafını Vietnam'ın Da Nang şehri yakınlarında bulunan Ba Na Tepeleri'nden seçtik. Geçmişin deneyimi ve mirası ile geleceğin insana, doğaya, gezegene, evrene dost çizgisini buluşturmak istedik.

Bir de her şeyi var eden ellerimizi, emeğin var edici gücünü, kazanç uğruna sömürülen ve mesleğimizde yaşandığı gibi değersizleştirilmek istenen ama tüm bunlara inat geçmişten geleceğe uzanan vazgeçilmez değerini hatırlatmak istedik. Nazım'ca söylersek, “Arılar gibi hünerli hafif, sütlü memeler gibi yüklü, / tabiat gibi cesur / ve dost yumuşaklıklarını haşin derilerinin altında gizliyen elleriniz”i ve sizlere hiç yalan söylememiş ellerimizi anmak istedik.

Bültenimizde çok güzel yazılar bekliyor sizi, bahsetmeyeyim sürpriz olsun, sayfayı çevirirken yelken ve kürek olalım Ezginin Günlüğünün sesleriyle, hep birlikte, Hürriyete Doğru ...

Son söz olarak; Uzun zamandır Toraks Bülteni ekibinin içinde yer alıp, özveriyle emeklerini aktaran Canım Dostlarım; Haluk C. Çalışır, Levent Akyıldız, Baran Gündoğuş, Çağla Pınar Taştan, Ege Balbay, Merve Erçelik Koncak, Fatma Tokgöz Akyl, Ceren Ilgar, Çağla Uyanusta Küçük, ve Ethem Yıldız'a çok teşekkür ediyorum, hepimizden çok şey öğrendim. Bu süre zarfında MYK'da beraber çalıştığım dostlarım destekleriniz hep bizimleydi, sağ olun. Görevi Sevgili Ethem'e devrediyorum; Ethem, desteğim hep seninle olacaktır. Biliyorum günü geldiğinde sen de bir başkasına aynı duygularla devredeceksin; öyle ya “karanfil elden ele”...

İyi ki varız, iyi ki TTD var, iyi ki...

Hoşça kalın.

Dr. Ethem YILDIZ
ethemyildiz84@gmail.com

Panoptikondan Fırar

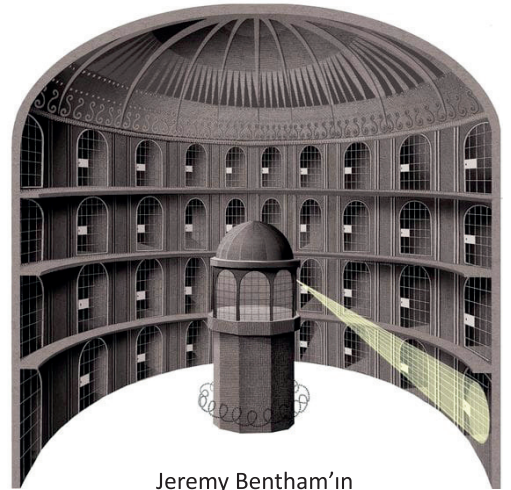
Kimsenin birbirini dinlemeye ne vaktinin ne tahammülünün olduğu zamanlardayız. Böylesine gürültülü bir zamanda bir şeyler anlatmaya çalışmak, bana çoğunlukla harabe bir şehirde oyuncağıyla meşgul bir çocuğun konsantrasyonuna şahit olur gibi hissettiriyor. Sadece ona bakarsanız umutlanabilirsiniz ama onu çevresiyle beraber görürseniz üzüntüyle kalakalırsınız.

Başka bir yol daha var halbuki, oyuna katılmak. Oyuna gerçekten kendinizi bırakırsanız dakikalar içinde içinizdeki çocukla kahkahalar atarak hayatınıza devam etmek de olası. Bu durumda genel çerçeve içinde nasıl görüneceğiniz ile ilgili çok da kaygılanmamak lazım. Yoksa...Yoksa sıkıntı olur. Deli filan derler maazallah.

Üstelik şimdi çok da emek gerektirmeyen, teknolojinin imkânlarının sınırsızca ve konforlu bir şekilde hizmet ettiği şahane bir imkân var, ona başvurabilirler size ulaşmak için; Sosyal medya. Sizi linç bile edebilirler bununla. Ama en kötüsünü henüz söylemedim, sıkı durun, bir bardak su alın ve arkanıza yaslanın. En kötüsü şu bence, size akıl verirler.

Bir şeyin nasıl yapılacağından ziyade, nasıl yapılmayacağı konusunda engin bilgi ve birikimiyle Panoptikon ahalisi sizi kolayca esir alır (1). Eskinin 'elalem ne der', 'mahalledekilere ne deriz' sorularının yeni çağdaki karşılığı ise, sizi hareketsiz ve işlevsiz bırakabilir. Gözetleme ve gözetlenmenin insanları bu denli sarhoş ettiği başka bir çağ oldu mu, bilmiyorum.

'Medya' — modern dünyanın yeni Tanrıçası (2). Hastalıklı bir bağla beslediği, besledikçe zayıflattığı çocuğu: NeoNarcissos. Kendini beğendikçe eriyen, gördükçe ölen, göremedikçe mahvolan bir zavallı. NeoNarcissos'un çağı bu. Milenyum falan diye binbir hevesle girdiğimiz 21. yüzyılın ilk çeyreği. Ne çeyrek ama...

Jeremy Bentham'ın
Panoptikon hapishanesi planı (5).

Görülmezsek yok mu oluruz gerçekten de?

Kaybolup gider miyiz bilmiyorum ama görülmek istediğimiz bir gerçek. Görülmek isteriz. Sesimizin yankısını duymak isteriz. Doğu-Batı diye neden bilmem ayırıp durduğumuz dünyaya, doğudan da baksak, batıdan da baksak birdir. Doğudan bakarsak, gitsek bile "bu gök kubbede bir hoş sadâ bırakmak" isteriz (3). Hadi batıya döndük diyelim, Narcissos'a aşık Echo gibi geriye yankılanıp duran bir ses bırakmayı arzularız. Yaşarız, yaşarız ama ölene dek varlığımızı teyit etmek isteyen bir hâlimiz vardır. Rüyada mıyım der gibi çimdikleyp dururuz kendimizi. Nerede? Öteki'nin gözünde. Bu öteki de kim yahu? Paragraf çok kalabalıklaşmaya başladı. Kim mi öteki? Ben işte. Ben kim peki? Öteki.

Öldüğünü, ancak duyulmayıp görülmediğini fark ettiğinde anlayan karakterleri hatırladım filmlerdeki. Kimsenin sizi fark etmediğini fark ettiğinizde ölürsünüz. Büyük ızdırap. Yaşarken böyle bir çileyi çekmeyi hayal bile edemiyorum. Nevrozumun zindanı tam da böyle bir yer olurdu (4). Acilen firar etmeli. Sesimin yankısını, Echo'sunu, aks-i sadâsını duyabileceğim; kendimi aynada görebileceğim bir dünyaya acilen kaçmalı. İçine de dilimi anlayan dostlarımı doldurmalı. Öyleyse: "Merhaba dünyalılar ben dostum. Dost benim. Siz bensiniz, ben siz."

Gelelim şu birbirini kimsenin dinlemediği Panoptikon medeniyetindeki NeoNarcisos'un trajedisine. Onu tedavi edecek şey sanırım, arkası "elalem ne der, mahalledekilere ne deriz" cilası ile sırlanmamış bir aynada ona kendini göstermek ve yadırgamadan, sessizce onu dinlemek olurdu. Dinlemek ve hiç görmediği gölgelerine ayna tutmak. Karanlığını hafifletmek ve usul usul iyileştirmek. Sesinin gücünü göstermek için hapsoldüğü evrenden çıkarmak ve enginliklere götürmek. Seslendiği yerden bin yankı ile döndürmek.

Nasıl mı? Anlatının yeni enstrümanlarını kullanarak. Tuhaf bir şekilde her çağ, kendi ürettiği sorunlara kendine has çözümlerini de getiriyor. Kimsenin birbirini dinlememesine inat, binbir anlatı yolu var artık. Kimi görsel kimi işitsel. Hepsini de elimizin altında.

Neden ısrarla anlatmak istiyoruz peki?

Niye mi? E yaşadığımızı anlamak için, böyle böyle zenginleştiğimize inandığımız için. Hayata anlam kattıkça kalbimizin attığını, gözümüzün gördüğünü daha iyi hissettiğimiz için. İyi geldiği için. İyileştirdiği için.

Kimlerle mi? Anlatılacak şeyim var diyen dostlarla. Ters giden şeyleri anlatacak yer/mecra bulamayanlarla. "Belki birine iyi gelirim" diye düşünerek başarısını paylaşanlarla. "Ben bu işi çözerim.", "Ben bu oyunu bozarım" diyenlerle..

Kısacası, söyleyecek sözü olan herkese sesleniyoruz: Haydi, yazın, anlatın, birlikte düşünelim, konuşalım, sorular soralım ve hep beraber çözüm arayalım. Çözüm bulamasa bile sorun değil; birlikte kafa yormak bile başlı başına çok kıymetli.

Değişen iletişim çağında, tüm bunları konuşabileceğimiz, dile getirebileceğimiz çok daha fazla alan bulacağız. Podcast ve YouTube serilerimiz de bu sürecin bir parçası olacak.

Bu satırlar ve bahsi geçen tüm anlatı imkânları sadece verileri değil, yaşadığımız çağın sesini de kayda alabilelim diye var. Neyi değiştirebiliriz ki diye bir kaygımız da yok. Birlikte düşünmenin, hissetmenin ve anlatmanın kendisi bize yol olarak yeter.

İşte o yüzden buradayız.

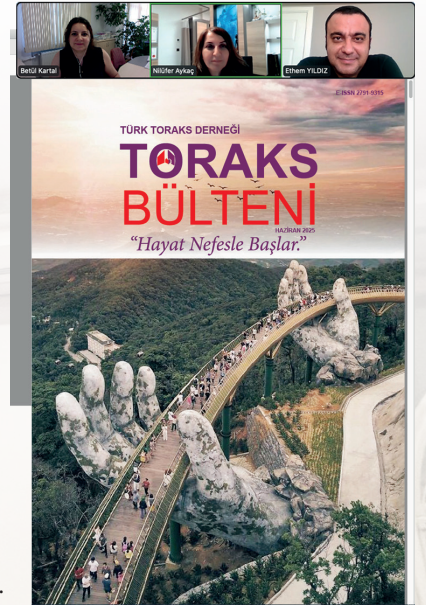
Dinlemek, duymak ve hep birlikte söylemek için.

Ethem YILDIZ

TTD Bülten Editörü
2025-2027

Kaynaklar

1. Bentham, J. (18. yüzyıl). Panoptikon. Jeremy Bentham tarafından geliştirilen bu dairesel hapisane modeli, merkezi bir gözetleme kulesi aracılığıyla bireylerin sürekli izlenme ihtimaliyle kendilerini denetlemelerini amaçlar.
2. Gaiman, N. (2001). American Gods. New York, NY: William Morrow. Green, M., & Fuller, B. (Yapımcılar). (2017–2021). American Gods [Televizyon dizisi]. Starz.
3. Bâkî (1526–1600). "Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş."
4. Teoman. (2023). Nevrozumun Zindanı [Şarkı]. Avrupa Müzik.
5. <https://www.adsimpson.com/work/the-panopticon>. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0) lisansı ile kullanılmıştır.

Türk Toraks Derneği

“Hayat Nefesle Başlar”

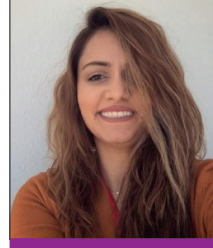
TTD Bülten Editöryal Ekibinden Dostlukla...

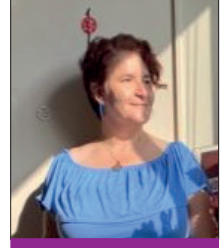
Nilüfer AYKAÇ

Baran GÜNDOĞUŞ

Ceren ILGAR

Çağla Pınar TAŞTAN

Ege GÜLEÇ
BALBAY

Ethem YILDIZ

Fatma TOKGÖZ
AKYIL

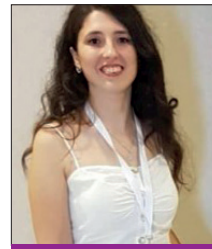
Filiz Çağla
UYANUSTA KÜÇÜK

Haluk Celaleddin
ÇALIŞIR

Levent AKYILDIZ

Merve ERÇELİK
KONCAK

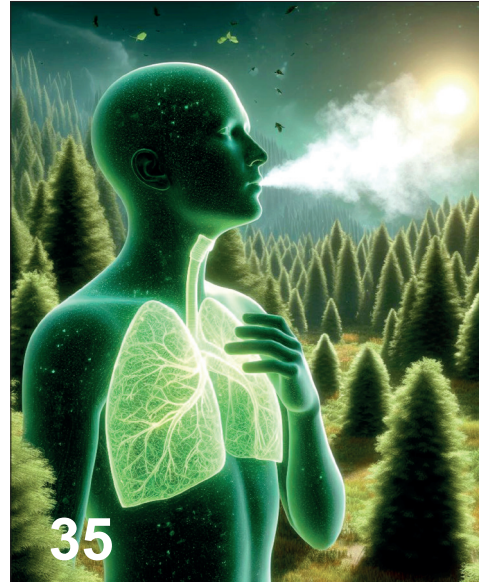
Türk Toraks Derneği
"Hayat Nefesle Başlar"

TTD YOUTUBE
Kanalını Açmak
İçin QR KODU
Cep Telefonunuza/
Tabletinize
Okutabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

- 1** Türk Toraks Derneği Başkanı (2023-2025)
Nurdan KÖKTÜRK
- 2** Türk Toraks Derneği Başkanı (2025-2027)
Çağlar ÇUHADAROĞLU
- 3** Türk Toraks Derneği'nin Son 6 Ayı
İpek CANDEMİR
- 8** Türk Toraks Derneği 28. Yıllık Kongresi
Sibel NAYCI
- 13** Anıtkabir Ziyareti
- 15** TTD 17. Olağan Genel Kurulu
Ezgi DEMİRDÖĞEN
- 17** TTD'den ERS'ye 10 Yıl
Arzu YORGANCIOĞLU
- 20** ATS Üzerine İzlenimler
Özge YILMAZ
- 22** Yaz Kampı
Ezgi ÖZYILMAZ
- 25** Tadımlık: Uzmanıyla Söyleşiler Dizisi-IV
Yeşim YASİN
- 31** Biber Gazı
Peri Meram ARBAK
- 35** Meslek Hastalıkları
Canan DEMİR

İÇİNDEKİLER

- 39** Yoksulluk Sağlık
Deniz KIZILIRMAK
- 43** Hekimlerin Gücü
Fatma TOKGÖZ AKYIL
- 47** Göğüs Hastalıklarında Yapay Zekâ:
İnovasyon ile Klinik Bütünlük Arasında Denge
- Öykü**
- 50** Esenlikler Dilerim
Çağla Pınar TAŞTAN
- Sinema**
- 51** Amerikan Filmlerinde Hekimlik Söylemleri
Barışkan ÜNAL
- Kitap**
- 56** Türkiye'yi Doğuran Dönüşüm
Ali Fuat KALYONCU
- 61** İklim Meselesi
Önder ALGEDİK
- Şehir Bültenleri**
- 63** Ankara'dan
Orhan ALTINTUĞLU
- 67** Unutulan İstanbul
İ. Metin TÜRKMEN
- Hobi**
- 79** Kelebeklerin Yaşam Döngüsü
Emine AKSOY
- Gezi**
- 86** Göbeklitepe
Ayhan ÇAKMUR

Değerli Türk Toraks Derneği Ailesi,

İki yıl önce, “akciğer sağlığını korumak ve geliştirmek” için daha çok üretmek üzerine kurulu görevi omuzlarımıza emanet ettiğinizde üzerinde ciddi bir heyecan ve sorumluluk hissi vardı. Bugün, bu emaneti aynı heyecanla sevgili meslektaşım Çağlar Çuhadaroğlu ve ekibine devrederken, geriye dönüp baktığımda el birliğiyle yazdığımız benzersiz bir hikâyeyi görüyorum.

Yaparak-yazarak büyüyen bir yolculuk

“Yazanı yapan, yaptığını yazan” ilkesiyle yenilediğimiz yönergeler sayesinde tek bir adımımız dahi kayıtsız kalmadı; 379 bilimsel etkinlik, benzersiz bir arşive dönüştü. İki ulusal kongremiz, her biri bini aşkın katılımcısıyla salonlarımızı bilgiyle, koridorlarımızı dostlukla doldurdu.

Kış Okullarında beş yüz genç meslektaşımıza ateşlediğimiz merak kıvılcımı, EBUS, SFT ve ILO kurslarında yetkinliğe dönüştü. Çalıştaylar, sempozyumlar ve asistanlarımızın olgu webinarları, camiamızın sesini Türkiye'nin dört bir yanına taşıdı.

Elinizdeki bültenin sayfalarında ülkenin gerçekleri, bir insan olan hekim ve sorunlarımız ayrıntılı yer buldu. Web sitemizde yerini alan on kadar uzlaşma raporu zaman zaman webinarlarla ve fiziki toplantılarla tanıtıldı. En büyük projemiz olan güncel asistan kitabı, diğer kitaplar—KOAH'tan özlük haklarına kadar—yakında raflarda yerini alacak. Ayrıca, Göğüs hastalıkları alanındaki özlük hakları sorunlarımızı üç ulusal dernekle ortak kaleme aldığımız raporun resmî platformlarda yankı uyandırması, dayanışmanın en somut meyvesi oldu. Bu rapor sonrası Derneğimizin Sağlık Bakanlığı ve SGK ile yaptığı toplantıların sonuçlarını yakında görmeyi umuyoruz.

Savunuculuk ve toplumsal sorumluluk

Elektronik sigara dahil artan tütün ürünleri tehdidi; hava kirliliği, çarpık kentleşme, vahşi madencilik konuları nedeniyle Tütün Kontrolü ile Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Gruplarımız çok aktif savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirdi. Bu etkinliklerle her cephede bilime dayalı verilerle sesimizi halka ve kanun yapıcılara duyurmaya çabaladık.

Bir teşekkür borcu

Bu başarılar, fedakâr hocalarımızın, Merkez yönetim kurulunun, çalışma gruplarımızın, şubelerimizin ve genel merkez emektarlarımızın ortak eseridir... İyi ki varsınız. Ailelerinden çaldıkları zamanları bizlerle paylaşan ve gelecekte iyi hekimler ve sağlıklı toplumlar yaratmak için uğraşan sizlere nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum..

Gelecek nefesler için...

Sevgili Çağlar'ın ve 17. MYK'nın bayrağı daha yükseğe taşıyacağına gönülden inanıyorum. Ben ise, bilimsel projelerinizde, savunuculuk adımlarınızda yanınızda olmaya devam edeceğim. Çünkü biliyorum ki hayat nefesle başlar ve nefesle biter. Bizlerse ülkenin nefesi olmaya devam edeceğiz, nefesimiz yettiği sürece..

Sevgi ve saygılarımla,

Prof. Dr. Nurdan KÖKTÜRK

Türk Toraks Derneği Başkanı
2023-2025

Dr. Nurdan KÖKTÜRK

33 yıl kurumlar için kısadır. Türk Toraks Derneği 33 yılda alanında alışkanlıkları değiştirdi, tüm ülkeyi, her yaşı, kıdemi ve ünvanı kucaklayan bir yaklaşımla akciğer sağlığını her geçen an daha iyiye götürmek için çalıştı. Eyüp Sabri Uçan genel başkanlığında, genel sekreterlik yaparken 15. Yıl anmasında 300'ü aşan üyeye teşekkür belgesi hazırlarken ne kadar çok kişi emek vermiş derneğe, ne kadar çok kişi katılmış çalışmalara demekten kendimi alamamıştım. Bir o kadar daha süre geçti, kuruluş yıllarında doğanlar bugün şubelerimizde, uzman ve asistan meclislerimizde, çalışma gruplarımızda çalışıyorlar. Uzmanlık alanımızın en önde gelen derneğin gelecekle yöneticileri olmaya hazırlanıyorlar.

Dr. Çağlar ÇUHADAROĞLU

90'larda telefon, faks ile haberleşiliyor, e-posta yeni yaygınlaşıyordu. Henüz Y, Z kuşağı kavramları yoktu. Asistanlık yıllarımda dernek başkanlığı yapan hocam Tuğrul Çavdar, genel sekreterliği yapan Feyza Erkan hocaların yüzlerce kâğıtla çalışmaları, faks makinaları başındaki uğraşlarını unutamıyorum. Orhan Arseven hocanın kurduğu e-posta grubu yayınların paylaşıldığı bir alandan sorunların tartışıldığı, paylaşıldığı bir alana çevrildi yıllar içinde. Açılması için dakikalarca beklenen bilgisayarlardan cebimizde taşıdığımız akıllı telefonlara evrildi haberleşmemiz.

Teknoloji değişti, hız arttı. Pandemi ile dijital ortam toplantıları, uygulamalar, web bazlı uğraşlar yaygınlaştı.

Türk Toraks Derneği de evrildi. Ancak etik değerleri, herkese ulaşma çabası değişmedi. Çağdaş yaşamı, özgür düşünceye olan desteği bir adım gerilemedi. Yozlaştırılan profesyonel yaşam, bilim ortamının ülkede yıpranması, eğitimin gereksinime, değişen teknolojiye göre değil de pazarın isteğine göre planlama eğilimi TTD'yi ana ilkelerinden vazgeçirmedi.

Zorlu pandemi sürecini TTD, bilimsel ve moral desteği ile kolayladı. 2023-2025 döneminde kongre, okul, sempozyum, kurslarına bir yandan devam ederken diğer yandan iyice zorlayan özlük sorunlarına yönelik çalışmalarını sık ve etkili temaslarla gündeme getirdi. Dev bir kitap hâline gelen dernek iç işleyişi belgelerini gözden geçirdi.

2025 yılına gelindiğinde seçilen 17. MYK, dernek kurulduğunda henüz ortaokulda, lisede olan gençlerden oluşuyor. TTD mutfağında yetişmiş, olgunlaşmış, uluslararası alanda çalışma deneyimine sahip bu genç ekip bir yanda sayıları 1000'i aşan 30 yaş altı üyelerimizi kucaklarken diğer yandan en baştan beri emek veren, derneği güçlü bir örgüt yapan hocalarımızın deneyimini pratik yaşama yansıtacaklar.

Genç doçentlerin kurulmasını sağladığı TTD, genç yöneticileri ile gelecek on yılları hazırlayacak.

Akciğer Sağlığı için çalışma geleneği sürecek...

Sevgi ve saygılarımla,

Prof. Dr. Çağlar ÇUHADAROĞLU

Türk Toraks Derneği Başkanı

2025-2027

Son 2 Yılın Son 6 Ayı...

İpek CANDEMİR

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
Ankara Etlik Şehir Hastanesi,
Göğüs Hastalıkları Kliniği
TTD Genel Sekreteri (2023-2025)*
ipekcayli@yahoo.com

Türk Toraks Derneği (TTD), son altı ayda hem bilimsel hem de sosyal aktivitelerine devam etmiştir. Göğüs hastalıkları alanında çalışan hekimlerin özlük haklarının savunuculuğunu sürdüren TTD, bu dönemde de girişimlerine kararlılıkla devam etmiştir. Bu kapsamda; Türk Toraks Derneği, Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği ve Akciğer Sağlığı ve Yoğun Bakım Derneği temsilcileri, T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Ek Ödeme Sorumlusu Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Bahar Aydın'ı makamında ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında, daha önce üç dernek tarafından ortaklaşa hazırlanan özlük hakları raporu ile ek ödeme sistemine ilişkin branşımıza özel öneriler sunulmuştur. Görüşmede, göğüs hastalıkları alanındaki özlük hakları ile ek ödeme uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır (Resim 1). Ayrıca farklı bir tarihte, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sosyal Güvenlik Uygulamaları Daire Başkanı Ersin Karabulut başkanlığında gerçekleştirilen toplantıda, Türk Toraks Derneği Genel Başkanı Dr. Nurdan Köktürk, Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği ve Atatürk Sanatoryum Hastanesi Başhekimisi Dr. Aydın Yılmaz ile birlikte çeşitli disiplinlerden hekimler yer almıştır. Bu toplantıda, akciğer kanseri tedavi süreci ve hasta yönetiminde karşılaşılan sorunlar ile pnömoni tedavisinde antibiyotik

kullanımı konularında mevcut uygulamalara dair sorunlar ve çözüm yolları tartışılmıştır.

Asistan ve uzman eğitimlerine önem veren TTD'nin en köklü ve marka hâline gelmiş eğitim etkinliklerinden biri olan 22. Kış Okulu ve 20. Mesleki Gelişim Kursuna, Türkiye'nin farklı bölgelerinden ve çeşitli sağlık kurumlarından katılım sağlanmış; 213 göğüs hastalıkları asistanı, 28 göğüs cerrahisi asistanı, 23 çocuk göğüs hastalıkları yan dal asistanı ve 29 göğüs hastalıkları uzmanı olmak üzere toplam 293 katılımcı, eğitim programında yer almıştır. Ayrıca, alanında uzman 58 eğitici de programda görev almıştır. Katılımcıların mesleki gelişim ihtiyaçları doğrultusunda özel olarak oluşturulan bilimsel program kapsamında, tüm konular deneyimli eğiticiler tarafından aktarılmıştır (Resim 2).

Toplum sağlığını ve sağlık çalışanlarının haklarını önemseyen TTD, bu dönemde hem hal-

Resim 1

Resim 2

kı hem de hekimleri bilgilendirmeye yönelik çeşitli iletişim ve farkındalık çalışmaları yürütmüştür. Solunum yolu virüsleri, çöl tozları, çevre ve hava kirliliği, karbonmonoksit zehirlenmesi gibi güncel konulara ilişkin basın bültenleri yayımlanmış; ayrıca çeşitli dünya günleri kapsamında bilimsel ve sosyal etkinliklerle kamuoyu bilgilendirilmiştir. Bolu Kartalkaya otel yangını sonrası karbonmonoksit zehirlenmesiyle ilgili açıklamalar yapılmış, 6 Şubat depreminde ve COVID-19 sürecinde yaşamını yitiren sağlık çalışanları anılmıştır. 17 Nisan Sağlıkta Şiddete Hayır Günü'nde sağlıkta şiddete karşı duruş vurgulanmış; 13 Mayıs Soma maden faciasının yıl dönümünde ise iş sağlığı ve güvenliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

Çevre sağlığını önceleyen dernek organizasyonları kapsamında TTD Çevre Sorunları ve

Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu tarafından düzenlenen "Aşırı Sıcaklarda Çalışma Koşullarının Düzenlenmesi Çalıştayı", gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya, TTD Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı ile Meslek Hastalıkları Çalışma Grubu temsilcilerinin yanı sıra, Ankara Tabip Odası, HASUDER, DİSK, TÜRK-İŞ, Ankara Büyükşehir Belediyesi, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcileri ile hukukçular ve bir meteoroloji uzmanı katılım sağlamıştır. Çalıştayda, iklim krizinin Türkiye'de giderek artan etkileri bağlamında aşırı sıcakların iş sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkileri çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde ele alınmış; özellikle açık alanda çalışan emekçilerin sağlığını korumaya yönelik yasal, yapısal ve önleyici düzenlemeler tartışılmıştır (Resim 3).

Resim 3

Resim 4

Kurumsal ve demokratik yapısını sürdürülebilir kılan en önemli organlardan biri olan şubeler ve çalışma grupları, TTD' nin örgütsel gücünün temel taşlarını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, TTD Şube Genel Kurulları, dernek tüzüğüne uygun şekilde başarıyla gerçekleştirilmiştir (Resim 4). Bu dönemde, dernek bünyesinde çalışma gruplarının yürütme kurulu seçimleri de tamamlanmıştır.

TTD, üyeleri arasındaki bilimsel ve sosyal dayanışmayı güçlendirmek amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. Bu kapsamda, TTD Ankara Şubesi Bahar Buluşması, 19 Nisan 2025 tarihinde Ankara'da yüksek katılımla gerçekleştirilmiştir. İzmir Şubesi, Mayıs ayı bilimsel toplantısını "Asklepios'un Evinde Astım ve Sağlıklı Yaşam" başlığıyla; Batı Karadeniz Şubesi ise sosyal etkinliğini "Doğada Nefes: Polenleri

ve Bitkileri Tanıyalım" başlığıyla başarıyla gerçekleştirmiştir (Resim 5).

TTD'nin en önemli bilimsel etkinliği olan Uluslararası Katılımlı 28. Yıllık Kongresi, 23-27 Nisan 2025 tarihleri arasında yoğun ilgi ve katılımı başarıyla gerçekleştirilmiştir. Kongre öncesinde, çevrimiçi olarak düzenlenen 4 hazırlık kursu ile kongre sırasında gerçekleştirilen 8 kurs, katılımcıların yoğun ilgisiyle tamamlanmıştır. Bilimsel program kapsamında toplam 155 oturum, 59 bildiri oturumu, 3 tartışmalı e-poster oturumu ve 7 uydu sempozyumu düzenlenmiştir (Resim 6).

Uluslararası bilimsel platformlarda da etkinliğini artırarak sürdüren dernek, 2025 yılında Amerikan Toraks Derneği (ATS) Kongresine katılım sağlayarak önemli bir temsil gerçekleştirmiştir.

Resim 5

Resim 6

tirmiştir. San Francisco’da düzenlenen kongrede birçok üyemiz, konuşmacı, oturum başkanı ve bildiri sunumu ile aktif rol almıştır (Resim 7).

Gençlerin sağlığını ve geleceğini önemseyen dernek, bu alandaki toplumsal sorumluluğunu her fırsatta yerine getirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 31 Mayıs Dünya Tütünsüz Günü kapsamında 2025 yılı temasını “Yalanları ifşa et, hayatları koru: tütün ve nikotin endüstrisinin maskesini düşür” olarak belirlemiştir. Bu tema, tütün endüstrisinin giderek daha agresif ve hedef odaklı taktiklerle özellikle çocukları, gençleri ve savunmasız grupları hedef aldığına dikkat çekmektedir. TTD, bu önemli soruna kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla, 29 Mayıs 2025 tarihinde Bursa Milletvekili Prof. Dr. Kayıhan Pala’nın davetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni ziyaret etmiştir (Resim 8).

Bilimselliği her zaman ön planda tutan TTD, Kış Okulu, Mesleki Gelişim Kursu ve 28. Yıllık Kongre ile bu kongre kapsamında düzenlenen kurslar haricinde, son altı ayda biri çalıştay, on dördü kurs olmak üzere, hem çevrimiçi hem de yüz yüze formatlarda yaklaşık 60 bilimsel etkinlik gerçekleştirmiştir. TTD, bilimsel üretkenliği, toplumsal duyarlılığı ve meslektaş dayanışmasını temel alan yaklaşımıyla çalışmalarını sürdürmüştür; bilimsel toplantılar, eğitim etkinlikleri, toplumsal farkındalık girişimleri ve uluslararası temsiliyetiyle son altı ayda yoğun bir faaliyet dönemi geçirmiştir. Bu dönemin ardından, 22 Haziran 2025 tarihinde yapılacak genel kurul öncesinde, görev süresini tamamlayan Merkez Yönetim Kurulu tarafından Anıtkabir ziyareti gerçekleştirilecektir.

Saygılarımla

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

ULUSLARARASI KATILIMLI

TÜRK TORAKS DERNEĞİ 28. YILLIK KONGRESİ

23-27 Nisan 2025 Susesi Luxury Resort Otel, Antalya

Dünyanın değişimi

Nefesin geleceği

Sibel NAYCI

Tıp Doktoru

Göğüs Hastalıkları Uzmanı

Akademisyen

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi

TTD 28. Yıllık Kongre Başkanı

satis@mersin.edu.tr

Son yıllarda dünya çapında yaşadığımız ve giderek artan çevresel kirlilik, küresel ısınma ve iklim krizi başta olmak üzere çeşitli çevresel sorunlar, göçler ve savaşlar yanında dalgalar hâlinde yayılan pandemiler, diğer yandan sağlık alanında giderek daha fazla yer bulan yapay zekâdan dijital sağlığa uzanan teknolojik gelişmeler gibi günümüzün hızla değişen dünyasına etki eden çeşitli faktörlerle ilgili farkındalığı artırmak ve bu değişimin akciğer sağlığının bugünü ve geleceği üzerindeki olası etkilerine dikkat çekmek için yaklaşık bir yıl önce kongre komitesi olarak Türk Toraks

Derneği 28. Yıllık Kongre mottosunu “Dünyanın Değişimi, Nefesin Geleceği” olarak belirlemiş ve kongre hazırlıklarımıza büyük bir heyecanla başlamıştık. Kongre komitemizle birlikte şubelerimiz, çalışma gruplarımız, okulumuz, özel komitelerimiz, asistan ve uzman komitelerimizin özverili, müthiş emekleri ve çok iyi bir ekip çalışması ile her daim yanımızda olduğunu hissettiren Merkez Yönetim Kurulumuzun da destekleri ile meslektaşlarımızın kendilerini geliştirebilecekleri, bilgi ve deneyimlerini artıracabilecekleri, güncel gelişmeleri yakalayabilecekleri, günlük pratiklerinde sık karşılaştıkları

ve zorluk yaşadıkları pek çok konuda çözüm önerilerini bulabilecekleri, hem bilimsel hem sosyal içeriği oldukça doyurucu bir kongre programı hazırlandı.

Ve beklenen gün geldi: Gezegen sağlığını korumaya yönelik tedbirlerin en üst düzeyde aciliyet kazandığı bu çağda, sağlıklı bir geleceğin sağlıklı bir gezegenle mümkün olabileceği inancıyla hazırlanmış olan Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 28. Yıllık Kongresi 23-27 Nisan 2025 tarihleri arasında Antalya'da kapılarını açtı. Kongremiz 234 kongre burslu olmak üzere toplam 1184 katılımcının yoğun bir ilgisi ile izlendi. Bilimsel program içeriğinde 4 çevrimiçi, 10 fiziki katılımlı olmak üzere toplam 14 kurs, %64'ü klinik pratik, %26'sı akademik, %10'u da sosyal konulardan oluşan toplam 83 ana oturum, 6 çalıştay ve 7 uydu sempozyum gerçekleştirildi. Bu bilimsel oturumlarda sekizi uluslararası toplam 305 konuşmacı görev almıştır. Akciğer sağlığının geliştirilmesi yolunda pek çok ulusal ve uluslararası dernek ile işbirliği ile çalışmakta olan Türk Toraks Derne-

ği; Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı, Amerikan Toraks Derneği (ATS) Önceki Başkanı, ERS Başkanı, GINA Başkanı, EAACI Yürütme Kurulu Üyesi, Meksika Toraks Derneği Başkanı gibi ulusal, uluslararası dernek başkanları ve dernek temsilcilerini kongremizde ağırlamaktan onur duymuştur. 850'nin üzerinde bildiri gönderilen kongremizde kabul edilen toplam bildiri sayısı 795 olup, bunlardan 369'u sözlü bildiri oturumlarında, 80'i tartışmalı poster ve 326'sı E-Poster olarak sunuldu. 28. Yıllık Kongre bilimsel programımız ATS tarafından kurumsal olarak onaylandı. Ayrıca TTB STE-SMG Akreditasyon Kredilendirme Kurulu tarafından akredite edildi.

Kongre boyunca gerçekleşen oturumlarda "Dünyanın Değişimi, Nefesin Geleceği" teması çerçevesinde geleceğimize yönelik kaygılar, beklentiler, avantajlar ve dezavantajlar yanında teknolojinin hayatımıza kattıkları ve alabilecekleri konuşuldu, göğüs hastalıkları uzmanlık alanına yönelik tehdit ve olası avantajlarının tartışıldı. TTB Başkanı Prof. Dr. Alpay Azap ve

28. Dönem Bursa Milletvekili ve Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Kayıhan Pala'nın da konuşmacı olarak görev aldığı "Akademik Etik: Tarihsel Süreçte Değişen Değerler ve Güncel Sorunlar" oturumu yoğun katılımı ile takip edildi. "Toraks Buluşuyor: Gelecekte Göğüs Hastalıklarını Ne Bekliyor?" oturumunda, TTD Genel Başkanı Nurdan Köktürk, Gelecek Dönem Başkanı Çağlar Çuhadaroğlu, GINA Başkanı ve aynı

zamanda önceki dönem TTD başkanlarından Arzu Yorgancıoğlu, ATS Önceki Başkanı Patricia Rivera, ERS Başkanı Silke Ryan, EAACI Yönetim Kurulu Üyesi Jolanta Walusiak-Skorupa ve Meksika Toraks Derneği Başkanı Jose Luis Sandoval Gutierrez Göğüs Hastalıkları branşını ve akciğer sağlığını gelecekte nelerin beklediği ile ilgili oldukça keyifli bir sohbet gerçekleştirdiler. Kongremiz içeriğinde uzun

yıllar boyunca çok sayıda öğrenci ve asistanın yetişmesinde emeği olan ve bu sene kaybettiğimiz çok değerli hocalarımızdan Vahe Aleksanyan anısına “Semptomdan Teşhise, Teşhisten Tedaviye” başlıklı oturum ve yine akciğer sağlığına çok önemli hizmetler veren, ulusal ve uluslararası birçok araştırma yürüten Prof.Dr. Zeki Kılıçaslan ve Doç. Dr. Güngör Çamsarı hocalarımızın emeklilikleri üzerine onurlarına oturumlar gerçekleştirildi.

Kongre açılış töreni sırasında ödül takdimleri yapıldı: TTD Y. İzzettin Barış Hizmet Ödülü Prof. Dr. Hayati Bilgiç ve Prof. Dr. A. Fuat Kalyoncu'ya, TTD Bilim Ödülü Prof. Dr. Özen Kaçmaz Başoğlu'na, TTD Genç Araştırmacı Teşvik Ödülü Dr. Nilüfer Aylin Acet Öztürk ve Özgecan Kayalar'a, TTD Ulusal Akciğer Sağlığı Ödülü Dr. Halime Nayır Büyükşahin ve Merve Selçuk Balcı'ya, TTD Çevre ve İklim Sorunları Savunuculuk Ödülü ise Deştin Çevre Platformu'na takdim edildi.

28. Yıllık Kongremizin açılışının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 105. Yılı ve “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”na denk gelmesi bizler için büyük bir onur ve ayrıcalık olup, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklara armağan ettiği bu bayram, sadece bir bayram değil, bir ülkenin geleceğini çocukların ellerine emanet ettiğinin ilanı olup, tüm çocukların eşit haklara sahip olduğu, barış içinde ya-

şayabilecekleri bir dünya idealini yaşatan aynı zamanda geleceğe dair umutlarımızı ve sorumluluklarımızı simgelemektedir. Bu vesileyle kongremizin sosyal programı çerçevesinde planladığımız Prof. Dr. Emre Kongar'ın Cumhuriyet Tarihi konusundaki söyleşisi ve kitap imzası çok büyük bir ilgi gördü. Yine çok büyük bir keyifle ve yoğun bir ilgi ile izlenen Prof. Dr. A. Fuat Kalyoncu'nun “Türkiye'yi Doğuran Dönüşüm: Modernite Yolculuğu” söyleşisi ve kitap imzası gerçekleşti.

Kongremiz sırasında kongre gündemine ilişkin basın toplantısı yapıldı; özellikle “Tütün ürünleri ve özellikle elektronik sigara bağımlılığının riskleri”, “iklim değişikliğinin etkileri”, “hava kirliliğinin insan sağlığı üzerine etkileri”, “görünmeyen toz: silikozis yeniden gündemde”, “ülkemizde günümüzde yapay zekâ ve dijital tıp uygulamaları: etik ve hukuksal boyutları”, “Çocuklarda obezite sorunu” gibi konu ve araştırma başlıkları Ulusal basın tarafından yoğun ilgi gördü.

Türk Toraks Derneği 28. Yıllık kongremizde emeği geçen, katılarak kongrenin amacına ulaşmasını sağlayan herkese teşekkür ediyor, daha nice başarılı ve güzel kongrelerde yeniden buluşmak dileğiyle en derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Sibel Naycı

TTD 28. Yıllık Kongre Başkanı

Türk Toraks Derneği “Anıtkabir Ziyareti”

Değerli Üyelerimiz,

Bugün, Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ü ebedi istirahatgâhı olan Anıtkabir'de askeri tören ve çelenk koyma merasimiyle ziyaret ettik.

Ziyaretimize katılan tüm meslektaşlarımıza şükranlarımızı sunarız.

Sevgi ve saygılarımızla,

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kurulu

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e,

Büyük Atam,

Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlık ülküsünü ve bağımsızlık ilkesini ilmek ilmek dokuduğun bu topraklarda, bir Türk kadını, bir hekim ve bir akademisyen olarak huzurunuzdayım. Aynı zamanda kurduğunuz Cumhuriyet'in değerlerini kararlılıkla savunan Türk Toraks Derneği'nin başkanı sıfatıyla, bize miras bıraktığınız akıl ve bilim yolunda yürümeye ant içmiş meslektaşlarım adına önünüzde saygı ve minnetle eğiliyorum.

Bugün, ne yazık ki, ülkemiz ağır jeopolitik baskılar altında ve zor dönemlerden geçmektedir. Bu zor dönemler sizin "en büyük eserim" dediğiniz Cumhuriyet'in ne büyük emeklerle kurulduğunu ve nasıl hassas bir terazide dengelendiğini bize bir kez daha hatırlatmaktadır.

Bu zorluklar karşısında, ilke ve devrimlerinizin yolunuzu aydınlatmaya devam ediyor. Tıbbın evrensel değerlerini, insan hakları ile yoğrulmuş hekimlik andını ve laik, çağdaş eğitimi savunmaktan asla vazgeçmiyoruz. Biz hekimler, bu ülkenin yetiştirdiği bilim neferleri olarak, sizin izinizden yürümekten onur duyuyoruz.

Emanetiniz emin ellerdedir, Atam. Her yeni nesli, sizin gösterdiğiniz hedefe muasır medeniyetler seviyesine ulaştırmak için tüm gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Ruhun şad olsun.

Prof. Dr. Nurdan Köktürk

*Türk Toraks Derneği Başkanı
16. Merkez Yönetim Kurulu Adına,
21.06.2025*

Türk Toraks Derneği 17. Olağan Genel Kurulu Gerçekleştirildi

O lağan Genel Kurul'muz, 22 Haziran 2025 pazar günü, derneğimizin temel ilkeleri arasında yer aldığı gibi katılımcı ve saydam bir şekilde, delegelerimizin çoğunluğunun katılımıyla ve büyük bir coşkuyla gerçekleştirildi. Bir arada olmak hepimize çok iyi geldi.

Başvurular sonrasında, seçim süreci komitesinin değerlendirilmeleri ile görevlere göre belirlenen adaylar arasında yapılan kapalı seçim sonucunda, Merkez Yönetim Kurulu asil üyeliğine Çağlar Çuhadaroğlu (Genel Başkan), Nurdan Köktürk (1. Başkan Yardımcısı), Oğuz Kılınç (2. Başkan Yardımcısı), Ezgi Demirdöğen (Genel Sekreter), Nesrin Öcal (Mali Sekreter), Aslıhan Gürün Kaya (Okul Başkanı), Züleyha Bingöl (Bilimsel Komite Başkanı), Dorina Esendağlı (Dış İlişkiler Sorumlusu), Ethem Yıldız (Bülten ve Haber Sorumlusu), Barış Çil (Örgütlenme-Üye İletişimi Sorumlusu),

Ezgi DEMİRDÖĞEN

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen*

*Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı
TTD Genel Sekreteri (2025-2027)*

ezgidemirdogen.toraks@gmail.com

Mehmet Baran Balcan (Bilişim ve Sosyal Medya Sorumlusu) seçilmiştir. Temsilcilerimiz Erencan Begiç (Asistan Temsilcisi) ve Hacıali Kılıçgün (Göğüs Cerrahi Temsilcisi) MYK'da görev almışlardır.

Seçim sonrası yapılan görev paylaşımlarına göre asil Denetleme Kurulu üyeleri; Metin Özkan (Başkan), Pınar Çelik (Üye) ve Elif Şen (Üye) olarak belirlenmiştir. Olağan Genel Kurul'da seçilen asil Onur Kurulu üyeleri ve seçim sonrası görev dağılımında Eyüp Sabri Uçan; Başkan, İpek Kıvılcım Oğuzülgen; Sekreter, Zeki Kılıçaslan, Levent Akyıl-

dız ve Hayati Yıldız üye olarak seçilmişlerdir. Genel kurulumuza katılan, katılmayan tüm delegelerimize, daima dayanışma içindeki "Toraks ailemize" içten teşekkürler.

Görevi devir aldığımız 2023-2025 dönemi Merkez Yönetim Kurulu'na ve Genel Merkez Danışma Komitesi'nin değerli üyelerine, emekleri ve destekleri için yürekten teşekkür ederiz.

Tüm üyelerimizle birlikte, üretken, omuz omuza bir dönem daha geçirmek dileğiyle...

Sevgi ve saygılarımı sunarım.

TTD'den ERS'ye 10 yıl

Türk Toraks Derneği, şubeleri, il temsilcileri, çalışma grupları, komiteleri ve görev gruplarıyla ülkede en iyi örgüt yapısına sahip uzmanlık derneğidir. Bu örgüt yapımızın bir benzerinin olmadığından eminiz. İşte bu gücümüze güvenerek göreve geldiğimiz ilk gün (foto) ve görev yaptığımız 2014-2016 yıllarında bir hayal kurduk. Mesleki bir uzmanlık derneğinin sınırlarını genişletmek, zorlamak istedik.

Arzu YORGANCIOĞLU

*Tip Doktoru
Akademisyen
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Celal Bayar Üniversitesi Tıp
Fakültesi Göğüs Hastalıkları
Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi Aşçılık
Mezunu
Aşçı
La Chaîne des Rôtisseurs
Association Mondiale de la
Gastronomie Üyesi
TTD 2014-2016 Dönem Başkanı
ERS 2027 Başkanı*

arzuyo@hotmail.com

Değerli Meslektaşlarımız,

Türk Toraks Derneği'nin bir ulusal uzmanlık derneğinin çok geniş bilimsel etkinlik yelpazesinin yanı sıra akciğer sağlığı halk sağlığı adına hayata dokunmayı ilke edinen faaliyetleri, Avrupa Solunum Derneği (ERS) web sayfasında yer buldu.

Hepimizin ortak emeğininin yansımalarını içeren bağlantıyı (<http://www.ersnet.org/respiratory-worldwide-column/it/could-a-national-society-go.html>) mutlulukla sizlerle paylaşıyoruz.

Pek çoğu korunulabilir, önlenabilir akciğer hastalıklarının tedavisi kadar belki de ondan da önemli olarak hastalık nedenlerine ve nedenlerinin nedenlerine kafa yorduk. Çünkü biliyorduk ki sağlığın sosyal bileşenleri ile uğraşmazsanız oluşan hastalıkların yükü altında boğulursunuz. Solunum hastalıklarının sosyal

belirleyicileri olan tütün kullanımı, iç ve dış ortam hava kirliliği, çevresel ve mesleki maruziyetler, aşılama, beslenme, fiziksel aktivite gibi alanlarda çalıştık.

TTD Çevre Politikasını oluşturduk ve deklare ettik. Dedik ki;

Türk Toraks Derneği, ekolojik felaketlerin yaygınlaşıp sıradanlaştığı ve dünyanın geleceğini tehdit ettiği bu dünyada, insanı ve insansız doğayı birbirinden ayrı ele almanın ya da birisini diğerinin içinde eritip yok etmenin doğru bir bakış açısı olmadığını düşünmektedir. Çünkü insan doğanın bir parçasıdır ve insan ile doğayı birbirinden koparmak mümkün değildir. Türk Toraks Derneği, çevresel nedenlere bağlı olarak gelişen hastalıkların gelişmeden önlenemediği, doktora ve ilaca asgari düzeyde ihtiyaç duyulduğu, sağlığın tıbbi yönün ötesinde ele alındığı, mutluluk ve barış içinde bir yaşamı hayal etmekte ve bu hayal doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tüm bunların yanında en iyi bildiğimiz ve yıllardır uygulayageldiğimiz işlerden olan eğitimde yeni bir yaklaşım getirdik. Bilimsel çalışmalarımızla genç bilim insanlarımıza destek verdik yollarını açmaya çalıştık. Ve tüm bu çalışmalarımızı temel değerlerimiz olan emeğe, insana, hasta haklarına ve çevreye saygı, katılımcılık, dayanışma, saydamlık, hesap verebilirlik, bilimsel ve kanıta dayalı tıp ve etik kurallara uyum çerçevesinde yaptık.

Ben TTD Okulunda yetiştim ve öğrendiklerimi uluslararası platformlara taşıdım ve bu değerlerin ne denli evrensel,ne denli insancıl ve bütüncül olduğunu gördüm. GARD, GINA, Birleşmiş Milletler Çevre Komisyonu ve ERS de bu deneyimlerimi kullandım.

Şimdi ERS'nin gelecek başkanı olma onurunu taşıyorum ve oradaki deklarasyonumda belirttiğim gibi;

ERS Başkanı olarak, deneyimimi, bağlılığımı ve vizyonumu bu göreve getirmek için sabırsızlanıyorum. Amacım açık: ERS'yi solunum sağlığında lider güç olarak ilerletmek, araştırma, savunuculuk ve işbirliği yoluyla küresel etkisini güçlendirmek. Doğu Akdeniz'den gelen bir kadın akademisyen olarak, özellikle solunum sağlığı girişimlerini ilerletmeye odaklanarak ERS'deki saygın ekibe daha fazla çeşitlilik getirmeyi hedefliyorum. Bu sorumluluk bireylerin ötesine geçerek gezegenin kendisine kadar uzanır. İnsan sağlığı, hayvan sağlığı ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki derin bağlantıları kabul eden "Tek Sağlık" yaklaşımı, stratejilerimize rehberlik etmelidir. Bu bütüncül bakış açısını bilimsel gelişmelerle bütünleştirerek sadece hastaları değil, tüm ekosistemleri koruyan politikalar geliştirebiliriz"

Ulusal Akciğer Sağlığını Korumak ve Geliştirmek adına çıktığım mesleki yolculuğumda şimdi küresel akciğer sağlığına katkıda bulunabilmek şansına eriştiğim için çok mutluyum.

Sonsuz sevgi ve saygılarımla

Arzu YORGANCIOĞLU

TTD 2014-2016 Dönem Başkanı

ERS 2027 Başkanı

See you at

ATS 2025
May 16-21 San Francisco

Amerikan Toraks Derneği 2025 Kongresi'ne Türk Toraks Derneği Bakışı

Türk Toraks Derneği (TTD), sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası alanda da akciğer sağlığına yönelik küresel çözüm üretmeyi hedefleyen güçlü bir meslek örgütüdür. Derneğimiz, uluslararası toplantılarda bilim insanları ve meslektaşlarımızla iş birliği içinde çalışarak bilgi paylaşımını ve ortak projeleri desteklemektedir. Amerikan Toraks Derneği (ATS) de uluslararası iş birliklerini güçlendirmeyi hedefleri arasında saymaktadır. Bu amaçla iki dernek 2008 yılından bu yana bölgesel araştırma kapasitesini artırmayı hedefleyen ME-COR kursunun Türkiye'deki genç araştırmacılar için yürütülmesinde işbirliği içindedir. ATS kongresi gerek bu kursun mezunları da dahil olmak üzere ülkemizden bir çok araştırmacı için akciğer sağlığı konusundaki araştırmaları sunmaları için önemli bir platform sunmaktadır.

Türk Toraks Derneği'nin Kongredeki Temsili

Türk Toraks Derneği, 2025 ATS Kongresi'nde çok sayıda üyesiyle yer alarak ülkemizi ve derneğimizi başarıyla temsil etmiştir. Dernek Başkanımız Prof. Dr. Nurdan Köktürk, kongre açılış töreninde uluslararası dernek başkanları arasında sahneye davet edilerek derneğimizin küresel düzeydeki saygınlığını bir kez daha göstermiştir. Prof. Dr. Köktürk ayrıca, kongrede iki önemli oturumda konuşmacı olarak yer almıştır:

- Göçmenlerde Solunum Yolu Problemleri: Türkiye Deneyimi
- Tütün ve Elektronik Sigara Kullanımını Önlemede Global Derneklerin Rolü

Özge YILMAZ

*Tıp Doktoru
Çocuk Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Çocuk Hastalıkları AD
TTD Dış İlişkiler MYK Üyesi*

oyilmaz_76@hotmail.com

Bu oturumlarda, Türkiye'nin göçmen nüfusu içindeki sağlık hizmeti deneyimleri ve tütünle mücadelede uluslararası iş birliği ihtiyacına yönelik mesajlar paylaşılmıştır.

Bilimsel Katkıları ve Genç Üyelerin Başarıları

Kongrede derneğimizin genç üyeleri de bilimsel bildirimleri ve eğitim programlarına katılmaları ile geleceğe dair umut vermiştir. **Nazlı Deniz Coşar, Selin Çakmakçı Karakaya, Ilgım Vardaloğlu Koyuncu, Azra Baykan, Maide Gözde İnam ve Berrin Er Karakuş**, güncel araştırmalarında elde ettikleri verileri sundular.

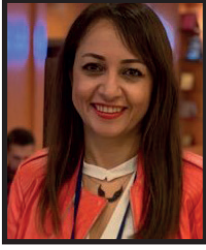
Ayrıca Nazlı Deniz Coşar ve Ilgım Vardaloğlu Koyuncu, Türk Toraks Derneği adına katıldıkları **Boot Camp** programını tamamlayarak uluslararası düzeyde eğitici olarak bilgi ve becerilerini geliştirmişlerdir.

Prof. Dr. Hasan Bayram, 20 Mayıs'ta gerçekleştirdiği **Mikroplastiklerin Sağlık Üzerine Etkileri** başlıklı sunum ile bu güncel çevresel

soruna dikkat çekmiştir. Hocamızın sadece ülkemiz değil tüm dünyada sağlığı tehdit eden en önemli konulardan biri haline gelen mikropplastikler üzerine araştırmaları uluslararası bilim adamları tarafından ilgiyle karşılanmıştır. Derneğimiz dış ilişkiler sorumlusu, **Prof. Dr. Özge Yılmaz, Global Liderlik Oturumu**'nda yer alarak uluslararası düzeyde liderlik konusunda derneğimizin de düzenleyicileri arasında yer aldığı MECOR programının global sağlık liderlerinin gelişimine katkılarını anlatmıştır.

Kongre süresince 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı da unutulmamış; üyelerimiz kongre sırasında bu anlamlı günü coşkuyla kutlamış ve bayram ruhunu uluslararası platformda meslektaşlarıyla paylaşmıştır.

Türk Toraks Derneği, 2025 Amerikan Toraks Derneği Kongresi'ni ülkemizi ve derneğimizi uluslararası bilim camiasında başarıyla temsil etmenin haklı gururu ile tamamlamıştır.

Ezgi ÖZYILMAZ

Tıp Doktoru

Göğüs Hastalıkları Uzmanı

Akademisyen

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi,

Dahili Tıp Bilimleri, Göğüs Hastalıkları

ezgiozyilmaz@hotmail.com

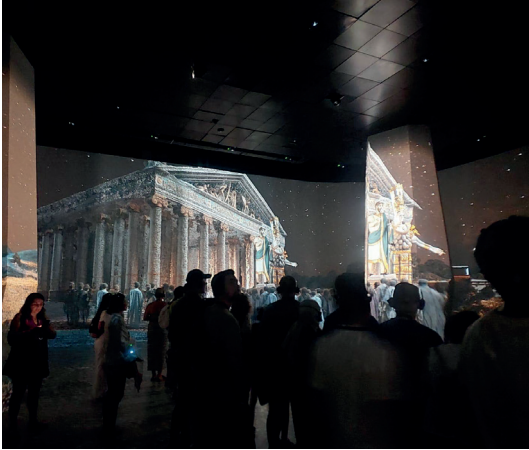

Türk Toraks Derneğinin geleneksel etkinliklerinden biri olan 7. Yaz kampı 3-6 Temmuz 2025 tarihlerinde İzmir Özderede Denizatı Holiday Village'da gerçekleştirildi. "Değişen Dünyada Dönüşen Hekimlik" başlıklı kampımızda 106 erişkin 35 çocuk toplam 141 katılımcı 3 gün boyunca dolu dolu zaman geçirdi. Yaz kampında Sinemada Hekim temsilleri ve Yüz yıldır bu topraklarda Hekimlik'ten Kahvenin yolculuğuna, Edebiyat ve Hekimlikten Yapay Zekâya, Tükenmişliğe karşı önlemlerden Boğaziçi Üniversitesi ve Değişen Akademi ortamına kadar pek çok farklı bilimsel, kültürel ve sosyal oturum gerçekleştirildi. Diğer zamanlarda katılımcılar sabahın ilk ışıklarından itibaren mavi bayraklı olağanüstü denizin keyfini sürüp, gün boyunca havuzda eğlendiler, akşam üstü yapılan tavla, dart turnuvaları, havuz voleybolu, masa tenisi yarışmaları gibi pek çok etkinliğe katılma imkânına sahip oldular. Akşam saatlerinde ise bolca yaptığımız keyifli sohbetlere katılımcılarımızın ve ailelerinin çaldıkları enstrümanlar, yaptığımız karaoke geceleri eşlik etti, şarkılar, türküler dalga seslerine karıştı, ruhlarımız dinlendi. Yüz yıllık ağaçların sonsuz gölgeleri altında kahve-

ler yudumlandı, kediler, sincaplar ve kuş cıvıltıları bizlere her daim eşlik etti. Kampımız esnasında gerçekleştirdiğimiz yarım günlük gezi programına katılan katılımcılar ise Efes Selçuk Müzesinin büyümlü dokusunu rehberimiz eşliğinde ziyaret edip, Meryem Ana Evi ve Efes Deneyim Müzesini görmek ve 7Bilgeler şarap evinde kıdemli bir sommelier eşliğinde şarap tadımı yapma fırsatı buldular. Katılan tüm üyelerimiz ve ailelerinin hep birlikte kaynaşarak rüya gibi bir üç gün yaşama şansı buldukları ve önümüzdeki yıl buluşmaya söz vererek ayrıldıkları yaz kampımızda önümüzdeki yıl sizlerle birlikte olmayı diliyoruz.

Kampımızın gerçekleşmesinde katkı sunan sevgili dostlarım ve arkadaşlarım Osman Elbek, Levent Akyıldız, Nilüfer Aykaç, Fatih Tekin, Aslıhan Gürün Kaya, Aytekin İdikut, Erencan Begiç ve Şeyma Tunç'a ve konuşmacı hocalarımıza her türlü destek ve emekleri için çok teşekkür ederim. Ayrıca kampın gerçekleşmesi için TTD MYK'sının desteği hep bizimleydi, onlara da destekleri için tüm düzenleme ekibi olarak çok teşekkür ediyoruz.

TADIMLIK

Uzmanıyla

Söyleşiler Dizisi-IV

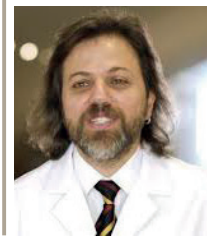
Yeşim YASİN

*Akademisyen
Mehmet Ali Aydınlar Acıbadem
Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD*

yesim.yasin@acibadem.edu.tr

Tadımlık'ın bu sayısında “kendim için bir ayrıcalık” yaptığımı söylemeliyim, zira bu sohbetin çıkış noktası bir akademisyen olarak içinde olmaktan büyük mutluluk duyduğum, beni en fazla heyecanlandıran iki program. Biraz sıradışı, hatta aykırı, iki ‘iyi şey’. Ancak onlara geçmeden önce “görünenin arkasında” neler olduğuna da bir bakalım diye düşünüyorum. Çünkü iyi şeyler bir boşluktan, kendiliğinden, şansa ya da tesadüfen olmuyor. Lacan'ın ifadesiyle dünyaya ‘yamuk bakmayı’ başarabilen birileri yapabiliyor böyle şeyleri. İşte konuğum tam da böyle biri.

Bu sayıda bir başka yenilik daha var. Bildiğiniz gibi köşeme kendi alanında bir sözü olan camia dışından uzmanları konuk ediyorum. Bu kez konuğum camianın dışından değil, hatta gayet ‘içeriden’ biri, çünkü

Osman ELBEK

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
SB Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları
ve Göğüs Cerrahisi EAH*

osmanelbek@yahoo.com

bu sayıda karşımda sevgili Osman Elbek var. Osman, renkli biri. Kimliğinin birçok bileşeni var. Onları saymaya kalkmayacağım; zaten eminim pek çoğunu biliyorsunuz. Ancak onu en iyi tanımlayan yönlerinden biri kuşkusuz “eğitimci kimliği”. Bunu, girişte bahsettiğim programları kendisiyle birlikte hazırladığım için ‘kanıta-dayalı’ olarak söylüyorum (kanıt düzeyi D; en sevdiğim). O zaman daha fazla zaman kaybetmeyelim ve sohbete başlayalım.

Yeşim Yasin (YY)

Hoşgeldin Osman. Biraz uzun bir giriş yapacağım. *Paulo Freire*, eğitim için “bilgi aktarımı değil, diyalog halindeki öznelerin bilme ve düşünme sürecinde karşılaşmasıdır” der. Ona göre eğitim etkileşim gerektirir, dolayısıyla diyaloga imkân verilmelidir; çünkü diyalog, insanların kendi gerçeklikleri içindeki yerlerini keşfetmelerini sağlar ve onları bu gerçekliği dönüştürebilecek özneler olarak konumlandırır. Üstelik *Freire*’ye göre diyalog belirli içeriklere bağlı kalmak zorunda değildir; her şey sorgulanarak ve problematize edilerek ele alınabilir. Ve eğitimcinin görevi, öğrencilere hazır bilgi yüklemek değil, onlarla kurduğu diyalog aracılığıyla hem kendisini hem de öğrencileri dönüştürmek ve yeni düşünme biçimlerine yönlendirmektir. Sen tam da burada bahsedilen eğitimi veren eğitimci tanımına uyuyorsun. Hem de inadına anti-entelektüelizmin adeta kutsandığı bir dönemden geçerken... Neden?

Osman Elbek (OE):

Sevgili Yeşim, tarihsel olarak öğretim ile eğitimi “talim” ve “terbiye” olarak kabul eden ve hâlen Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde “Talim ve Terbiye Kurulu” gibi bir yapıyı barındıran bir ülkede eğitim konusundaki bir söyleşiye *Paulo Freire*’yi anarak başlamak ne güzel, sağ olasın... Öte yandan bu “talim ve terbiye” meselesi ne yapmayı, daha doğrusu neyi yapmamayı hedeflediğimi çok güzel anlatıyor. Ben, karınca kararınca,

eğitim için temas ettiğim her yerde “yerli ve millî” eğitim sisteminin hedeflediği “talim ve terbiye”nin karşıtını yapmaya gayret ediyorum. Çünkü eğitiminin, “karşı” bir şey olduğuna inanıyorum. İfade ettiğim gibi *Freire* başta olmak üzere düşünsel tahayyülümü geliştiren insanlar da eğitimi böyle görüyorlar zaten. Örneğin *Freire*’yi ele alalım; Biliyorsun, Brezilyalı yoksul bir ailenin çocuğudur kendisi. Hayatı nerede öğrendi: kimi insanların sinik bir tutum geliştirdiği futbolda! Demek ki futbol, daima fado gibi faşizm anlamına gelmezmiş. Her şey böyle değil mi? Nasıl bir bağlamda ilişki, temas ve etkileşim kurulduğu sonucu belirliyor. Bu topraklarda gözlemediği gibi futbol, sıklıkla eril ve faşizan bir hayatı var etmeyi de; ya da *Freire* örneğinde olduğu gibi sosyalizan bir öğretinin oluşmasını da sağlayabilir. Tıpkı eğitim – öğretim gibi...

YY: Haklısın; *Freire*’nin gözünden hayata barksak futbol da, eğitim de hayatın gerçeğini gösterip onu dönüştürmeyi hedefleyebilir, değil mi?

OE: Kesinlikle, çünkü her ikisi de bir ilişkiselliğe, etkileşime ve bu da düşünmeye zemin sağlayabilir -tersi de mümkün. Ama “ilişkisellik” yetmiyor.

Kimin kiminle temas kurduğu ve etkileştiği de kritik. Bu bağlamda *Freire*'ye dönersek; çok yoksul bir aileden gelmesi ve sıklıkla açlık çekmesi çok önemli. Çünkü, diyor ki, "hiçbir şey anlamıyordum" eğitimden. Nedeni "aptal" olması ya da "ilgi eksikliği" falan değil. Çok basit ve yalın bir gerçek anlamasını engelliyordu: açlık

YY: Bu kadar basit ve açık değil mi?

OE: Evet ve bu basit ve açık ilişkiyi yaşamımızda kaç kez deneyimledik ya da daha sıklıkla tanık olduk değil mi? Oysa bu aşikâr ilişkiyi sıklıkla ters yüz edip "öteki"nin mental yetersizliğine, ilgisizliğine, anne – babasının iyi ebeveyn olamamasına falan bağladık eğitim sorunlarını. Üzülüyorum hâlen böyle görüyoruz. Çünkü eğer görmeseydik; en azından okullarda bir öğün yemeği çocuklara sunmayı ülke olarak başarabilirdik. Ama *Freire*, bu ilgiyi yaşamında deneyimleyip öğrendiği için sınıf ile eğitim arasındaki ilişkiyi hızla kuruverdi. Ama bununla yetinmedi ve hal böyleyse eğitim denilen uygulamanın, var olan bu eşitsizliğin ve bu bağlamda yoksullara yapılan bu hak gaspının engellenmesine aracı olması gerektiğine vardı. Eleştirel teorisini de futbol ve açlık deneyimi üzerinden böyle geliştirdi. Başka bir deyişle *Marx* ile *Fanon*'u açlık ve futbolda keşfetti.

YY: Bu keşif sonrasında da "bir başka eğitim mümkün" diyerek "bankacı eğitim modeli"ne de karşı çıktı.

OE: Elbette, söyler misin bana, nedir o öyle öğrencileri "pasif alıcı" ya da güncel ifadeyle "kendilerine yatırım yapan" çıkarıcı özneler olarak gören "bankacı eğitim modeli". Öğrenciler sadece "alıcı nesnelere" midir ki böyle bir model olsun. *Tabula rasa*'yı falan hiç kabul etmiyorum Yeşim. İnsan, hiç "boş bir levha" olabilir mi? Daha doğmadan, bu dünyaya fırlatılmadan kimliğimizi mavi/pembe renklerle boyamaya kalkışmıyor mu bu uygarlık. *Lacan*, dil üzerine bir dolu cümleyi boşa mı sarf etti. Bir dil dünyasına doğuyoruz resmen. Velhasıl kimse "boş" değil. Ve dahası ben kimim ki, hangi hadsizlikle, "boş" tabir edilen bir levhanın üzerine yazı yazmaya kalkışıyorum. Bu ne kibirdir. Bu dünyada kim, kimin üzerine, benliğine, varoluşuna yazı yazabilir. Ne hadle... ne hadsizlikle! O nedenle "bankacı modele" ve elbette bankalara karşı çıkarak, günün değerleri ve normlarına uyararak, o günün koşullarında değerli görülen şeyleri kendisinde biriktirmek yerine; eleştirel düşünme yetisini geliştirerek, günün değer ve normlarına karşı çıkarak var olanı dönüştürmektir aslolan. O nedenle eğitim çerçevesinde temasta bulunduğum herkesle var olana

nasıl “uyum sağlayacağımızı” değil, hep birlikte nasıl “karşı çıkabileceğimizi” düşünüp önce kendim için bir yol bulmaya çalışırım. Çünkü kanatımca bu eleştirel tutum önce “öğreten” konumunda olanı temasa ve diyaloga davet etmelidir. Öyle ya bir eğitim ortamında konformizme batma tehlikesini en çok yaşayan “öğreten”dir. O nedenle hep birlikte, diyalog zemininde, her değer ve normun sorgulandığı, dokunulmaması gereken kutsal ve tabu hiçbir şeyin bırakılmadığı bir eğitim modelidir insana yakışan. Öğrenen ve öğreten ayrımlarının silikleştiği, birlikte yeniden öğrenilen bir süreçtir aslında eğitim. O nedenle de daima her konu adaletle, eşitlikle ve özgürlükle birlikte ele alınmalıdır. Bu bakış açısı nedeniyle hedef de; sistemin talep ettiği bir konuda eğitilmiş özneler/işçiler/beyaz ya da mavi yakalılar yetiştirmenin aksine sistemi sorgulayan öznelerin kendi yollarını var etmesini sağlamaya yönelik olmalıdır.

YY: Tam bu noktada sormak isterim: tarif ettiğin yaklaşım bir tür “tarafsızlık” ve “siyaset üstü” bir yaklaşım mı?

OE: Hayır, asla. Tarafsız bir eğitim süreci yoktur, tıpkı yumurtasız omletin olamayacağı gibi. Nasıl ki “ideolojik olmasın” önermesi basbayağı bal gibi ideoloji ise, eğitim de tarafsız olamaz. Siyaset üstü falan hiç olmaz. Zaten insanın olduğu her yerde düşünce, ideoloji, siyaset ve politika vardır. Söyleşimizin girişinde vurguladığın an-

ti-entelektüelizm ile de bu durumun sıkı bir ilişkisi var aslında. Çünkü neoliberal sistem, hekimlik bağlamında konuşursak, insan bedeninin her bir deliğine uygun bir aleti sokabilen ama hastaya, onun üstüne başına, cebindeki deliğe, açıklığına, kimliğinden dolayı ayrımcılık görmesine, özette var olan sisteme burnunu sokmayan hekimler istiyor. Ben de aksine, *Bernardino Ramazzini*'den eğitim almış bir hekim olarak, “Merak etme o aleti eninde sonunda o deliğe sokmasını öğrenirsin, bu kolay, gel sisteme de burnumuzu sokalım, bakalım nereden hangi kokular geliyor” demeye çalışıyorum. Elbette bu burun sokma işleminde beni var eden düşünceleri, kimliğimi yaratan tarihsel geçmişimi dışarıda falan bırakmıyorum -hem nasıl bırakabilirim ki. Aslında bakarsan bir hekim ile hastanın karşı karşıya kaldığı o oda çok kalabalıktır. Hasta yakınlarını saymasak bile hasta, hekim, hastanın değerleri, hekimin değerleri, sağlık sistemi, uygarlığın her bir zerresi her şey ama her şey o odadadır. Ne hasta, ne de hekim, kendi değerlerini girişteki portmantoya asıp muayene odasına girmiyor, giremezler zaten. Çünkü insanız ve kendimizi var eden düşünce ve değerleri gömleğimizi çıkarır gibi çıkaramayız. O nedenle tarafız bu dünyada bir şeylere... yeter ki taraftar olmayalım, amigoluk yapmayalım.

YY: Eğitimin taraftarlık ve amigoluk konusuna etkisi ne olabilir?

OE: Eğitim bizi taraftar yapmayabilir ya da tam

tersi, bildiğinden kuşku duymayan amigolara çevirebilir. Eğer eğitim ortamında her şeyi ama her şeyi, hiçbir kutsallık, norm ya da başka bir çizgi ile sınırlamadan tartışabilir ve kendimizi var eden değer ve yargılara farklı gözlerle dönüp dönüp bakabilirsek, onları bıkip usanmadan sorgulayabilirsek, eğitim ortamının yaratacağı özgürlük ve sorgulayıcılıkla kendimize ve yapıp ettiklerimize eleştirel bir gözle bakabilirsek, kendimiz ve değerlerimiz üzerine düşünebilirsek taraftar olmayabiliriz. Aklımızı bir yerlere ya da kişilere kiraya vermeyebiliriz -ya da tam tersi bugünün eğitim sisteminin başardığı gibi kiralayabiliriz. Eğer kiraya vermeyen bir sorgu ve eleştiri süreci yaşandıysa sonrasında yine bizi var eden önceki değerleri “giyinebiliriz” -hiç soyunmamıştık ki. Ama bu kez o değerleri, bir başkasına tahakküm aracı olarak kullanmayabiliriz. *Foucault*'nin vurguladığı gibi, iktidar mutlak vardır ve iktidar, bizi var eden değerler ve yapılar olarak tek başına kötü değildir. Tehlikelidir ama kötü değildir. Yeter ki o tehlikenin farkına vararak sorgulama ve eleştirme refleksini yaşam boyu sürdürüelim -ki tahakküm ve bugünlerde ülkeme egemen olan “büyük kötülük” var olmasın.

YY: Türk Toraks Derneği faaliyetlerinin yanı sıra İNSEV olarak seninle iki halk sağlığı okulu yaptık. Ayrıca Acıbadem Üniversitesi'nde yarım dönem “Patojenler, Salgınlar ve Toplum” adlı bir seçmeli ders programı yürüttük. Bu süreçte şahit olduğum yönlerden birisi de “eğitici” olarak ağırlıklı kılavuz olmaya çalıştığın oldu. Hakkını teslim edersem çok çalışıp geldin her derse ve hatta öğrencilerimizin hiç şahit olmadığı “garip sorularla” sınavlar yaptın ama özenle “kılavuzluk” dışı bir rol üstlenmeyi reddettin. Neden?

OE: Yeşim, hatırlar mısın bir zamanlar *Leman Dergisi*'nde *Kaan Ertem*'in hayat verdiği “*Öğreten Adam ve Oğlu*” başlıklı bir çizgi köşe vardı. Bayılırdım ben bu köşeye, hemen hiç kaçırmadım o çizimleri. Sonra üstüne çok düşündüm nedir beni bu köşeye bağımlı yapan unsur diye. Anladım ki ben “Öğreten Adam” olmak istemiyorum ve bu köşe, beni devamlı bu yönümlü yüzleştiriyor... O yüzleştirme sayesinde bugün de “öğreten adam” olmamaya çalışıyorum. Bilmenin kibinden, adam olmanın eriliğinden, oğul dediğin

canının can parçasını cahil konumuna sokmaktan uzak durmaya çalışıyorum. Okuduğumdan beri *Jacques Rancière*'nin anlattığı *Cahil Hoca* olmaya çalışıyorum. Bildiğim her şeyi yeniden sınavarak, bilmemenin sınırlarına kaçmaya çalışarak, eğitim ortamını var ettiğimiz kişilerle yeniden öğrenmeye çalışıyorum(z). Bilen ve bilmeyen; öğreten ve öğrenen gibi ayrımların ötesinde bir öğrenme yolculuğuna çıkmaya gayret ediyorum. Çünkü herkesin, herkese bir şeyler öğretebileceğine inanıyorum. Bunun için bir “bilen”, “uzman” ya da “kadir-i mutlak” olunmasının gerekli olmadığını, öğrenmek için istemenin yeterli olduğunu, her insanın her şeyi anlamaya vakıf olduğunu ve özgürleştirmeyen eğitimin faşizan bir büyük kötülük olduğunu düşünüyorum.

YY: O zaman son soru gelecekte olsun: Üçüncü Halk Sağlığı Okulu için ne düşünüyorsun? Kötülük içermeyen bir içerik ne olabilir?

OE: Biliyorsun Yeşim, ilk halk sağlığı okulumuz halk sağlığının geneli hakkında bir ufuk turuydu. İkincisi ise ülke ve dünyanın gündemiyle de paralel olmak üzere kriz, göç ve yoksulluk konularını

gündeme almıştı. Üçüncüsü de tematik olacaktır ama teması ne olacak bilmiyorum. Çünkü memleketin iklimine inat tek yetkili isim ben değilim –gülüyor. Kuşkusuz öncekilerde olduğu gibi yine çok akılla oturup konuşup tartışıp belirleyeceğiz temayı. Ama ben o konuşma masasına ülkenin gündemini de dikkate alarak “Kötülük” ve “Barış” konusunu getirmeyi hedefliyorum.

YY: Çok kritik iki konu sahiden... Yanılmıyorsam sen kötülüğün tartışıldığı bir toplantıya katılmıştın yakın zaman önce, değil mi?

Evet, bu yıl Mart ayında Türkiye Psikiyatri Derneği'ndeki dostların organize ettiği bir Kış Okulu'na katıldım. Üç gün boyunca kötülüğün çeşitli hallerini ve durumlarını konuştuk sağlık ve sosyal bilim alanının yetkin insanlarıyla. Kendi adıma çok zenginleştim o tartışmalardan... Eh, memleketteki kötülük devam ettiğine göre, bizim de kö-

tülüğü konuşmaya devam etmemiz gerekir diye düşünüyorum. Ve aynı zamanda paradoksal biçimde hepimizde temkinli bir iyimserlik yaratan barış iklimini... Çünkü biliyorum ki; yaşamın ve barışın yanında, her türlü kötülüğün ise tam karşısında duran insanlar olarak biz susarsak ne kötülük biter, ne de bu topraklara barış gelir. O nedenle söze devam... Tıpkı Chiapas dağlarında var olan ve gönlümüze kök salan Zapatista Hareketi'nin Komutan Yardımcısı Marcos'un dediği gibi: Sözümüz Silahımızdır!

Zaten ondan gayrıca bir silahımız da yoktur. Tıpkı onlar gibi; Komutan'a, Kurtarıcı'ya, Şef'e, Reis'e, Önder'e de ihtiyacımız olmadığı gibi...

YY: Bu güzel söyleşi için çok teşekkür ederim Osman.

OE: Düşüncelerimi paylaşma fırsatı verdiğin için ben de sana çok teşekkür ederim Yeşim.

İNSEV
İNSAN SAĞLIĞI VE EĞİTİM VAKFI

DR. HAFIZ CEMAL HALK SAĞLIĞI OKULU-II

KRİZ, GÖÇ VE DERİNLEŞEN YOKSULLUK

TTB KREDİ PUANI 26,5

18-22 EYLÜL 2024
BEYLERBEYİ, İSTANBUL

OKUL BAŞKANI DOÇ. DR. YEŞİM YASİN	BİLİMSEL KOMİTE BAŞKANI DOÇ. DR. OSMAN ELBEK	GENEL SEKRETER YASEMİN BİLSEL
SON BAŞVURU TARİHİ 26 AĞUSTOS	BAŞVURU ÜCRETİ 1750 TL	BAŞVURU VE İLETİŞİM yasemin@insev.org.tr 0551 451 0987

EĞİTİMCİLERİMİZ

Fikret ADAMAN Alpay AZAP Ayşe BÜĞRA Haluk ÇALIŞIR Çağlar ÇUHADAROĞLU Didem DANIŞ	Figen DEMİR İkram DOĞAN Osman ELBEK Melikşah ERTEM Hacer FOGGO Mehmet Nuri GÜLTEKİN	Öğretmen TANÖR Zeki KILIÇASLAN Pınar OKYAY Cangül ÖRNEK Kayihan PALA Sebahat Dilek TORUN	Sibel SAKARYA Uğur SEZERMAN Ayşecan TERZİOĞLU Gamze VAROL Yeşim YASİN Ejder YILDIRIM
---	--	---	---

PROGRAM

Nedir Şu Halk Sağlığı? Epidemiyoloji I-II Biyostatistik I-II Sağlık Etki Değerlendirmesi SED: Örnek Çalışma Sağlık Sistemleri Türkiye'nin Sağlığı Türkiye İçin Bir Sağlık Sistemi 1.GÜN	Yoksulluk 101 Yoksulluk ve Hastalık Zeka, Değersizlik Sosyal Politika Ne Yapıyor Bakanlık? Başka Bir Sosyal Politika 2.GÜN	Göç 101 Göç ve Yükseklenirlik "Tutunabilmeler" Göç ve Sağlık Hizmetleri Göç ve Ayrımcılık 3.GÜN	Salgınlar Dünyası Post-Covid Sağlık Hizmet Sunumu Pandemi ve Toplum Ruh Sağlığı TTB'nin Pandemi Tutumu X Pandemi 4.GÜN
--	---	---	--

* Halk Sağlığı alanında yüksek lisans, doktora ya da tıpta uzmanlık öğrencileri; Sosyal Bilimler alanındaki yüksek lisans veya doktora öğrencileri; Yerel yönetimler ve ilçe sağlık müdürlüklerinde görevli halk sağlığı uzmanları başvurabilir.
* Okul bitiminde katılımcılara sertifika verilecektir.

İNSEV

Dr. Hafız Cemal Halk Sağlığı Okulu

Beylerbeyi - İstanbul
5-10 Eylül 2022

Okul Bşk: Doç. Dr. Yeşim Yasin
Bilimsel Komite Bşk: **Doç. Dr. Osman Elbek**
Gn. Sekreter: **Doç. Dr. Fatih Artvinli, Yasemin Bilisel**

Bilimsel Komite (Alfabetik)
Prof. Dr. Nadi Bakırcı
Prof. Dr. Çağlar Çuhadaroğlu
Prof. Dr. Nilay Etler
Prof. Dr. Zeki Kılıçaslan
Prof. Dr. Sesin Kocagöz
Prof. Dr. Kayihan Pala
Prof. Dr. Sibel Sakarya
Doç. Dr. Fatih Artvinli
Doç. Dr. Nilüfer Aykaç
Doç. Dr. Haluk Çalışır
Doç. Dr. Figen Demir
Dr. Öğr. Ü. İker Kayı

Okul, Türk Tabipleri Birliği Tarafından 29,5 Kredilendirilmiştir. Katılımcılara Sertifika Verilecektir.

Sağlığı Ne Belirler? Kronik Hastalıklar
Halk Sağlığı Nedir / Ne Değildir? Yavaşlık
Epidemiyoloji İktim Değişikliği
Biyostatistik Kirilim
Sağlık Eğitimi Aşırı Tanı ve Tedavi
Sağlık Sistemleri Toplumsal Cinsiyet
Yerel Yönetimler ve Sağlık Getenekt ve Tamsamlayıcı Tıp
Omnivar İnsan Yoksulluk Örgütlenmeleri
Sedanter Yaşam Sağlık Turizmi
Gıda ve Sağlık LGBT+ Sağlığı
Bedemlik Sınıf ve Pandemi
Tütün Kanser Örgütler
Alerji ve İritasyon Göç ve Mülteci Sağlığı
Koruma: Nerede, Nasıl? Çalgın Sağlığı
Salgınlar Çoğu Tek Sağlık
Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar Toplum Ruh Sağlığı
Tüberküloz Asr
Hava Kirliliği

Ayrıntılı Bilgi İçin: Yasemin Bilisel
0 551 451 09 87 - ybilisel@gmail.com

Halk Sağlığı alanında yüksek lisans, doktora ya da tıpta uzmanlık öğrencileri; Sosyal Bilimler alanındaki yüksek lisans veya doktora öğrencileri; Yerel yönetimler ve ilçe sağlık müdürlüklerinde görevli halk sağlığı uzmanları başvurabilir.

Son Başvuru Tarihi: 22 Ağustos 2022
Katılım Ücreti: 700 TL.

Göz Yaşartıcı Gazlar Nereden Nereye?

Fotoğraf Google görsellerden alıntılanmıştır (<https://t24.com.tr/haber/biber-gazi-olumleri-engelliyormus,278136>)

Peri Meram ARBAK

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları AD*

periarbak@hotmail.com

“Izgarada pişmiş etiniz var, değil mi? Yağ sıçrar, bir damla elinize düşer ve ahhh dersiniz! Şimdi tüm yüzünüzü bunun içinde hayal edin. Zihninize yerleşir...” bir emekli deniz piyadesi göz yaşartan gazla deneyimini böyle aktarıyor (1). Ülkemizde 2013 yılında yaşanan Gezi Olayları'nda yoğun gaz bulutlarıyla gündeme gelen biber gazı hâlen kitle hareketlerinde güvenlik güçleri tarafından tercih edilen kitle kontrol yöntemidir.

Tahriş edici bileşikler tarih boyunca kullanılmıştır. Romalıların M.Ö. 2. yüzyılda, mağaralardan düşmanı çıkarmak için bir tahriş edici bulut kullandığı, Bizanslıların muhalefet güçlerini rahatsız etmek için tahriş edici maddeler kullandığı bilinmektedir. Çinli savaşçılar ve Japon ninjaların, rakiplerini geçici olarak etkisiz hâle getirmek için yüzlerine toz hâline getirilmiş acı biber karışımları attıkları veya üfledikleri bildirilmektedir. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, Fransız polisi göz yaşartıcı gaz olarak suçlulara ve çetelere karşı etilbromoasetat kullandı (2). Birinci Dünya Savaşı sırasında da, daha

sonra gerçekleşen Vietnam savaşında da göz yaşartıcı gazlar genellikle insanları siperlerden veya sığınaklarından çıkarmak için kullanıldı, böylece diğer gazlar veya bombalar hedeflerini daha kolay buldular. Bu saldırgan bir hareketti. Bu tür askeri kullanımlar, göz yaşartıcı gazların savaşlarda kullanımının yasaklanmasına neden olmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın ardından yöneticiler göz yaşartıcı gazları işçi eylemlerini bastırmakta kullanmaya başladılar. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Güney Afrika ve bazı Avrupa ülkeleri 1920'ler ve 30'larda işçi anlaşmazlıklarını ve grevlerini bastırmak için göz yaşartıcı gazları kullanan örneklerdendi. Binlerce I. Dünya Savaşı gazisinin kendilerine vaat edilen parayı

almak için Washington'a yürüdüğü bir eylemde Amerikan ordusu gazilere karşı harekete geçti ve toplu halde göz yaşartıcı gaz kullandılar. Bu daha sonra büyük haber oldu ve aynı zamanda göz yaşartıcı gazın ne kadar iyi işe yaradığının tanıtım materyalinin bir parçası hâline geldi. Sadece "kör edici, acı verici zehirli gaz" kullanılıyordu ve öldürmüyordu. "Bir kalabalığı korkut ve çılglık çılgılığa ağılat." ABD'de o dönemde göz yaşartıcı gazların tanıtımında öne çıkan slogandı (3).

Göz yaşartıcı gazın erken tarihsel gelişimindeki diğer önemli kullanımı, sömürge ayaklanmalarına ve bağımsızlık hareketlerine karşıydı. İngilizlerin kolonilerde ilk göz yaşartıcı gaz kullanımını 1935 yılında Filistin'de, daha sonra 1969 yılında Kuzey İrlanda'da gerçekleştirdi.

Göz yaşartıcı gazları kitle eylemlerini bastırmakta diğer yöntemlere göre daha zararsız bir yöntem olarak görme süreci İngiltere'de iki nedenle ilerledi. İlk durum, yöneticilerin bağımsızlık hareketlerinin yükselişi sırasında, özellikle Hindistan'da ama aynı zamanda diğer kolonilerde de, şiddet içermeyen direniş biçimleriyle karşılaşmalarıydı. Aşırı derecede şiddetli ve barbar görünmek istemiyorlardı, bu yüzden insanları vurmaya alternatif bir şeye ihtiyaçları vardı, pasif direnişe verdikleri tepkinin iyiliksever gibi görünmesini sağlamak için gazları kullandılar. İngiltere Nijerya'yı sömürgesi olarak yönettiği dönemde kadınların önceden sahip olduğu ekonomik güç ve sosyal saygınlıklarını ellerinden aldı, böylece 1929'da Nijerya'da Kadın Direnişi başladı. Kadınlar kendilerine değer vermeyen erkeklerin üstüne oturmak gibi, mahkemeleri işgal etme ve polis tarafından tehdit edildiklerinde dans etme ve kıyafetlerini çıkarma yöntemlerini uyguladılar. Oradaki ayaklanmalarda, kadınlar doğrudan eylem protestolarının ön saflarındaydı ve İngilizler kadınlara karşı şiddet kullanıyormuş gibi görünmek istemiyorlardı. Bu yüzden göz yaşartıcı gaz yine İngilizleri iyiliksever sömürgeciler gibi göstermek için bir çözüm olarak sunuldu (3, 4).

En popülerleri Biber gazı olsa da, göz yaşartıcı gazlar, diğer isimleriyle, isyan kontrol ajanları, rahatsız edici ajanlar, etkisizleştirici ajanlar heterojen bir gaz grubudur. Başlangıçta Birinci Dünya Savaşı'nda kullanılan gazlar, şimdi kolluk kuvvetleri tarafından çatışmacı kişileri etkisiz hâle getirmek ve kalabalık kontrolü için öldürücü olmayan bir seçenek olarak kullanılmaktadır. Bu maddeler akut göz ağrısına, sulanmaya, cilt tahrişine ve solunum yolu tahrişine neden olurlar.

Prototip gözyaşı gazları o-klorobenzilidenmalonitril (CS), kloroasetofenon (CN) ve dibenzoksazepin (CR)'dir. CN, ilk olarak Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda geliştirildi, ancak savaş sırasında kullanılmadı. Bu zamandan sonra, CN, daha etkili ve daha az toksik olan CS'nin geliştirilmesine kadar öncelikle askeri ve kolluk kuvvetleri tarafından kullanıldı. CS, yaratıcıları Corson ve Stoughton'un adını taşıyan, ilk olarak 1928'de geliştirilen bir ajandır ve açık havada daha etkili olduğu için kolluk kuvvetleri için cazip bir seçenek olarak görüldü. CS gazı ülkemizde kolluk güçleri tarafından sık kullanılan iki ajandan biridir (Şekil 1).

Biber gazından farklı olarak CS gazı aslında çok ince, pudramsı toz partiküllerinden oluşmaktadır. Toz parçacık olduğu için yere çöker. CS gazı suda çözünmektedir. Ayrıca asitli değil alkali ortamlarda etkisi azalır. Biber gazında kullanılan limon veya süt gibi zayıf asitli çözeltilerin bu gaz için kullanıldığında yanma etkisinin artması bu yüzdendir. CS gazına maruziyette ciltteki yanmayı azaltmak için genel öne-

Şekil 1: Biber gazı kapsülü

Fotoğraf Google görsellerden alıntılanmıştır (<https://t24.com.tr/haber/polis-yeniden-gezi-parkina-mudahale-etti,231772>)

rilerin yanı sıra antiasit maddeler ve bikarbonat çözeltilerinin kullanılması önerilmektedir. Toz şeklinde olduğundan yüzün maske veya bir bez parçasıyla korunması da bu partiküllerin ağız ve burundan girişini kısmen engeller. Gözlerde ağrı, batma, yanma, gözyaşı salgısında artış, geçici körlük, nadiren korneada aşınma, ağız ve burunda yanma görülür. Maruz kalan deride yanma, batma, kızarıklık ve eriteme neden olur. Maruz kalım uzun sürerse ciltte su karcıkları gelişebilir. Gazın solunmasına bağlı burun akıntısı, hapşırma, boğulma hissi, nefes almada zorluk, hassas havayolu hastalıklarında (astım, KOAH gibi) bronşlarda daralma olur. Tükürükle karışan gazın yutulması sonucu, bulantı, kusma, kramplar ve ishal görülebilir (5).

Türk Tabipleri Birliği'nin 2013 yılında Gezi Parkı Olaylarında katılımcılara uyguladığı ve 11155 kişinin katıldığı ankette yoğun CS kullanımına bağlı olarak yaklaşık %30 oranında göz, %25 oranında kulak, burun, boğaz ve %12 oranında solunum sistemi belirtilerinin gözleendiği bildirilmiştir (6).

Biber gazı, 1970'lerin sonlarında yaratıldı ve 1980'lerin başlarında kolluk kuvvetleri tarafından kullanılmaya başlandı. Oleoresin capsicum (OC), biber spreyi içinde aktif madde olan,

Capsicum cinsine ait bitkilerden elde edilen yağlı yoğun bir ekstredir ve daha yaygın olarak acı biber olarak bilinir. Kapsaisinin fizyolojik ve farmakolojik etkileri 1920'lerden beri çalışma konusu olmuştur. Son zamanlarda, kolluk kuvvetleri tarafından isyan kontrol ajanı olarak da tercih edilmeye başlandı. Diğer gözyaşı gazlarıyla karşılaştırıldığında benzer etkiler üretmektedir ve sivil kullanım için popüler bir ajan hâline gelmiştir (7). Ülkemizde kolluk güçleri tarafından en sık kullanılan iki ajandan biridir. OC gazına maruziyetten sonra saniyeler içinde gözlerde yaşarma, yanma, batma, sulanma, burunda ve genizde yanma, hapşırma, soluk borusunda yanma, nefes almakta güçlük, tükürük miktarında artış, burun akıntısı gelişmektedir. Ellere bulaşan bu yağlı madde el sürme yoluyla farklı yerlere de bulaşacaktır. Uzun süre maruz kalındığında ve suyla birleştğinde ciltte yanıklara neden olmaktadır. Temizlenmediği takdirde kıyafetler üzerinde günlerce kalmakta ve etkisi devam etmektedir (5).

Göz yaşartıcı kimyasalların özellikle astım, KOAH, kalp hastalığı gibi ek hastalığı olan bireylerde ölüme kadar ilerleyebilen ciddi sağlık sorunlarına neden olduğu bildirilmektedir. Sağlık sorunlarının ciddiyeti; maruz kalınan miktar ve süreye, ortam koşulları gibi çok çe-

şitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir. Maruz kalan kişilerde akciğerlerde bronkopazm, reaktif havayolu değişiklikleri, ödem gelişebilmekte; asidoz ve hipoksemi tablosu ortaya çıkabilmektedir. Bu hipoksik süreç kalpte miyokard hipoksisi ve infarktüse neden olabilmektedir (8). Göz yaşartıcı gazların ölümcül olup olmadığını gündeme getiren olay emekli öğretmen Metin Lokumcu'nun 2011 yılında Hopa'da gazla karşılaşmasından sonra gerçekleşen ölümüdür. Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı Metin Lokumcu'nun ölümünü mevcut kalp krizi ve alveolar hemorajiye bağlarken, Türk Tabipleri Birliği ölüm ile kimyasal gazların ilişkili olduğunu, gazların tetiklediği akciğer hasarı ile indüklenen ventriküler fibrilasyonun gözlendiğini bildirmiştir (9). Çayan Birben ismi de biber gazının ölümcül etkisiyle anılmaktadır. Kavga eden gençleri ayırmaya çalışan Çayan Birben astım tanılı olup, olay sırasında kolluk güçlerinin biber gazına maruz kalarak astım krizine girmiş ve beyin kanaması nedeniyle hayatını yitirmişti (10).

Göz yaşartıcı gazlar, en popülerleri biber gazı kitle kontrol aracı olarak güvenli seçenekler midir? Gazlara maruz kalanların hem akut hem de uzun dönemli etkileri gerçek yaşam senaryolarında bilim çevreleri tarafından izlenmiş midir? Sadece laboratuvar koşullarında kontrollü dozlarla yapılan çalışmalar bu gazların ölümcül olabilecek etkilerini yeterince yansıtmaktadır mıdır?

Yanıtım hayır!

Biber Gazı Yasaklanmalıdır!

Fotoğraf Google görsellerden alıntılanmıştır (<https://www.birgun.net/haber/biber-gazindan-korunma-yollari-nelerdir-maruz-kalindiginda-uygulanmasi-gereken-ilk-yarim-yontemleri-609841>).

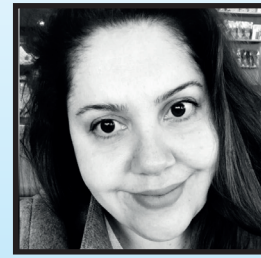
Kaynaklar

1. Borpujari P. Banned in wars: How tear gas was normalised in protest policing. <https://www.trtworld.com/magazine/banned-in-wars-how-tear-gas-was-normalised-in-protest-policing-48960>
2. Salem H, Gutting BW, Kluchinsky TA, et al. Riot Control Agents. Medical Aspects of Chemical Warfare. https://medcoeckapwstorprd01.blob.core.us-govcloudapi.net/pfw-images/borden/chemwarfare/Ch13_Pg441_484.pdf
3. The disturbing history of how tear gas became the weapon of choice against protesters. Conversation by Anna Feigenbaum. <https://www.vox.com/2020/6/3/21277995/police-tear-gas-protests-history-effects-violence>
4. Women's War. https://en.wikipedia.org/wiki/Women's_War
5. Karcioğlu Ö. Biber Gazı Yaralanmalarında Acil Müdahale ve İlk Yardım Uygulamaları. Biber Gazı Yasaklansın Tıbbi Sempozyumu. 10 Ocak 2015, İstanbul, 51-61.
6. Yavuz CI, Tanık FA, Balcıoğlu H, Okman U. Türk Tabipleri Birliği Kimyasal Gösteri Kontrol Ajanlarıyla Temas Edenlerin Sağlık Sorunları Değerlendirme Raporu. Biber Gazı Yasaklansın Tıbbi Sempozyumu. 10 Ocak 2015, İstanbul, 11-23.
7. Tidwell RD, Wills BK. Tear Gas and Pepper Spray Toxicity. [Updated 2023 May 14]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK544263/>
8. Gören MT, Biçer Ü, Demir T, Ersoy G, Ünüvar Ü. Ani Doğal Ölüm Ve Kimyasal Gaz Etkisinin Değerlendirilmesi; Bir Olgu Sunumu. Biber Gazı Yasaklansın Tıbbi Sempozyumu. 10 Ocak 2015, İstanbul, 85-89.
9. Gören MT. Türk Tabipleri Birliği Hopa Raporu. Biber Gazı Yasaklansın Tıbbi Sempozyumu. 10 Ocak 2015, İstanbul, 91-101.
10. <https://adanabarusu.org.tr/tr/barodan-haberler/adli-tip-biber-gazi-spreyi-olumcudur>

Türkiye’de Mesleki Akciğer Hastalıklarında Güncel Durum: Birkaç Temel Sorun ve Bunların Çözüm Önerilerine Dair Görüşler

Yaşamımızın yaklaşık üçte birlik dilimini çalışarak geçiriyoruz. Dolayısıyla çoğu zaman iş ortamlarında evlerimizde geçirdiğimize benzer uzunlukta zaman geçirdiğimiz söylenebilir. Bu nedendir ki, iş ortamında maruz kaldığımız her türlü risk etkeni sağlığımız üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu risk etkenleri fiziksel, kimyasal, biyolojik, ergonomik ve psikososyal risk etkenleri olarak sınıflandırılır. Buradan da anlaşılacağı gibi toplumda sık görülen pek çok hastalığın ortaya çıkmasında veya bu hastalıkların klinik tablolarının kötüleşmesinde iş ortamında maruz kalınan bu risk etkenlerinin katkısı büyüktür.

Solunum yolları ve akciğerler solunum işini yapan organlar olmaları nedeniyle tamamen dış

Canan DEMİR

*Tıp Doktoru
Akademisyen
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları AD
İş ve Meslek Hastalıkları BD
TTD Sağlık Politikaları Çalışma
Grubu Başkanı*

drcanandemir18@gmail.com

ortama açıktır. Bu nedenle mesleki ve çevresel her türlü dış ortam etkeni solunum yolları ve akciğerler üzerinde çeşitli akut ve kronik sağlık etkilerine ve hatta hastalıklara neden olabilir. Ayrıca, akciğerler solunum işini ve gaz değiş tokuşunu yapmaları nedeniyle yüzey alanı çok geniş organlardır. Bu durum oksijen-karbon-dioksit geçişini kolaylaştırarak solunum işinin kolaylıkla yapılmasını sağlamakla birlikte dış ortamda karşılaştığımız bir takım toksik maddelerin vücuda alınmasında da ne yazık ki kolaylaştırıcı bir mekanizma olarak karşımıza çıkar.

Tüm bunların bir sonucu olarak hem dünyada hem de ülkemizde mesleki solunum yolu ve akciğer hastalıkları en sık görülen ve en sık tespit edilen meslek hastalıkları arasındadır. Ancak meslek hastalıklarına ilişkin ülke istatistikleri yakından incelendiğinde sık görülen meslek hastalıkları istatistikleri açısından gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin tüm dünyada en sık görülen meslek hastalıklarının başında kas-iskelet sistemi hastalıkları gelmekteyken ülkemizde en sık görülen ve en sık tespit edilen meslek hastalıkları hâlen mesleki akciğer hastalıklarıdır. Yine gelişmiş ülkelerde en sık görülen mesleki akciğer hastalığı mesleki astım iken, gelişmekte olan ülkelerde hâlen en sık görülen ve en sık tespit edilen mesleki akciğer hastalıkları pnömokonyozlar, yani toz maruz kalımına bağlı gelişen hastalıklardır. Kendisi de bir "gelişmekte olan ülke" olan ülkemizdeki sınırlı sayı ve nitelikteki istatistik ve bilgi de bu durumu doğrulamaktadır. Pnömokonyozlar ülkemizde hâlen en sık tespit edilen meslek hastalıklarının başında gelmektedir. Yine, ölüme neden olan meslek hastalıkları arasında pnömokonyozlar birinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde akciğer nakil sırasında bekleyen pnömokonyoz hastalarının listede bekleyen genel hasta sayısına oranı dünya ortalamasının yaklaşık 10 katıdır. Bu da pnömokonyozların hâlen ülkemizde en sık görülen, en ciddi, en ölümcül, sağlık maliyeti en yüksek meslek hastalığı grubu olduğunu göstermektedir.

Bu durumun temel nedeni, tüm olumlu çabalara rağmen ülkemizdeki işyerlerinde toz kontrolünün hâlâ sağlanamamış olmasıdır. Şüphesiz yıllar içinde hem mevzuat geliştirme hem iş sağlığı güvenliği önlemlerinin uygulanması ve denetlenmesi alanlarında bir takım olumlu çabalar olsa da ne yazık ki ülkemizin meslek hastalıkları ve özellikle pnömokonyoz verileri bu çabaların yeterli olmadığını, daha yapılması gereken çok şey olduğunu göstermektedir.

İşyerlerinde tozun azaltılması için yapılabilecek en önemli müdahaleler neler olabilir?

1. Türkiye hâlâ çalışanların yoğun şekilde toza maruz kalabileceği işyerlerine yoğun şekilde yatırım yapmaya devam eden bir ülkedir. Bu sektörlerin başında madencilik, seramik endüstrisi, yapay taş üretimi, çimento endüstrisi, termik santraller ve metal endüstrisi gelmektedir. Bu sektörler başta olmak üzere tozlu sektörler verilen teşvikler, kredilendirmeler ile yapılan yatırımların devlet tarafından dikkatle izlenmesi, bu sektörler yapılacak yatırımlarda daha fabrikaların kurulması aşamasından başlamak üzere bu fabrikalarda alınacak hem iş sağlığı güvenliği önlemlerinin hem de çevresel önlemlerinin büyük bir dikkatle planlanmasının sağlanması ve toz kontrolüne yönelik kaynakta kontrol önlemleri başta olmak üzere her türlü önlemlerin denetimlerinin en etkin şekilde yapılması hayati önem taşımaktadır. Ülkemizde pek çok işyerinde kurulum aşamasından itibaren hem iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin planlanmasında, hem de yürütümünde ve bu önlemlerin yeterliliğinin ve etkinliğinin denetlenmesindeki eksiklikler ve sorunlar devam etmektedir. Ülkemizde iş müfettişi sayısı yetersizdir. Öyle ki, ILOSTAT verilerine göre; tüm dünyada iş kazası ve meslek hastalıkları sayılarının yapılan iş teftiş sayıları ile ters orantılı olduğu bilinmektedir. Yani, istihdam edilen iş müfettişi sayısı azaldıkça doğal olarak azalan iş teftiş sayısı, iş kazalarında ve meslek hastalıklarında artışla

sonuçlanmaktadır. ILOSTAT 2024 verilerine göre Türkiye’de toplam iş müfettişi sayısı 933, 10.000 işçi başına düşen iş müfettişi sayısı ise 0.30’dur. Oysa, Türkiye ile benzer nüfusa sahip olan Almanya’da toplam iş müfettişi sayısı 6009 (Türkiye’nin yaklaşık 6-7 katı), 10.000 çalışan başına düşen iş müfettişi sayısı ise 1.41’dir (Türkiye’nin yaklaşık 5 katı). Bu sayılar göz önüne alındığında bile iş müfettişi sayımızın olması gerekenin en az 5’te 1’i olduğu, yapılan iş teftişi sayılarının da bununla bağlantılı olarak yetersiz olduğu gözler önündedir. Buna ek olarak hekim iş müfettişimizin bulunmaması da özellikle yapılan denetimlerin iş sağlığına ilişkin ayağının da teknik olarak eksik olmasına neden olmaktadır. İş müfettişlerinin hem dağılımının yeniden düzenlenmesi (hekim ve başka bazı alanlardan iş müfettişi yetiştirilerek iş sağlığı konusundaki rehberlik ve denetim kalitesinin artırılması), hem de sayılarının

artırılması ülkemiz için hayati öneme sahiptir. Ertelenmemesi, acil olarak ele alınması gereken büyük ve kök bir sorundur.

2. Ülkemizde yürürlükte olan mevzuat gereği işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları işveren ile doğrudan iş sözleşmesi yapmak suretiyle çalışmaktadırlar. Bu durum işyerinin içinde adeta birer iç denetmen olarak çalışması gereken işyeri hekimlerini ve iş güvenliği uzmanlarını da işverenin birer çalışanı hâline getirdiğinden iş sağlığı güvenliği profesyonelleri “bağımsız” ve “tarafsız” olarak görevlerini yerine getirememektedirler. Öyle ki, alınması gereken İSG önlemlerini dile getirdiklerinde, bu önlemlerin alınması konusunda ısrarcı olduklarında, hatta yasal olarak bildirim zorunlu olan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının devlete bildirilmesini sağladıklarında işlerini kaybedebilmektedirler. Bu durumda, İSG profesyonellerinin çalışanların sağlığı için hayati öneme sa-

hip olan görevlerini layığı ile yerine getiremeyecekleri açıktır. Bu nedenle, acilen, İSG profesyonellerinin istihdam modeli yeniden düzenlenmeli, gelişmiş ülkelerdeki örnekler gibi bağımsız kuruluşlarca yürütülen ve Sağlık Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından sıkıca denetlenen, maaşlarını doğrudan işverenden almadıkları yeni bir modele geçilmelidir.

3. Özellikle çoğu “Tehlikeli” ve “Çok tehlikeli” sınıfta yer alan tozlu işyerlerinin işverenlerine işyerinin kuruluşundan itibaren hem Sağlık Bakanlığı ve hem de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından tozun sağlık etkileri, işyerinde toz türleri, toz kaynakları, toz kontrol tedbirleri ve tozla mücadelede kullanılacak kişisel koruyucu donanımlar konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmalı, tozun sağlık etkilerini ve neden olabileceği meslek hastalıklarını bilmeyen hiçbir girişimciye tozlu sektörler yatırım izni verilmemesi gerekmektedir. Yapılan çalışmalar ve gözlemler tüm dünyada işverenlerin İSG bilgi düzeylerinin işçilerden daha yüksek olmadığını göstermektedir. Yani kabaca işçiler bu konularda ne kadar bilinçsizse işverenler de o kadar bilinçsizdir. İSG alanındaki eğitim ve farkındalık geliştirilmesi, İSG kültürü oluşturulması, kişilerin inisiyatifine ve merakına bırakılamayacak kadar kritik konulardır.
4. Yine özellikle 50’den az çalışanı olup tozlu sektörlerde üretim yapmakta olan küçük işletmelere devletin eğitim desteğinin yanında know-how ve hatta İSG çalışmalarında kullanılmak üzere hibe ve kredi desteklerinde bulunması hayati öneme sahiptir. Çünkü İş Sağlığı Güvenliği açısından en sıkıntılı ve denetimi en zor işyerleri küçük ve orta büyüklükteki işletmelerdir ki ülkemizde KOBİ’ler (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) toplam işyerlerinin %99’unu oluşturmaktadır. KOBİ’ler toplam istihdamın ise yaklaşık %70’ini sağlamaktadır. Buna ek olarak kayıt dışı çalışmanın en yoğun olduğu

işyerlerinin de KOBİ’ler olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla devletimizin KOBİ’lerdeki İSG önlemlerinin planlanması, yürütülmesi ve denetimine özel önem göstermesi şarttır.

5. Ülkemizde meslek hastalıklarının tespitine yönelik en önemli sorunlardan biri de laboratuvar altyapısındaki eksikliklerimizdir. Ülkenin bir kısmı uzay çağını yaşarken, ülke genelinde Sağlık Bakanlığı ve Devlet Üniversitelerinde klinik tanı amacıyla rutin olarak çalışmakta olan endüstriyel toksikoloji laboratuvarı sayımız bir elin parmaklarını geçmez. Oysa, kurşun, mangan, arsenik, cıva zehirlenmeleri başta olmak üzere pek çok mesleki intoksikasyonun hem tanısı hem de tedavilerinin gerçekleştirilmesi bu laboratuvar olanaklarının varlığına bağlıdır. Toza maruz kalan pek çok işçi tozun içinde veya tozu soluduğu hava ile birlikte pek çok metal tozuna ve kimyasal madde buharına da maruz kalmaktadır. Bizler hekimler olarak akciğer filmi ve tomografisi gibi temel tetkiklerle pnömokonyoz hastalığını çok rahat bir şekilde tespit edebiliyorken bu metallere ve kimyasallara bağlı gelişen sağlık etkilerini, hastalıkları ve zehirlenmeleri kolaylıkla tespit edemiyoruz ve tedavi edemiyoruz. Özellikle Sağlık Bakanlığı’nın ve Devlet Üniversite Hastanelerimizin acilen endüstriyel toksikoloji laboratuvar altyapı çalışmalarını tamamlamaları ve bu laboratuvarları klinik hizmete sunmaları gerekmektedir. Çünkü işyerinde maruz kalınan bu metal ve kimyasallar akciğer kanseri başta olmak üzere pek çok kansere neden olabilmektedir. Yine kanser dışında da başta sinir sistemi olmak üzere pek çok organ ve sistemde kalıcı hasarlara neden olabilmektedir.

Şüphesiz işyerlerinde toz maruz kalımının azaltılması ve mesleki akciğer hastalıklarının önlenmesi konusunda yazılabilecek daha pek çok şey, irdelenmesi gereken pek çok konu var. Bu yazıda yalnızca konuya sade bir giriş yapılmış, okuyucuda bu alana ilişkin yeni yeni soruların oluşması hedeflenmiştir.

Yoksulluk, Eşitsizlik ve Akciğer Hastalıkları

İnsanlar arasındaki eşitsizliklerin temelini Abraham Maslow'un tanımlamış olduğu ihtiyaçlar piramidindeki nefes alma, gıda, su, uyku, beden güvenliği, sağlık ve iş güvenliği gibi temel ihtiyaçlara erişimdeki eşitsizlik oluşturmaktadır (1). Bu eşitsizliklerin başlıca nedeni ise uygar yaşama geçişin bizzat kendisidir. Jean-Jacques Rousseau'nun 1754 yılında yayınlamış olduğu "İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı" isimli kitabında tariflemiş olduğu; tarihte ilk kez bir toprak parçasının etrafını çitle çevirip "Burası benimdir" diyen ve buna inanacak kadar saf olan insanlar bulabilen ilk insan, uygar toplumu kurmuş ve insanlar arasındaki mülkiyet ve gelir eşitsizliğini doğurmuştur. Esasen insanlar arasında doğuştan gelen zihinsel ve bedensel özelliklerden kaynaklanan doğal bir eşitsizlik vardır. Ancak modern yaşam ile birlikte gelir, eğitim, dil, din, ırk, cinsiyet, sosyal statü, ekonomik durum ve siyasal ayrıcalıklar gibi nedenlere bağlı sosyal eşitsizlik kavramı ortaya çıkmıştır (2).

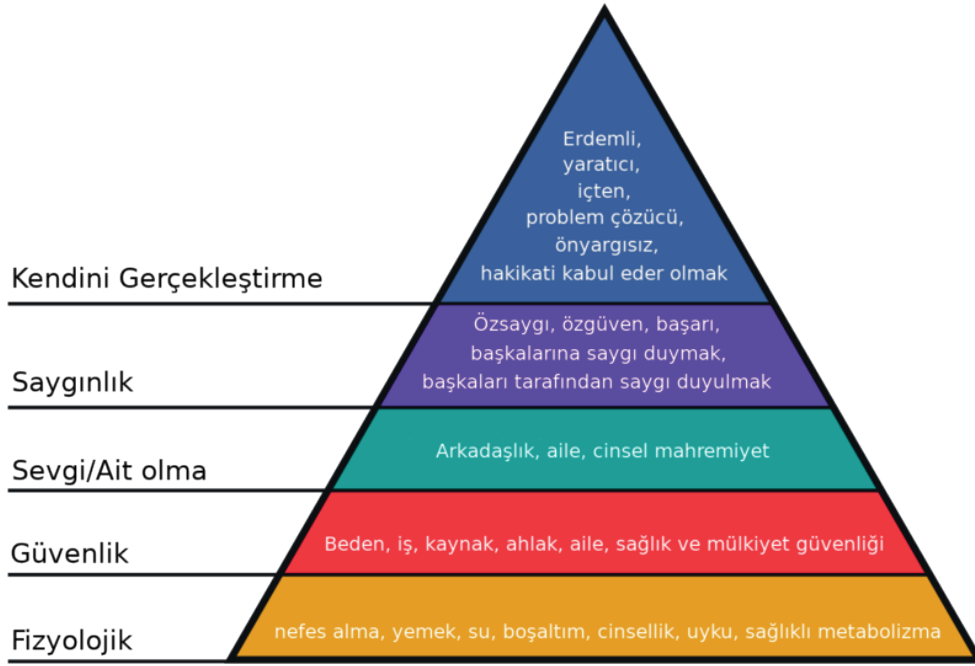
Yoksulluk, 20. yüzyılın başlarında bireylerin gelirlerinin, biyolojik varlıklarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan yiyecek ve giyim gibi minimum düzeydeki fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemesi olarak tanımlanmaktaydı. Günümüzde ise sadece fiziksel ihtiyaçların değil aynı zamanda sosyal ihtiyaçların da yeterince karşılanamaması olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Raporu'na göre yoksulluk

Deniz KIZILIRMAK

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
TTD İzmir Şube Başkanı
TTD Sağlık Politikaları ve Solunum
Enfeksiyonları Yürütme Kurulu Üyesi*

dr_dkizilirmak@yahoo.com

yalnızca gelir düzeyi ile ölçülmez. Temiz suya erişim, okullaşma oranı, beslenme durumu, kullanılan yakıt, konut durumu, sanitasyon ve elektriğe erişim gibi birçok faktör Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'ni oluşturmaktadır (3). Yoksulluğun en önemli nedeni ise gelirin eşit dağılmamasıdır. Türkiye'de en zengin %20'lik kesim, toplam gelirin yaklaşık %47-50 kadarcını alırken, en yoksul %20'lik kesim bu oranın %6'sından azını elde etmektedir ve bu oran gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında çok yüksektir. Gelir dağılımına göre hesaplanan ve ülkelerin gelir eşitliği durumunu inceleyen Gini İndeksi'ne göre Türkiye, OECD ülkeleri arasında sonlarda yer almaktadır (4).

Sağlıkta eşitsizlik, akciğer hastalıklarında, diğer sistem hastalıklarına göre daha yaygın gözlenmektedir. Bunun nedeni, farklı toplumsal grupların yaşadıkları çevrelerdeki farklılıklar ve çevrenin solunum üzerine etkisinin diğer pek çok sisteme olan etkisinden çok daha fazla olmasıdır. En düşük sosyal gruplar, en yüksek sosyal gruplara göre, 14 kat fazla solunum sistemi hastalığına sahip olmaktadır (5). Düşük sosyoekonomik duruma sahip bireylerde pasif sigara içimi, kötü barınma koşulları, hava kirliliğine maruziyet, kötü beslenme durumu, sağlık hizmetlerine ve eğitim olanaklarına ye-

tersiz ulaşım ve tedaviye daha düşük uyum çok daha fazladır. Akciğer hastalıklarında eşitsizlik en çok tüberküloz, bronşektazi, pnömoni gibi enfeksiyöz hastalıklar; KOAH ve meslek hastalıkları gibi maruziyet ilişkili hastalıklar; akciğer kanserinde erken tanı alma şansı, moleküler testlere ve tedavilere ulaşım ve mortalite; kronik hastalıkların kontrolü, transplantasyon için bekleme süreci; postoperatif pulmoner komplikasyonlar ve palyatif tedaviye ulaşımında görülmektedir.

Akciğer hastalıklarında eşitsizlik çocukluk döneminden itibaren başlamaktadır. Aylık hane geliri, anne ve babanın eğitim durumu ve konut şartları çocuklarda hışıltılı solunum, kronik öksürük, astım ve bronşit ile ilişkilidir. Hava kirliliği olan bölgelerde yaşayan çocuklarda astım prevalansı, semptomları ve atak sıklığı daha fazladır. Düşük sosyoekonomik durum, erişkin yaşta ise azalmış solunum fonksiyonları ile önemli ölçüde ilişkilidir. Düşük ve orta gelirli ülkelerde kronik havayolu obstrüksiyonu olgularının %6'sının yoksulluktan kaynaklandığı düşünülmektedir (6). KOAH hastalarında yoksulluk mortalite ile doğrudan ilişkilidir. Kronik akciğer tedavisinde gerekli ve Dünya Sağlık Örgütü'nün Temel İlaçlar Listesi'nde belirtilen ilaçlar düşük ve orta gelirli ülkelerde

büyük ölçüde erişilemez veya pahalıdır. Bu ülkelerin birçoğunda evrensel sağlık hizmetleri bulunmamaktadır ve yerel olarak uyarlanmış kılavuzlar eksiktir. Akciğer kanseri insidansı ve akciğer kanseri ilişkili mortalite yoksullarda ve kırsal bölgelerde yaşayanlarda daha fazladır.

Daha yüksek eğitim düzeyine ve daha yüksek gelire sahip olan insanların kronik akciğer hastalığına yakalanma olasılığı daha düşüktür. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmış olan bir araştırmada Siyahilerde ve Latin Amerikalılarda ekonomik durum ve eğitimin koruyuculuğunun çok daha az olduğu gösterilmiştir (7). Sağlık, aynı zamanda sosyal belirleyiciler, etiyolojik sebepler ve sosyal statü ile de doğrudan ilişkilidir. Düşük sosyoekonomik seviyedekiler, sigortasızlar, Siyahiler ve kadınlar taramalardan ve araştırmalardan daha az faydalanabilmektedirler. Dil bariyerleri ve düşük sağlık okuryazarlığı düzeyi sağlık hizmetlerine erişimi doğrudan etkilemektedir. Düşük dil yeterliliği olması, hastalarda daha kötü sağlık durumu, sağlık hizmetlerinin daha fazla kullanımını ve daha yüksek ölüm oranı ile ilişkilidir. Sağlıkta eşitsizlik COVID-19 pandemisinde de kendini göstermiştir. Hastane yatışları ve mortalitenin yüksek olduğu bölgeler; aylık hane geliri düşük, en fazla ırksal/etnik azınlık oranına sahip, en çok yoksulluk içinde yaşayan ve eğitim düzeyi en düşük olan bölgelerdir.

Ulusal astım veri tabanı verilerimize göre Türkiye'de astım hastalarının çoğunluğu kentsel alanlarda yaşayan, ilköğretim mezunu, fazla kilolu, düşük ve orta gelir seviyeli ve çalışmayan bireylerdir. Düşük hane geliri ve eğitim düzeyi; kötü astım kontrolü, kortikosteroid kullanımı ve hastane yatışları için bağımsız risk faktörü olarak saptanmıştır. Ulusal bronşektazi veri tabanımıza göre, bronşektazi hastalarının yarısından fazlasının etiyolojisi bilinmemektedir. Yarısına yakınının nedeni ise hâlâ tüberküloz ve pnömonidir. Akciğer kanserinden şüphe anından patolojik tanıya, evrelemeye ve tedavi başlangıcına kadar geçen süreler ülkemizde hâlâ çok uzundur. Başvurulan hastane türleri ve yaşanan coğrafi bölgeler arasında belirgin eşitsizlikler vardır (8).

Ülkemizden 26 merkezden toplam 2196 astım ve KOAH hastasını dahil etmiş olduğumuz araştırmamızda her iki hava yolu hastalığının da sosyal eşitsizliklerden ileri derece etkilendiği görülmüştür. KOAH hastalarının sağlık hizmetlerine ulaşım süreleri daha uzun, aylık hane gelirleri daha düşük, evsel ve mesleki maruziyetleri daha fazla ve doğalgaz ile ısınma oranları daha düşüktür. Astım kontrolü; kırsal bölgelerde yaşayanlarda, aylık hane geliri açlık sınırının altında olanlarda, odun veya kömür sobası ile ısınanlarda ve takipli olduğu merkeze ulaşım süresi 1 saatin üzerinde olanlarda belirgin olarak kötü saptanmıştır. KOAH ilişkili semptomlar ise; sosyoekonomik seviyesi daha düşük veya kırsal bölgede ikamet edenlerde, aylık hane geliri ve eğitim düzeyi düşük olanlarda daha fazla saptanmıştır (9).

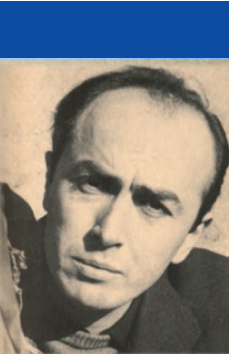
Yoksulluk ve eşitsizlik solunum hastalıklarını doğrudan etkilemektedir. Düşük gelirli gruplar hava kirliliğine, kötü konut koşullarına ve sağlık hizmetlerine erişim yetersizliğine daha fazla maruz kalmaktadır. Kronik akciğer hastalıkları dezavantajlı bireylerde daha yaygın ve ağır seyretmektedir. Sosyal belirleyicilerin iyileştirilmesi ise hastalık yükünün azaltılması ile doğrudan ilişkilidir. Sağlıkta eşitlik, yalnızca sağlık hizmetinde eşitlik değildir. Her yerde eşit ve özgür olmaktır!

ÖNERİLER

- Sağlık sistemi, eşitsizlikleri ortadan kaldıracak biçimde düzenlenmelidir.
- Tanı ve tedaviye erişimde bölgesel farklılıklar giderilmelidir.
- Akciğer kanseri ve kronik akciğer hastalıkları için erken müdahale politikaları geliştirilmelidir.
- Çevresel koşullar üzerine araştırmalar ve önlemler artırılmalıdır.
- Kalıcı çözümler arayan sürekli bir yaklaşım ortaya konulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Maslow AH. A theory of human motivation. Psychol Rev. 1943;50:370-396.
2. Wade RH. The Piketty phenomenon and the future of inequality. Real World Econ Rev. 2014;(69):2-17.
3. United Nations Development Programme (UNDP). Human Development Report 2023/24: Breaking the Gridlock – Reimagining Cooperation in a Polarized World. New York, NY: UNDP; 2024. Accessed April 21, 2025. <https://hdr.undp.org/>
4. OECD. Income inequality (indicator). OECD Data. Updated 2023. Accessed April 21, 2025. Available from: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>
5. Schraufnaget DE, Slasi F, Kraft M, et al. An official American Thoracic Society and European Respiratory Society policy statement: disparities in respiratory health. Eur Respir J 2013;42:906-15.
6. Patel JH, Amaral AFS, Minelli C, et al. Chronic airflow obstruction attributable to poverty in the multinational Burden of Obstructive Lung Disease (BOLD) study. Thorax. 2023;78(9):942-945. doi:10.1136/thorax-2022-218668.
7. Assari S, Chalian H, Bazargan M. Race, Ethnicity, Socioeconomic Status, and Chronic Lung Disease in the U.S. Res Health Sci. 2020;5(1):48-63. doi:10.22158/rhs.v5n1p48.
8. Kızılırmak D, Yılmaz Kaya Z, Gökçimen G, et al. Lung cancer from suspicion to treatment: An indicator of healthcare access in Turkey. Cancer Epidemiol. 2023;87:102480. doi:10.1016/j.canep.2023.102480.
9. Kızılırmak D, Fidan U, Yılmaz Kaya Z, et al. Sosyodemografik Özellikler ve Sağlık Sunucularına Erişimin Kronik Havayolu Hastalıklarının Kontrolü Üzerine Etkisi - Çok Merkezli Türkiye Verisi, Türk Toraks Derneği 28. Yıllık Kongresi, SS-227.

Ah güzel Ahmet Abim benim
Gördün mü bak
Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar
ve dağılmış pazar yerlerine memleket
Gelmiyor içimden hüznlenmek bile
Gelse de
Öyle sürekli değil
Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzn
O kadar çabuk
O kadar kısa
İşte o kadar.

 Edip
Cansever

The Power of Physicians in Dangerous Times

Authors: Alice T. Chen, M.D., and Vivek H. Murthy, M.D., M.B.A. [Author Info & Affiliations](#)

Published April 30, 2025 | N Engl J Med 2025;392:2502-2507

Copyright © 2025

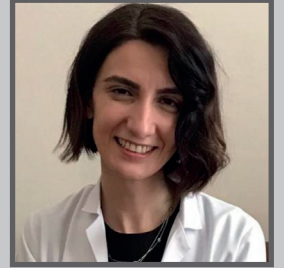
Hekimlerin Gücü

Bu yazıda, New England Journal of Medicine dergisinde 30 Nisan 2025 tarihinde Alice T. Chen ve Vivek H. Murthy tarafından yayınlanan (The Power of Physicians in Dangerous Times, DOI: 10.1056/NEJMp2502493) bir perspektif yazısı dilimize çevrilerek paylaşılmıştır.

Bu yazı temelde; Amerika Birleşik Devletleri'nde genel olarak sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizlikler, son dönemde sağlık harcamalarının gayri safi milli hasıladan aşırı pay almasıyla, hastane ve sigortalar gibi pazarlardaki tekelleşmeyle ve son başkanlık seçimleri sonrası federal ölçekte sağlık harcamalarındaki kesintilerle ilişkilidir. Yazı, bu zor şartlarda, doktorların sınırlı yetki ve kapasiteyle neler yapabileceğine dair bir açılım getirmektedir. Hekimliğin felsefesi ve tarihi kahramanlıklarına da atıf yapmaktadır.

Bu yazı şartlar ne olursa olsun, aslında ülkelerden de bağımsız hekimlik onurunu taşıyan bizlerin güçlü, kararlı durmamız, halk sağlığını koşulsuz önde tutmamız gereği, omuz omuza durmaya devam etmemiz ve asla umudumuzu yitirmememiz gerektiği vurgusudur. Her ne kadar sağlık sistemimiz ABD ile oldukça farklı görünse de; özelleşmenin her geçen gün arttığı ülkemizde de alınacak dersler olduğu aşikârdır.

Yazının çevirisi aşağıda sunulmuştur.

Fatma TOKGÖZ AKYIL

*Tıp Doktoru
Göğüs Hastalıkları Uzmanı
Akademisyen
Yedikule Göğüs Hastalıkları ve
Göğüs Cerrahisi EAH
TTD Toraks Bülteni Editör Yard.
fatmatokgoz86@gmail.com*

Tehlikeli Zamanlarda Hekimlerin Gücü

Son aylardaki kamu politikası değişiklikleri ve işgücü dâhil federal kamu fonlarındaki devasa, duyarsız bütçe kesintileri sağlık açısından vahim tehlikeler yaratmaktadır. Bu mühim, sarsıcı değişimler ülkemizin salgınlara yanıt verme kabiliyetini, kamu sağlığını ve temel araştırmadan klinik çalışmalara uzanan tıbbi araştırma zincirini yadsınamaz şekilde tehlikeye atmış durumdadır. Dahası, bu değişimler; gıda ve ilaç güvenliğine, felaketlerle mücadele kabiliyetine, iklim değişikliğine

yönelik adımlara, kronik hastalıkların kontrolüne de olumsuz yansımıştır. ABD'nin küresel ölçekte yürüttüğü sarılık, verem, HIV ve sayısız başkaca tıbbi tehditlere yönelik çabaları da bu bağlamda kesintiye uğramıştır. Temsilciler Meclisi'nin sağlık komitesi tarafından federal sağlık harcamalarının 880 milyon

ABD Doları azaltılması önergesi ile ulusal sağlık sigortası Medicaid'in kapsamında büyük daralmalar yaşanacaktır. Ayrıca, ihtiyaç sahibi hastaların sağlık erişimi de kaçınılmaz olarak kesintiye uğrayacaktır.

Sağlıkta eşitsizliklerin çözümüne ilişkin 'sağlık ve refahın herkes tarafından erişilebilir olması' yönündeki çabalar; içinde bulunduğumuz dönemde ne yazık ki "siyasi" addedilmektedir. Bu söylem, sağlık kurumlarının kararlarında birtakım çekinceleri beraberinde getirmekte; kullandıkları dilde kısıtlamalara, uyguladıkları eşitlikçi programları ise sonlandırmalarına neden olmaktadır. Elbette değişim her ülke için kaçınılmazdır; sağlık alanındaki tüm kurumların ve kapasitenin güçlendirilmesi için reformlar şarttır. Ancak politika değişikliklerinin belli bir fikri ve entelektüel temelinin olması, etraflica sonuçları hakkında kafa yorulması ve en önemlisi sağlıkta iyileştirmeyi sağlaması birincil önemdedir.

Tüm bu sayılanların zamanlaması da ironiktir. Sağlık çalışanlarının uçuruma itildiği pandemi döneminin hemen akabine denk gelmiştir. Sağlıkta şirketleşme ve özelleştirmelerle karlılığın hastalardan daha fazla önem arz ettiği, sağlık hizmeti sağlayanların değersizleştiği ve insaniyetini yitirdiği bir dönemden bahsediyoruz. Tüm bunlara bir de hastalıkların temel sebeplerinin çözülemediği toplumsal başarısızlığı eklediğimizde: çoğu doktorun demoralize olması, bitap düşmesi şaşırtıcı değildir.

Normal şartlarda dahi hastaların ve toplumumuzun sağlığını savunmak zorken doktorların umutlarının kitlediği bir dönemde bu mücadeleye daha meşakkatlidir. Tedirgin edici pek çok unsur karşısında kayıtsız kalmak ve yalnızca kendi kendimize odaklanmak en makul seçenek gibi görünebilir. Ancak bu büyük bir yanılgıdır. Bu tehlikeli zamanlardaki en büyük tehlike sessizliktir; zarara karşı kalınan sessiz-

lik bizzat hüsrana olan hayatlarla ödenen vahim neticeler demektir.

Mesleğimizin tarihine baktığımızda, zarar görenleri savunmanın insan hayatında anlamlı iyileşmeler yaratacağı gerçeğini görürüz. Zayıfların savunucusu olmak bizim kendi çaresizliğimizi de dindirecektir. 1964 Özgürlük Yazı'nda İnsan Hakları Tıbbi Komitesi mensubu yüz sağlık çalışanının Mississippi'ye giderek sivil haklar çalışanlarına acil sağlık hizmeti sağlaması ve ırkçılığa tabi bir sağlık sisteminin ciddi zararlarını belgelemeleri gibi (1). Soğuk Savaş sırasında, "Toplumsal Sorumluluk için Doktorlar"ın kamuoyuna yön vermesi ve Nükleer Silahsızlanma Anlaşması'nda kilit rol oynaması gibi. Ve yine 2012'den beri Medicaid'in kapsamının 40 eyalette genişletilmesini sağlamak üzere hastalarla mücadele vermeleri gibi. Hekimlerin Medicaid katkıları sayesinde kanser tetkikleri, kronik hastalıkların kontrolü, anne-bebek ölümleri gibi hususlarda ölçülebilir iyileşmeler başarılmıştır.

Bizden öncekilerin zor zamanlarda göstermiş oldukları bu liderlik ve aldıkları riskler bugün bizlerin de harekete geçmesi bir işarettir. Bugünkü kriz siyasetin çok ötesindedir. Bugün mesele sağlıkla ilgilidir; hastaların hayatı ile ilgilidir; toplumumuzun geleceğiyle ilgilidir. Bu durumda ne yapmalıyız?

Elbette her zamanki gibi önümüzde duran hastalarla başlıyoruz. Sosyal hizmetler sınırlandırdıkça ve hastalar sağlık erişiminde yeni engellere maruz kaldıkça kendi içimizde becerilerimiz ve başvuracağımız tüm çarelerle hastalarımızın ihtiyaçlarını karşılayacağız. Bazı günler yetersiz kalacağız. Tam o günlerde hastaların hayatlarına dair duydukları endişe ve korkuyu anlamak gereklidir. Şefkat ve merhametin, meseleler karşısındaki sorumluluk bilincinin güç ve umut için hayati bir kaynak olduğu akıldan çıkmamalıdır.

Bizlerin bizzat kontrolündeki imkânların ötesinde ‘karar vericiler’ ve ‘yasama’ ile ilişkilerimiz ve güçlü iletişimimiz her zamankinden daha önemlidir. Son dönemdeki kaygı verici gelişmelere rağmen Temsilciler Meclisi yetkilileri hâlen kendi seçmenleri bakımından sağlıkta ne gibi reformlar yapılabileceğine dair yeterli ve açık bir kanaate varamamış durumdadır. Bu bağlamda; hekimlerin daha fazla ses getirecek bilgilendirmeleri, savunuculuk faaliyetleri, kamuoyu açıklamaları, seçilmiş temsilcilere yapacakları ziyaretler ve görüşmeler hayati önemdedir. Kurumlara olan itimadın erozyona uğradığı günümüzde hekimlik hâlen en fazla güven duyulan meslek olmaya devam etmektedir. Hekimlerin sağlık politikasına ilişkin eşsiz değerdeki bakış açıları kritiktir. Vekillerin hâlihazırdaki politika pozisyonu aşılmaz gibi görünebilir; ancak hastaların öyküleri ve paylaşacağımız sağlık verileri vekillerin daha iyi politikalar için vereceği mücadeleyi şekillendirecektir. Meclis’teki az farklı bölünmeyi göz önünde bulundurursak politika pozisyonlarındaki çok sınırlı bir değişim bile önemli neticeler almamızı sağlayacaktır.

Savunuculuk faaliyetlerimiz eyalet ve yerel yönetimlere de yayılmalı ve federal uygulamalardan zarar görme riski altındaki hekimlerimizin korunması sağlanmalıdır. Yerel yönetimler de ulusal sağlık reformlarının ilerlemesinde öncü olabilecektir. Bunun birkaç güzel örneği bu yılın başında New Jersey (ön onay düzenlemesi konusunda) ve Boston’da (sağlık işçilerine yatırım yapma konusunda) atılan reform adımlarıdır. Dahası, siyasi ve idari yönetim hayatına katılmak isteyen meslektaşlarımızı cesaretlendirebilir ve destekleyebiliriz; unutmamalıyız ki seçilmiş ve atanmış pozisyonlarda her seviyede hekimlerin sesine ihtiyaç duy-maktayız.

Yönetimlerle iletişimin yanında yeni politikaların etkisi ve sağlığın iyileştirmesi için gereken reformlar kamuya da doğrudan anlatılmalıdır. Bunun için, birebir ziyaretler,

küçük grup toplantıları, okul ya da dini mekânlarda semt/belediye toplantıları ve medya müla-katları iletişim yollarına örnektir. Hekimlerden sorunları doğrudan dinlemek, insanları yoğun yanlış bilgi etkisinden kurtaracak ve gerçekle-ri anlamalarını sağlayacaktır. Bunun yanında, kendi kurumlarımızda, hastanelerimizde zarar riski yüksek olan hastaların ilave yardım alabil-mesi için uğraşabiliriz. Yine kamusal örgütle-re nasıl yardımcı olabileceğimizi öğrenebiliriz; örneğin ücretsiz sağlık taramaları ya da gıda katkısı gibi. Somut ve pozitif katkılar –ister bir kişiye ister çok sayıda insana dokunsun- ger-çekleştirmek ve bunları tanıtmak bizlere bizzat insan etkinliğinin (aktif olma; pasif olmama ve inisiyatif alma) gücünü hatırlatacak ve umudu-muzu yeniden canlandıracaktır.

Hekimlerin harekete geçişini tıbbi birlik ve dernekler, sağlık sistemleri ve eğitim kurumları da takip edecektir. Her ne kadar pek çok kuru-luş hedef olmaktan çekinerek endişelerini dile getirmek için iki kere düşünse de hastalar ve ses çıkaran hekimlere görünür şekilde destek olmak kritiktir. Medicaid kesintilerinin olum-suz sağlık etkilerine dair 5 büyük tıbbi dernek/ birlik tarafından kaleme alınan ortak bir bildiri bir başlangıçtır. Federal web sitelerindeki sağ-lık verilerine erişimin yeniden sağlanması için ve araştırma fonlarındaki kesintiye karşı tıbbi ve kamu kurumlarınca açılan hukuk davaları da önemli bir örnektir. Bugün bunlardan daha fazlası gerekmektedir. Değerler bu denli tehdit altındayken bilim, hasta sağlığı, insan haysiyeti için harekete geçme zamanıdır. Taraf olama-mak liderlik başarısızlığı demektir; bu durum şüphesiz sağlığa zarar verecek; insanların bi-limsel ve tıbbiyelilere yani bizlere olan zaten zayıflamış olan güvenini daha da sarsacaktır.

İşte böyle bir zamanda tüm bunları başarabi-leceksek bir şey daha ihtiyacımız var: **birbi-rimiz**. Zorluk ve çaresizlik anlarında içinde bulunduğumuz topluluk her şeydir. Acımızı

hafifletir, eylem kabiliyetimizi geliştirir. Vakit, birbirimize ulaşma ve birbirimizi destekleme vaktidir. Birbirimizi kollama, dinleme, küçük de olsa evde ya da işte birbirimize yardım etme zamanıdır. Yalnız olmadığımızı birbirimize ha-tırlatmalıyız. Arada geriye çekilip kendimizi toparlamamız gereken anlar olması; kaçınıl-maz ve son derece doğaldır. Yine ön plandaki arkadaşlarımızı desteklemeye devam edeceğiz; tıpkı biz ön plana çıktığımızda onların yapaca-ğı gibi.

Neticede, bir toplumun ahlaki sınaması tüm insanlara -özellikle de hastalara, unutulmuşla-ra, geride bırakılmışlara- ne kadar özen göster-diğidir. Ancak toplumlar bu sınamayı kendi ke-dilerine, kolaylıkla geçemez. İnsanların haysi-yeti ve refahı için cesaretle ve titremeden sesini yükseltecek olanlar şarttır. İşte bu insanlardan olma kudreti hekimlerde mevcuttur. Hareke-te geçme gücünü topladığımızda cesaretimiz bulaşıcı olacaktır. Bizim eylemlerimiz diğer insanların nerede durduklarını algılamalarını sağlayacaktır. Yani, hep birlikte hastaların ve milletimizin sağlığını koruyacak kolektif gücü inşa edebiliriz.

Birkaç sene evvel oğlumuz korkunç kâbuslar gördüğü zamanlarda, onu yatırıırken kulağına şöyle fısıldardık: “Sen cesursun. Sen güçlüsün. Sen iyilikseversin.” Zaman içinde bu ona ger-çekte kim olduğunu hatırlatan bir ritüel hâ-line geldi. Ancak bu güçlü nitelikler yalnızca ona özgü değil: bu paha biçilemez nitelikleri net bir şekilde tıpta erkek kardeşlerimizde, kız kardeşlerimizde görüyoruz. **Siz cesursunuz, siz güçlüsünüz, siz iyilikseversiniz.** Sizlerin tüm insanlığın haysiyeti ve refahına olan bağ-lılığınız, karanlık ve zor zamanlarda kuvvet ve onurla tuttuğunuz bu bağlılık sözü mesleğimi-zin belkemiğidir. Bu, bizleri tek-vücut kılan ah-lak yasasıdır. Bu, bizlere acı ve zorluklarla dolu bugünden daha iyi bir yarının sözüne ve umu-duna taşıyacak temel kılavuzdur.

Toraks Bülteni Ekibi

Göğüs Hastalıklarında Yapay Zekâ: İnovasyon ile Klinik Bütünlük Arasında Denge

Bir sabah uyanıp da göğüs hastalıkları polikliniğinde yerinizi bir algoritmaya bıraktığınızı fark etmek... Fiilen uzak bir distopya senaryosundan öteye geçemeyecekse de göğüs hastalıkları pratiğinde görüntüleme analizi, karar destek sistemleri ve veri yorumlama süreçlerinde yapay zekâyâ duyulan ilginin artması, bu teknolojilerin hekimlik uygulamalarını nasıl dönüştürdüğü ve ne kadar dönüştürebileceğine dair kaygının bir tasviri denilebilir.

Yapay zekâ teknolojileri son yıllarda tıp alanında giderek artan bir ivmeyle kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu teknolojilerin etik, mesleki ve bilimsel etkilerini eleştirel bir çerçevede değerlendirmek, bu dönüşüm sürecini

yalnızca teknik kabiliyetler üzerinden değil, daha geniş bir perspektiften anlamlandırmak açısından önemlidir. Az sonra okuyacağınız metin, konusunu belirleyen, çerçevesini çizen ve yönlendirenler Göğüs Hastalıkları alanında çalışan asistan hekimler olsa da; bir yapay zekâ tarafından hazırlanmıştır. Bizler bu metinle, yükselen teknolojik dalganın bizler için hem fırsat hem de bir meydan okuma olduğunu düşünüyoruz. Akademik ve klinik pratikte yapay zekânın yükselişini dikkatle izlemeyi ve sorgulamayı tercih etmek alt mesajıyla metni sizlere sunuyoruz.

Türk Toraks Derneği Asistan Komitesi

01 | Giriş: Yapay Zekânın Vaadi ve Sınırları

Yapay zekâ, alevlenme öngörülerinden görüntü analizi ve kişiselleştirilmiş tedaviye kadar Göğüs Hastalıkları alanında devrim niteliğinde uygulamalarla karşımıza çıkıyor. Ancak bu teknolojilerin hızlı entegrasyonu, özellikle asistan hekimlerde, uzmanlık becerilerinin ve insani temasın gölgede kalabileceğine dair kaygılara neden oluyor. Bu yazıda yapay zekânın klinik uygulamadaki yükselişini etik, eğitimsel ve pratik perspektiflerle değerlendirerek, sorumlu bir entegrasyonun yollarını tartışacağız.

02 | Göğüs Hastalıkları Pratiğinde Yapay Zekânın Yükselen Rolü

Yapay zekânın güncel kullanım alanları umut verici boyutlarda:

- Görüntüleme Analizi: Akciğer BT'sinde nodül saptama veya interstisyel akciğer hastalıklarında progresyon gibi konularda yüksek doğruluk oranları.
- Tahmine Dayalı Modeller: KOAH alevlenmeleri ya da akciğer kanseri progresyonunu klinik ve laboratuvar verileriyle öngörebilen algoritmalar.
- Tedavi Kişiselleştirme: Astım ve akciğer fibrozisi gibi hastalıklarda genetik ve klinik veriye dayalı tedavi optimizasyonu.
- İş Yükü Azaltımı: Dokümantasyon gibi idari işlemlerde otomasyon sayesinde tükenmişliğin azaltılması.

Ancak bu heyecan verici gelişmeler, beraberinde bazı çekinceleri de getiriyor. Özellikle asistan hekimlerin yapay zekâyâ duyacağı aşırı güvenin mesleki becerilerin körelmesine yol açabileceği düşünülmekte.

03 | Asistan Hekim Gözünden Kritik Endişeler

1. Klinik Becerilerin Gölgeleme Riski

Yapay zekâ destekli sistemlerin yaygın kullanımı, özellikle görüntüleme yorumlama gibi alanlarda uzmanlık gelişimini sekteye uğratabilir. Gerçek yaşamdan elde edilen klinik sezgi ve deneyimin, yalnızca veriye dayalı sistemlerle yeterince gelişmeyeceği yönünde güçlü endişeler mevcut.

2. Sorumluluk Belirsizlikleri

Bir algoritmanın yanlış karar vermesi durumunda sorumluluğun kimde olacağı sorusu hâlâ netlik kazanmamıştır. Hata yapan yapay zekâ sisteminden doğan klinik sonuçların; hekim, yazılımcı ya da kurum arasında nasıl paylaşılacağı muğlaktır.

3. Eğitim Açığı

Asistan eğitimi süreçlerinde yapay zekâ okuryazarlığı, algoritmik eleştiri ve etik değerlendirme ihmal edilirse, bu eksiklik asistan hekimlerin yapay zekâ sistemlerine eleştirel değil, edilgen bir şekilde yaklaşmasına neden olabilir.

4. İnsan Merkezli Yaklaşımın Zayıflaması

Tıp, sadece doğru karar vermek değil, aynı zamanda empati kurmaktır. Klinik karar süreçlerinde yalnızca algoritmalara odaklanmak, hekimin hasta ile olan bağı zayıflatabilir.

04 | Adil ve Etik Yapay Zekâ Entegrasyonu İçin Öneriler

1. Asistan Eğitiminin Güncellenmesi: Yapay zekâ etiği, temel algoritma bilgisi ve eleştirel değerlendirme becerileri eğitim müfredatına dâhil edilmelidir.
2. Şeffaf Sistemler: Karar süreçleri anlaşılabilir ve denetlenebilir yapıda olan “açıklanabilir yapay zekâ” tercih edilmelidir.
3. Güçlü Veri Güvenliği: KVKK çerçevesi, yapay zekâ projelerinin ihtiyaç duyduğu hasta verilerini koruyacak şekilde güncellenmeli ve uygulanmalıdır.
4. Destekleyici Yapay Zekâ Tasarımı: Yapay zekâ sistemleri, kararı tek başına veren değil; hekimin yanında yer alan bir ikinci görüş aracı olarak konumlandırılmalıdır.

05 | Son Söz: Dengeli Bir Gelecek Mümkün

Göğüs Hastalıklarında yapay zekâ, dönüştürücü bir potansiyele sahip. Ancak bu dönüşümün, mesleki yetkinlikler, etik sorumluluk ve insan odaklı bakımı göz ardı etmeden gerçekleştirilmesi şart. Eğitimciler, politika yapıcılar ve meslek örgütleri, teknolojik ilerlemeyi insani değerlerle harmanlayan bir yaklaşım geliştirerek Göğüs Hastalıklarını bu alanda örnek bir branş hâline getirebilir.

06 | Okuyucuya Açık Soru

Sizce yapay zekâ, Göğüs Hastalıklarında uzmanlık, empati ve adalet gibi temel değerlerle nasıl uyum içinde ilerleyebilir?

Esenlikler Dilerim

Yılların yorgunluğunu omuzlarında taşıyan bir insan gibi hissediyorum. İnsan olsam çoktan belim bükülmüş, omuzlarım çökmüş, belki hafızamı da yitirmiştim. Ama bunların hiçbiri olmadı. Biraz kirli sarıya döndü rengim, aldığım darbelerden kalma yara izlerim var. Yine de aslanlar gibi ayaktaım. Şu alt taraftaki iz canımı en çok acıtandı. “Bu doktorları boşuna öldürmüyorlar” diyen bir mahluk öfkeyle tekmelemişti karnımı. Birkaç tane de yumruk izim var. Bekleyen çocukların çizdiği üç beş resim, canımı acıtmak bir yana neşeme neşe katıyor. Üzerimde taşıdıklarımın daha büyük yaralarım var ruhumda. Bunca yıldır duyduğum, gördüğüm, hissettiğim şeyleri yazsam roman olurdu. “Kapının Romanı”.

Daha içeri girmeden, her şey eski hayatlarındaki gibi yerli yerinde dururken görürüm insanları. Kimi dedikodu yapar, kimi hastalıklarını anlatır hiç tanımadığı insanlara. Kimi korkuyla tutar sevgilisinin elini, kimi bıçkın delikanlıdır, nerden geldik der gibi bakar annesine. Kimi sabah kavga etmiştir, daha odaya girmeden boğmak ister yanındakini. Kiminin gözlerinden aşk akar, ya bir şey ters giderse diye korkarak bakar. Sonra elleri koluma uzanır. Kimi şefkatle, kimi öfkeyle, kimi korkuyla, kimi daha girmeden kaçmak isteğiyle indirir kolumu. İşte o andan sonra yeni hikâyeler yazılır. Birazdan

Çağla Pınar TAŞTAN

Tıp Doktoru

Göğüs Hastalıkları Uzmanı

Bakırköy Dr. Sadi Konuk EAH

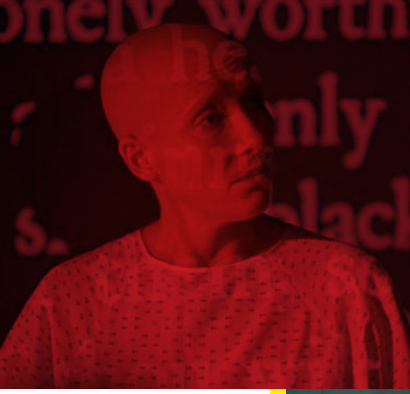
TTD Toraks Bülteni Editör Yard.

caglapinar75@yahoo.com.tr

duyacakları şeyler bütün hayatlarını değiştirebilir. Böyle zamanların tuhaf bir sessizliği vardır. Ben bile tutarım nefesimi. Hasta ve yakınlarının, odadaki çiçeklerin, sedyenin, perdenin endişeli bakışları doktora yönelir. Haber iyiye hemencecik söyler doktor hanım. Gözünüz aydın der, oda bir neşeyle aydınlanır. Ama haberler iyi değilse, ortamın ağırlığı yer çekiminin üstüne çıkar. Saksıdaki çiçek, duvardaki resim, hastanın bakışları, hasta yakınının endişesi tonlarla ölçülecek bir raddeye ulaşır. Doktor hanım çok yavaş konuşur böyle zamanlarda. Sözcükleri seçer, şefkate sarmalar öyle bırakır boşluğa. Olduğundan biraz daha iyi bir tablo çizmeye çalıştığını anlarım ben. Bazen bakışlarıyla hastayı kucaklar, sözcükleriyle yollarını çizer. O anda karşısında oturanların hayat çizgisinin kırıldığını uzaya fırlatılmış gibi ruhlarının savrulduğunu görür Doktor Hanım. O hasta ve yakını odadan çıktığında, arkalarında bir enkaz bırakırlar. Ama ardından neşeyle içeri giren diğer hasta, bir moloz yığınının üzerinde yürüdüğünü bilmez. Odayı nemlendiren gözyaşlarını hissetmez. Doktorun yüreğine oturan taşın ağırlığını bilmeden, sıralar dertlerini. Ben kapı olarak çatlamak isterim bazen, seninki de sorun mu arkadaş diye söylenmek. Gel gör ki sesim çıkmaz, içime dökülür sözcüklerim.

Odadan öyle hüznle çıkan insanlar, çok durmazlar benim önümde. Derin bir nefes almak için dışarı atarlar kendilerini. Bir devlet hastanesinin poliklinik kapısı olarak bitireceğim ömrümü. Bambaşka yerlerde, bambaşka hayatlara tanıklık edebildim belki. Ama hiçbir kapı benim kadar, ölümle yaşamı, neşeyle hüznü ayıramaz. Hiçbir kapının girişiyle çıkışı bu kadar farklı olamaz. Her gün onlarca hikâyeye okuyan, yazsa romanı olacak bir kapıyım ben. Hep neşeyle, esenlikle açılıp kapanmayı dilerim.

Amerikan Filmlerinde Hekimlik Söylemleri

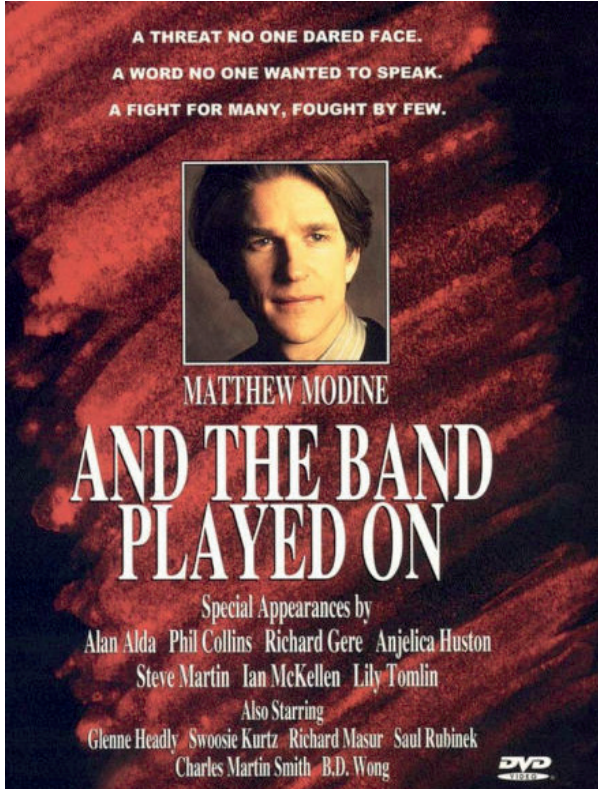
Doktorluk, hayatı ve insanlığı doğrudan etkileyen bir meslek. Belki de bu nedenle tıp ve hekimler, hayatı beyaz perdeye taşıyan sinemanın da ilk dönemlerden bu yana konusu. Hatta Shortland (1989) tıbbın “filmlerde yer verilen ilk meslek” olduğunu savunur. Bu noktada kabul edilen ilk tıp filmi de *The Country Doctor* (D.W. Griffith, 1909). Peki, sıkça hem başrol hem de yardımcı hatta anonim karakterler olarak beyaz perdeye gelen hekimler hakkında sinema nasıl bir söylem inşa ediyor? Dahası, filmlerin inşa ettiği bu söylemler önemli mi?

Barışkan ÜNAL

Anadolu Ajansı (AA) Dış ve Ekonomi Haberleri Yayın Müdürü.
Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü mezunu.
AA Washington Temsilciliği dahil, medya sektöründe 25 yıldır çeşitli görevlerde bulundu. “Sinemada Gazeteciler: Anlatılar, Arketipler ve Mitler” kitabı ile ulusal ve uluslararası dergi ve kitaplarda 14 makale/kitap bölümü var. Halen üniversitelerde sinema ve gazetecilik alanında dersler de vermektedir.

bariskan_unal@hotmail.com

Hekimlik çok göz önünde bir meslek olduğu için doktorların kendi imajının en büyük kaynağı yine olumlu ve olumsuz imgelerle kendileri. Ancak sinema açısından mesele, filmlerin her hâlükârda mesleklere bakışı ciddi anlamda etkileme gücünün bulunması ve bunu da oldukça etkili kullanması (Ünal, 2024). Şöyle genel bir örnekten ilerleyebiliriz: Örneğin hiç ziyaret etmediğiniz yerler, tanımadığınız kültürler ve insanları düşündüğünüzde, zihninizde hemen belirli görsel imajlar ve bunlarla bağlantılı yargılar, hisler, düşünceler ve değerler oluşuyorsa, sizce hiç görmediğiniz, tanımadığınız bu kişi ve konular hakkında bu tür canlı kanlı imajlar nereden geliyor? Büyük ihtimal filmler, diziler, haberler, belgeseller; başka bir ifadeyle medyadan! Bu noktada başkarakterle özdeşleşme ve *katarsis* üzerine kurulan filmler tekrarlı temalar, arketipler ve söylemler üzerinden aslında hiç fark ettirmeden zihinlerimizde belirli imajların oluşmasına ve yerleşmesine neden oluyor. Bu nedenle filmlerin hekimler için inşa ettiği temalara ve karakterlere bakmak, bu imajların ne olduğunu keşfetmek, doktorluğa yönelik bazı kalıp değerlerin, bakış açılarının ve yargıların arka planını anlamak açısından önemli.

Hekimler üzerine sinema tarihinde çok sayıda film var ve hepsini incelemek mümkün değil. Ama film endüstrisinin tekeli elinde tutan Amerikan sinemasına göz atmak önemli. O nedenle sağlık çalışanlarına ve sağlık pratiklerine yönelik en beğenilen filmler arasında yer alan şu yapımlardan hareket edebiliriz: *Elephant Man* (David Lynch, 1980), *Awakenings* (Penny Marshall, 1990), *The Doctor* (Randa Haines, 1991), *And the Band Played on* (Roger Spottiswoode, 1993), *Patch Adams* (Tom Shadyac, 1998), *Wit* (Mike Nichols, 2001), *Something the Lord Made* (Joseph Sargent, 2004), *Painted Veil* (John Curran, 2006), *Contagion* (Steven Soderbergh, 2011) ve *Concussion*'ın (Peter Landesman, 2015) yanı sıra yakın zamanda çekilen *Joy* (Ben Taylor, 2024). Nitekim bu filmler incelendiğinde bazı ilginç sonuçlar ortaya çıkıyor.

Doktorluk insanlık için kendini adamak mıdır?

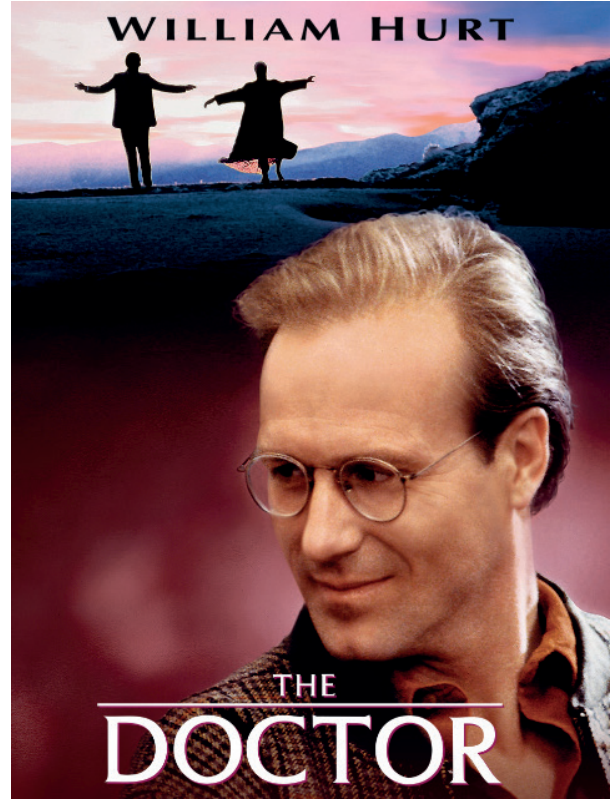
Filmlerin, hekimliğin ne olduğu konusunda benzer ve tekrarlı bir söylem inşa ettiği görülmektedir: Hekimlik, kişinin kendisini insanlığa adadığı, gerektiğinde insanlık için feda ettiği, tüm bu nedenlerle de insanlığın “kurtarıcısı” ulvi bir meslek. Örneğin, *Contagion*'da doktor, dünyayı saran salgına son verme ihtimali olan aşığı hayatını riske atarak kendi üzerinde dener ve insanlığı kurtarır. Diğer doktor da ölene kadar görevi başından ayrılmaz. *Painted Veil*'de doktor kendisinin de hastalığa yakalanabileceği riskine rağmen yerel halkı yalnız bırakmaz, sonunda o da salgında hayatını kaybeder ama birçok insanın kurtulmasını sağlar. *Joy*'da doktorların azmi sayesinde bugün çiftlerin tüp bebekle çocuk sahibi olabilme imkanına kavuştuğunu izleriz. *Something the Lord Made*'de “mor bebek sendromu”ndan yenidoğan ölümlerinin önüne geçilebilmesi, hayatlarını bu sorunun çözümüne adayan doktorlar sayesinde. *Concussion*'da adli tıp uzmanının kendini gerçeklere adanması ve kararlılığı, Amerikan futbol liginde oyuncuların ölüm nedeninin ortaya çıkmasını sağlar. *And the Band Played on*'da

doktorların gece gündüz yılmadan, maddi sınırlılıklara rağmen çalışmaları sayesinde AIDS'in ne olduğu keşfedilir.

Doktorluk sınırlarını zorlamak mıdır?

Filmler, doktorların insanlık için çalışırken gerektiğinde kalıpları zorlaması, bildiğiyle yetinmemesi, önyargılara karşı durması ve devamlı açık fikirli olması gerektiği söylemini de inşa etmektedir. Hatta yeni tedavi yöntemlerinin keşfinin ve insanların hayatının ancak buna bağlı olduğu mesajı verilmektedir. Örneğin *Awakenings*'de doktor, tedavisi imkânsız görünen hastalar için diğer doktorların “umutsuz vaka” bakışını kabul etmek yerine çözüm arar, onların kısa süre de olsa tekrar normal hayatlarına dönmelerini sağlar. *Patch Adams*'da doktor adayı, tıp fakültesinde kendilerine öğretilen katı kurallar ve hastalarla mesafeli iletişim anlayışı yerine onlarla etkileşim ve diyalogu artırmaya odaklanır ve tedavi yöntemlerinde doktorların kalıpların dışında düşünmesi gerektiğini savunur. *Concussion*, *Joy* ve *Something the Lord Made*'de hekimler ve sağlık çalışanları toplumsal dışlanmaya, “Tanrı'nın işine karıştıkları suçlamalarına”, nefret söylemlerine ve işlerinin riske girmesine rağmen çalışmalarını devam ettirdiği için insanlık için önemli sonuçlar alınır. *And the Band Played on*'da doktorlar AIDS'i, siyasi zorluklara ve risklere rağmen gözardı etmeden araştırdığı için hastalığın ne olduğu keşfedilir. *Elephant Man*'de doktor tedavi edemese de hastaya karşı şefkatli yaklaşarak ve toplumsal aşağılamayı kırmaya çalışarak, onun ömrünü onurlu şekilde geçirmesini sağlar. Tüm bu doktorların çabası sayesinde hastalar ya hayata umutla bakar ya da iyileşir, tıpta keşifler yapılır ve hatta insanlık kurtarılır.

Ancak şunu da belirtmekte yarar var. Bu araştırmacılığın ve kendini adamanın bir sınırı var mı? Bu filmlerde olmasa bile diğer araştırmalar filmlerin bu konuda da sınır çizdiğini göstermektedir. Örneğin, “Tanrı kompleksi” yaşayan doktorlar, filmlerde “deli bilim adamı” (Flores, 2002) olarak kötü adam rolünde olumsuzlan-

maktadır. Böylelikle filmlerde, doktorların hayat kurtarıırken kendi sınırlarının farkında olmasına yönelik imgeler oluşturulduğu da görülmektedir.

Doktorluk, mesafe ve duyarsızlaşmak mıdır?

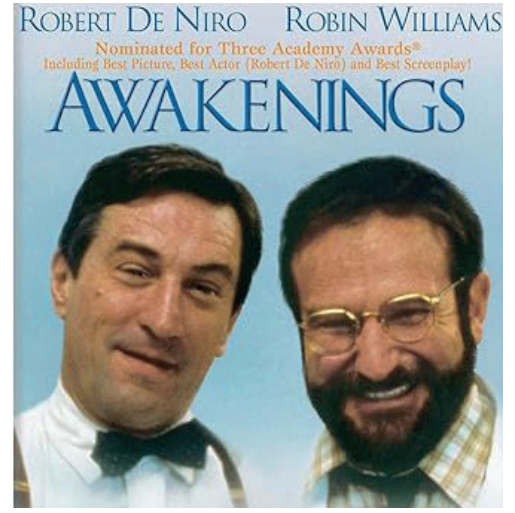
Doktorluk için en dikkati çeken tema ise doktor-hasta ilişkisinin filmlerdeki merkeziliğidir. Nitekim 1909-2007 yıllarında çekilen filmlerde yüzde 61,3 oranında doktor-hasta ilişkisinin ele alındığı görülmektedir ve bu oran son dönemde artmıştır (Virzi et al., 2017). Yukarıdaki filmlere bakıldığında da benzer durum söz konusudur. *Awakening*, *Patch Adams*, *The Doctor*, *Wit*, *Elephant Men*, *Joy*, *And the Band Played on*'da doktorların hastalara ideal veya duyarsız tavırları ele alınmaktadır. Bu noktada, özellikle hastaya duyarlılığı anlatan *Patch Adams*, kansere yakalandıktan sonra kendisinin ve diğer doktorların hatalarını görerek hekimlikte yeni anlayış benimseyen doktoru anlatan *The Doctor* ile başkarakter bir hasta olsa da doktorların hastalığı iyileştirmeye odaklanırken nasıl du-

yarsız kaldığını, hastayı nasıl nesneleştirdiğini ve hatta insanlıktan çıkardığını anlatan *Wit* filmi öne çıkmaktadır. Bu noktada filmler, doktorluğun sadece hayat kurtarmak değil hayata dokunmak olduğuna, hastalığı tedavi kadar hastanın yaşam kalitesinin de hesaba katılması gerektiğine yönelik mesajlar vermektedir.

Sistem ne kadar suçlu?

Filmlerde anlatılanlar kadar anlatılmayanlar da önemlidir; bu sayede filmlerin ideolojileri çözümlenebilir. Araştırmalar Amerikan sinemasında hekim temsillerinin ilk dönemlerde daha ideallik üzerine kurulurken, sağlıkta teknolojinin hayatın içine daha fazla girmesi, modernleşen hastaneler ve sağlık sektöründeki şirketleşmeyle giderek olumsuz imgelere evrildiğini gösteriyor (Jiwa, 2012; Virzi ve di-

ğerleri, 2017; Flores, 2002; Dan, 2000; Glasser, 2010). İncelenen filmlerde sadece *The Doctor* filminde sağlık sistemine ve *And the Band Played on*'da ABD yönetimine yönelik genel bir eleştiriye rastlanırken, ABD'de sigorta şirketlerinin sağlık sektöründeki hakimiyeti ve baskısı, sağlığın ticarileşmesi ve diğer sistemsel ve yapısal sorunların filmlerde çok fazla ön plana çıkarılmadığı görülmektedir. Bu da filmlerin doktorları duyarsızlıkla suçlarken, doktorları bu duruma iten koşulları görmezden geldiğini göstermektedir. Ayrıca Flores (2002), merhamet ve idealizmin erken dönem doktor filmlerinde yaygınken, 1990'lardan itibaren giderek azaldığına ve egoist ve maddiyatçı tasvirlerin arttığına işaret eder. Birlikte ele alındığında Amerikan filmlerinin sistemi sorgulamak ye-

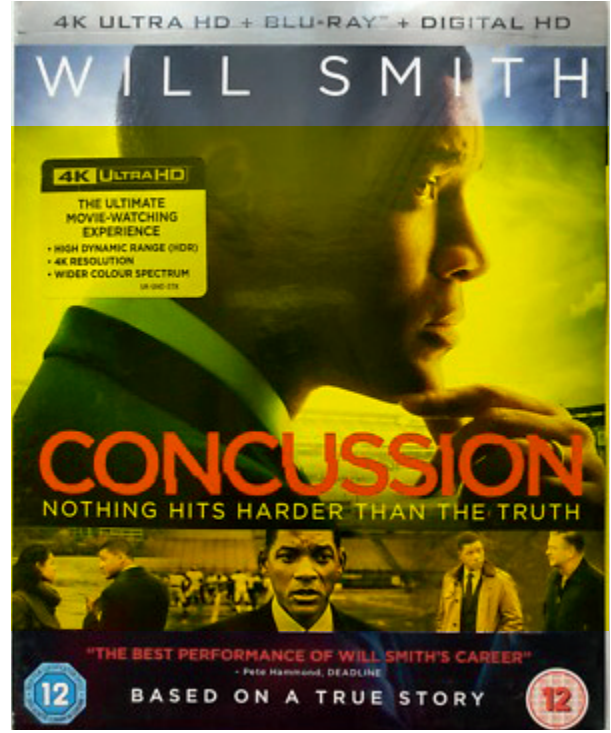
rine, doktor eleştirileriyle sınırlı kaldığını ve doktorları maddiyatçı ve egoist olarak sistemsel sorunların “günah keçisine” dönüştürdüğünü söylemek mümkün.

Doktorlar eril mi?

Yukarıdaki doktorluk/sağlık çalışanı filmlerine karakter inşası açısından bakıldığında ise çeşitlilik var: Doktorlar/sağlık çalışanları farklı zaman, mekân, uzmanlık alanı, yaş, fiziksel özelliklerle sunulmaktadır. Ancak karakter inşasında bir noktada baskınlık göze çarpmaktadır. Bu filmlerde ana karakterler olarak doktorların/sağlık çalışanlarının 11’i beyaz erkek, 2’si siyahi erkek, 3’ü kadındır. Kadınlardan ise sadece son dönemde çekilen *Joy* filmindeki hemşire başkarakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim araştırmalar da benzer sonuçları ortaya koyuyor. Flores (2002) incelediği 131 filmin çoğunda doktorların erkek olduğunu belirtir. 1990-2020 dönemindeki 1226 filmdeki 2295 doktordan yüzde 18,6’sı kadın, yüzde 81,4’ü erkektir (Odei, Herrera, Huang, et al., 2023). Benzer şekilde 1909-2007 yıllarındaki filmlerde doktorların 11,3’ü kadın, 88,7’si erkek olarak tespit edilmiştir (Virzi et al., 2017). Bu da Hollywood’un hekimlik mesleğini daha çok eril bir meslek olarak gördüğünü göstermektedir. İronik biçimde ana karakterin kadın olduğu *Joy* filminin sonunda da kadın çalışanın alandaki çabalarının tıp dünyasında takdir edilmesinin yılları bulduğunu öğreniriz.

Tüm bu unsurlar, filmlerde baskın bir hekimlik ve sağlık çalışanı portresinin inşa edildiğini, mesleğin normları ve idealleri üzerine bazı söylemlerin pekiştirildiğini göstermektedir. Filmlerde doktorluk bir yandan insanlık için elzem bir meslek olarak inşa edilip fedakârlık ve araştırmacılıkla olumlanırken, diğer yandan mesleki duyarsızlıkla eleştirilmektedir. Doktorluğu eril meslek olarak gösteren filmler, sağlık sektörünün yapısal ve sistemsel sorunlarına ise ya yüzeysel şekilde değinmekte ya da görmezden gelmektedir. Bu noktada filmlerin,

hekimlik mesleğini ve tıbbın gelişmesini daha çok doktorların kendini adamasına, ideallğine, sorunları da doktorların kibrine ve hatalarına bağladığı, sistemi gerçek anlamda eleştirmeyip doktorları sorunların “günah keçisi”ne dönüştürdüğü görülüyor. Tabii ki genelleme yapabilmek için daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç var ama yine de incelenen filmler üzerinden genel tespit olarak Amerikan sinemasının hekimlik temsillerine ikircikli yaklaştığını söyleyebiliriz.

Kaynakça

- Dans, P.E. (2000). *Doctors in the Movies*. Bloomington Ill., Medi-Ed Press.
- Flores, G. (2005). Doctors in the movies. *Archives of Disease in Childhood*. DOI: 10.1136/adc.2003.048843
- Glasser, B. (2010). *Medicinema: Doctors in Films*. Radcliffe Publishing.
- Jiwa M. (2012). Doctors and the media. *AMJ*, 5(11), 603-608. <http://dx.doi.org/10.4066/AMJ.2012.1562>
- Odei BC, Herrera S, Huang C, et al. Portrayal of Women as Physicians in Movies, 1990-2020. *JAMA Intern Med*. 2023;183(10):1168-1170. doi:10.1001/jamainternmed.2023.2913
- Ünal, B. (2024). *Sinemada Gazeteciler: Anlatılar, Arketipler, Mitler*. AA Kitap.
- Virzi, A., Dipasquale, S., Signorelli, M.S., Bianchini, O., Previti, G., Palermo, F., Aguglia, E. (2017). Movie portrayals of physicians and the doctor – patient relationship. *Journal of Evidence-Based Psychotherapies*. Vol: 17(1).

Ali Fuat KALYONCU

Tıp Doktoru

Göğüs Hastalıkları Uzmanı

Akademisyen

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı

fuattoraks@gmail.com

TÜRKİYE'Yİ DOĞURAN DÖNÜŞÜM

Sevgili meslektaşlarım zannederim beni tanıyorsunuzdur, 41 yıldır Hacettepe Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları bölümündeyim. Türk Toraks Derneği kurulmadan önceki yıllardan beri böylesi bir mesleki dernek oluşumu için çalışan bir grup içinde bulunuyordum. Hocamız Prof. Dr. Y. İzzettin Barış başkanlığında Türkiye Akciğer Hastalıkları Vakfı üyesiydim. Böyle yeni bir oluşum isteyen ülkedeki genç doçentlerle bir araya gelince, görüşmeler sonrasında hepimiz kendimizi Türk Toraks Derneği içinde bulduk ve yıllardır bu kardeşlik ortamında beraberce çalışıyoruz. Zannederim hep beraber çalışarak ülkemiz için çok seçkin bir meslek örgütü ve sivil toplum kuruluşunu

ortaya çıkardık. İşte bizim bu mesleki hikâyemiz aslında ülkemiz yakın tarihinin bir simülasyonu gibiydi. 1989-1990 yıllarında iki yıl İsveç Uppsala Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Allerji Hastalıkları yandal yapma imkânı buldum. Ülkeme dönüp üniversitedeki bölümümde Allerji yandal ünitesini kurarak çalışmalarına devam ettim. İsveç'te geçen iki yıllık bilimsel serüvenimi de yazdığım bir anı kitabında anlattım. Bu kitap herkesin okuyabileceği türde yazdığım ilk kitaptı, hâlen nadir kitap türü internet sahaflarında bulunmaktadır. Türk Toraks Derneği web sitesi kütüphanesinden pdf formatına ulaşılabilir.

Göğüs ve Allerji/İmmünoloji Hastalıkları dışında çok sevdiğim tarih konusunda çocukluğumdan beri birçok kitap okumuştum, okuyordum. Tarihi okuyunca insanın olayları kendine göre yorumlama yeteneği gelişiyor. Dünyanın çeşitli ülkelerine yaptığım mesleki ve turistik geziler de tarihi yorumlamam konusunda bana farklı bir bakış kazandırdı. Bütün bu bilgi birikimi ve analiz işte zamanla beni yakın tarihimiz konusunda denemeler yazmaya itti. “Türkiye’yi Doğuran Dönüşüm” kitabı esasen Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne giden aydınlanma ve bağımsızlık yolculuğunda yaşanan hikâyeler üzerinedir.

Toraksım

Derneğimiz, 2015 yılında Bilimsel Bilişim Şirketi ile anlaşarak sadece üyelerinin girebileceği **toraksım** isimli özel bir facebook benzeri web sayfası oluşturdu. Bu yeni açılan web ortamında derneğimizin yönetim kurulu üyesi arkadaşım **Benan Müsellim** bana bir köşe yazarlığı teklif etti. Buraya Ankara’dan Ankara ile ilgili yazılar yazacaktım. Hayatımda hiç böyle bir deneyimim olmamıştı. Buradaki yazıları, kolay okunan, uzun olmayan, bilimsel makale havasında olmayan ama yalan da olmayan, sıcak, arkadaşça, biraz esprili, sıkmayan sohbetler olacaktı. 5 Temmuz 2018 tarihinden itibaren önce tıbbi bazda yazdığım yazıların okunduğunu ve beğenildiğini gördükçe ben galiba zamanla bu işi sevdim. Ankara ile ilgili geçmişten günümüze her konuda yazılar yazmaya başladım. Ama yazdıklarım genellikle ve bence az bilinenler üzerinedir. İşte ilk kez sahip olduğum bu köşede anılarımdan tarihe, tıptan çeşitli sanatlara kadar çeşitli yazılar yazdım. Yazdıklarım tamamen yıllardır okuduklarım, duyduklarım ve gördüklerimin ışığında gelişen kendi düşüncelerimdi. Takdir edersiniz ki yıllardır bilimsel ve referanslı yazılar yazan birisi için bu, pek de zor olmadı.

İlkokulda okumaya başladığım Doğan Kardeş ve Hayat Tarih Mecmuası gibi dergilerden başlayarak, ansiklopedilerden, kitaplardan, anılardan, romanlardan, sohbetlerden, filmlerden,

bilimsel kitaplardan, kongrelerden, her tür seyahatlerimden, Google’dan, Wikipedia’dan, yayınlanmış akademik uzmanlık ve doktora tezlerinden, Ekşi Sözlük’ten, internet taramalarından, eski gazetelerden, kişisel temasarımdan ve ailemden aldığım aklımda kalan tüm bilgi birikimimi yeri geldikçe kullandım. Ansiklopediler, Google ve Wikipedia öncesindeki bilgi kaynaklarımızdı. Ben çocukluğumdan beri ansiklopedi okumayı çok severdim. Zonguldak’ta sünnetimde babamın personeli bana üç ciltlik bir ansiklopedi hediye etmişti, boş kalınca oradan bir şeyler okurdum, hâlâ o ansiklopediyi saklarım. O hediyeye ne kadar memnun olmuşum, hayatıma yön veren ne kadar anlamlı bir hediyeydi. Hatırlayamadığım veya bilmediğim konuları birçok yerden okuma alışkanlığımı zannederim çocukluğumda edindim. Bu yazılar için bazı konuları mecburen İngilizce, Almanca, Fransızca ve İsveççe kaynaklardan baktım, anlayamadığım yerlerden tercüme yardımı aldım.

Ben küçükken bilgiye ulaşmak epey zordu, şimdi de dezenformasyon dolu bir ortamda ulaştığınız bilginin doğruluğundan emin olamıyorsunuz. Dolayısıyla bu kitaptaki yazılarımı lütfen yapılan bir sohbet gibi ama bazen hatırlamada yanılabilirim kabul eder şekilde okuyun. Veya yazdığım belki yanlış da olabilir. Aklınıza yatmayan konuları araştırın, günümüzde araştıracağınız kaynak çok nasıl olsa. Ben mesleğimi yani Akciğer ve Allerji Hastalıklarını çok iyi bilirim. Alanımdaki tüm gelişmeleri izlerim, kongrelere katılırım. İngilizce olarak ilgilendiğim makaleleri okurum, ama İngilizcem hiçbir zaman yazma ve konuşmada çok iyi değildir. İsveç’te iki yıl kaldım, lisanslarını yeterli derecede öğrendim ama hiçbir zaman çok iyi olamadım, yani ben nerede iyi olduğumu, nerede olmadığını bilirim. Ben asla tarihçi değilim, ben tarihi hobi olarak okuyan ve kendince analiz yapan meraklı biriyim, o kadar. Yazdığım yorumların farklı şeklini düşünebilir veya farklı kaynaklarda farklı yorumlar okuyabilirsiniz. Bazı konularda mutlak doğru diye bir kavramın olmadığını ve bir olayın birden fazla mantıklı yorumu olabileceğini de

bilin. İnternette özellikle Wikipedia, Atatürk ve İslam Ansiklopedisi veya Ekşi sözlük gibi sitelerin ne kadar önemli bir fonksiyon üstlendiğini, ancak okuduğunuz her bilgiyi birkaç yerden kontrol etmeniz gerektiğini, yanlış ve yanlış bilgi içerebileceğini ve bazen tam doğruyu bulmakta zorlanacağınızı bilin. O nedenle sizleri de sıkılmamak veya yönlendirmemek için yazılarımda az sayıda açık kaynak kullandım. Yazdığım konuları esasen bir hatırlatma olarak kabul edin, hoşunuza giden konuları derinlemesine siz kendiniz araştırın.

Derken Almanyadan Bir Köşe

Yazılar anılarım, ilgimi çeken olaylar ve bu olaylarla ilgili enteresan bulduğum kişiler üzerinedir. Derken, Türk Toraks Derneği web ortamını yenileme kararı alarak başka bir bilişim grubu ile anlaşmış ve bu sayfa başka bir sosyal platforma dönüştü. Ancak insan yazmaya başlayınca demek duramıyor. Tam o sıralarda Almanyada yaşayan arkadaşım **S.Fedai Akalın**, kendi yayınladığı haber portalı **fikir.news**'da serbest köşe yazıları yazıp yazamayacağımı sordu. Fedai'nin ricasıyla bu sefer orada bir köşede yazmaya başladım. Böylelikle Ankara yazıları biriktikçe birikti. Almanyadaki bu haber portalı için yazdığım yazılarda vermek istediğim mesaj, Anadolu kültürü ve Türklerin, Osmanlı'dan çok daha önceden beri Avrupa'yı Avrupa yapan değerler içinde olduğu, Türkler olmadan Avrupa ile ilgili yapılan değerlendirmelerin eksik olacağı yönünde idi. Aynı durum Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi için de geçerliydi. Avrupa ile birlikte değerlendirmeden, bizim tarihimizi de anlamak zordur. Orhan Bey'in neden birkaç Bizanslı prenses ile evlendiği, Fetret Devri'nde nelerin olduğunu, Viyana kuşatmaları, Prut Savaşı'nın sonuçlarını, Kırım Harbi'ni, Birinci Dünya Harbi'ndeki Avrupa ilişkilerini bilmeden İkinci Dünya Harbi'ndeki tutumumuzu anlamak mümkün değildir. Modernite yanlış padişahların Batı Müziği tutkusu çok önemli bir göstergedir. Avrupa sadece coğrafi olarak aynı kıta üzerinde yaşamının ötesinde, kendilerine özgü kültür ve din bazında farklılıklar gösteren ve kendilerini dünyanın diğer

yerlerinden ayıran ve biraz da üstün gören bir yerdir. Bu farklılıklar hem bir yandan zenginlik olarak algılanıp özgürlük ve demokrasiyi, hem de diğer yandan ırkçı bir temelde emperyalizm ve faşizmi doğurabilmiştir.

Bizim tarafımızda Cumhuriyetle beraber ülkemizin ismi değişse de, insanlar Osmanlı'nın devamıydı ama aradaki fark; insanların din bazlı bir kulluktan, özgür laik bireyler hâline gelmeleriydi. Bu değişim dünyada daha önce Fransa'da Büyük Devrim zamanında, kuruluşunda Amerika'da ve belki de Büyük Petro zamanında Rusya'da yaşanmıştı. Bu nedenle Atatürk'ün değeri ve Cumhuriyetimizin kuruluşu dünya tarihi için çok önemli bir olaydır, kendi çapında ve bölgesinde önemli bir devrimdir. Hiç kimsenin Cumhuriyet kazanımlarımızı geriye götürmesinin mümkün olmadığı inancındayım. Tarihimizi zaten analitik ve karşılaştırmalı olarak okuyunca, Cumhuriyet'in kuruluş hazırlıklarının Osmanlı döneminde yapıldığını ve tarihsel şartların zorlamasıyla, bu doğumun gerçekleşmesinden başka bir çıkışın olamayacağını biliyorum. Sadece modernist padişahlar değil Tanzimat ve Meşrutiyet gibi reformları hazırlayan Mustafa Reşit Paşa ve Mithat Paşa gibi kıymetli devlet adamlarının bu süreçte büyük emekleri vardır. Bu aydınlanma sürecinde gerek Osmanlı'da ve gerekse Cumhuriyet döneminde jakoben olarak adlandırılan bazı tepeden inme ve dayatmacı uygulamaların kişisel olarak iyi ki yapıldığını düşünüyorum. Jakobenler cansiperane şekilde harbi en önde götürülenlerdir, Osmanlı'da savaşta en önde giden Deli'ler gibidirler. Ben de Preveze deniz savaşına katılan babamın büyük büyük dedesi aslen korsan Deli Mehmet Reis'in torunu olarak, demek kendimi onlardan hissediyorum (Her zaman değil tabii).

Osmanlı Sarayı'nda opera ve tiyatrunun başlaması, II. Mahmut'un başlattığı kılık kıyafet devrimini II. Abdülhamit'in kadınlara peçe yasağı ile tamamlaması, gençlerin yaklaşık 300 yıldır Batı'ya gönderilerek okutulması, II. Abdülhamit'in 1900 yılında açtığı İstanbul Darülfünunu, Osmanlı'da son yüzyılda sürekli

tartışılan harf devrimi, kadın hakları, Sultan Abdülaziz'in heykelini yaptıran ilk padişah olması, Sultan Abdülaziz ve son Halife Abdülmecit Efendi'nin çok iyi ressam olmaları (hatta nü resimler yapmaları) vs olmasaydı bugün belki de bir Mısır, İran veya Pakistan'dan farkımız olmayabilirdi. II. Mahmut pantolon, ceket giyip, fes taktığı için kendisine Gavur Padişah diyenler, Cumhuriyetle beraber fesi kaldırıp şapka devrimi yapan Atatürk'e aynı ismi takmışlardı. Allahtan ikisi de bunu önemsememişti. Bugün aynı bir Avrupalı gibi yaşayan kadın-erkek tüm Osmanoğlu aile bireylerinin de verdikleri birçok basın beyanatları da bu yöndedir. Bütün bu detayları kitabımda ayrıntılı anlatmam, Atatürk ve Cumhuriyet kültürünün yarı-tanrısal bir mucize değil, gayet rasyonel temelleri olan, mantıklı ve ardarda dizilen sosyolojik olaylar sonucunda ortaya çıkmasındandır. Bu süreçte Mustafa Kemal Atatürk kendisi için özel bir ayrıcalık, özel bir lüks istemeden, asker ile aynı tayını paylaşarak, savaş meydanlarında dahi sürekli okuyup kendini geliştirerek, dünyayı izleyerek, dünyanın saygısını kazanarak ve vefatından sonra da tüm kazancını gene kurduğu bu devletin kurumlarına bırakarak, süreci yönetmiştir. Atatürk'ü özellikle bu yönleriyle, o dönemi ayrıntılı anlatarak yazmaya çalıştım. Bu özellikler elbette ki kolay bir araya gelecek özellikler değildir. Yapılan tüm kuruluş dönemi devrimlerinin pek öne çıkarılmayan bir diğer amacı da, ilerde Asya'daki Türk halkları ile birleşme olduğunda onlarla anlaşma ve birleşme zemini oluşturabilmektir.

Osmanlı'da ve Türkiye Cumhuriyeti'nde hem dış ticaretin ana eksenini Avrupa ülkeleri oluşturmakta, hem de hâlâ önemli yatırımları için Batı'dan krediler alınmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluş döneminde Sovyetler Birliği'nden çok yardım ve destek almıştır. Günümüzde Türkiye'nin dış ticaretinin yüzde 65'lik hacmini Avrupa ülkeleri oluşturmaktadır. Başta Almanya olmak üzere, çeşitli Avrupa ülkelerinde yaşayan milyonlarca yurtaşımız vardır ve ülkemize büyük ekonomik destek olmaktadır. Zamanla çeşitli nedenlerle Almanya'daki

o sitedeki yazılarımı da bitirmek durumunda kaldım.

Türklerin tarihi, yüzyıllardır hep bir şekilde Avrupa'yla beraber olup, bu çağdaşlaşma ve aydınlanma çabamız bazen onlara rağmen sürmüştür. Türkiye dahil pek çok gelişmekte olan ülkenin yetersiz ve sığ siyasetçilerine göre, geri kalmışlığın sorumlusu hep Batı ülkeleridir. Bizde de İslamcı ve muhafazakâr politika, Türkleri ve Müslümanları bilimde, teknolojiye, kültür ve sanat alanında geri bıraktıranların hep Batılılar olduğu retoriği üzerine kuruludur. Bu nedenle günlük politika sıkıştı mı, hemen dış güçler retoriği devreye girer ve ardından Lozan'ın gizli maddeleri ve madenleri çıkartmamamız vs gelir. Dünyada yaşanan bazı olumsuz olaylarda Batı dünyasının bir sürü suçu olabilir, doğrudur da, ama beceremediklerimizi tümüyle Batı üzerinden tanımladığımızda, bizlerin kendi başımıza bilim, teknoloji ve sanatta hiçbir ilerleme gösteremediğini de kabul etmiş olmuyor muyuz? Bu en başta kendimize de haksızlık değil mi, bizler o kadar aciz miyiz? Bunca tarihi tecrübeye rağmen siyasetimizin hâlâ dış düşman paranoyasından kurtulamaması ne büyük bir talihsizlik. Batı ile her zaman farklı boyutlarda sorunlarımız olabilir, bazen Batı'ya karşı çok sert tavır almak zorunda kalabiliriz ama bu Batı'yla kalıcı düşmanlık demek değildir ve bunlar birbirinden farklı kavramlardır. Batı'da her zaman Türkiye karşıtları olduğu gibi, her zaman Türkiye taraftarları ve dostları da olmuştur. Şunu da hatırlayalım yüzyıllar boyu bizim kaçak ve sürgünlerimiz Avrupa (ve daha az Mısır'a), Avrupalıların ve Rusların kaçak ve sürgünleri ise bize gelmiş veya sığınmıştır. Bu sürece Cem Sultan, Mithat Paşa ve Abdülhamit döneminin birçok aydını, binlerce Polonyalı ve Macar olmak üzere, İsveçliler, binlerce Beyaz Rus ve Troçki gibi ünlüler de beraberce dahildir. Günümüzde ülkemizde kalan milyonlarca mülteci de aslında Avrupa ülkelerine gitmek isteyen insanlar olup çoğu oraya gidemediği için burada mahsur kalmıştır.

Beğenelim beğenmeyelim bugün Avrupa geçmişindeki savaşlar, totaliter rejimler ve yaşadığı

soykırımlara rağmen içindeki sınırları kaldırmış, herkesçe gıpta edilen, yurdundan çeşitli nedenlerle ayrılan tüm mültecilerin gitmek istediği, liberal demokrasinin hâkim olduğu bir Utopia'dır. 1933 yılında Nazilerin iktidara gelmesiyle Almanya ve Avusturya'da üniversiteden uzaklaştırılan bilim ve sanat insanları da, Türkiye'ye gelerek canlarını kurtarmış ve burada akademinin kurulmasında çok büyük faydaları dokunmuştur. Ancak ne yazık ki Ankara steplerinde kurulan bir Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji araştırmaları, konservatuar performansı veya 1960'lı yıllarda kurulan bir Hacettepe Tıp Fakültesi vizyonu, sonradan gelen yeteneksiz siyasetçilerce duraklatılmıştır. Bugün o günlerdeki yatırımların geliri ile yaşamaktayız ve kültürel durgunluk veya gerileme sürecindeyiz denilebilir.

Ve "Türkiye'yi Doğuran Dönüşüm" ortaya çıkıyor

Akıl ve beceri dünyadaki tüm insanlara muhtemelen eşit dağıtılmıştır. Farklılık, toplumun organize olması, eğitimi ve adil yönetimin dedir. Akıl ve bilimi yol gösterici alan herkes, kültürel ve ekonomik anlamda gelişme sağlayabilir. İkinci Dünya Harbi sonrası kurulan yeni düzende NATO ve AGİT üyesi, Avrupa Parlamentosu kurucu üyesiyiz, sürekli Avrupa Birliği aday üyesi konumundayız ve bence hâlâ halkımızın çoğu bunu istiyor, seçimle değişen bize özgü bir demokrasimiz var. Tabii darbecilik de bize Osmanlı'dan miras, arada bir bu yönümüz harekete geçiyor. Osmanlı döneminde Tanzimat, Gülhane Hattı Hümayun ve Anayasa çalışmalarında ne kadar batıya yakınlaşma amacı varsa, günümüzde yapılan reformlarda da esas amaç, yine batıdan ve çağdaşıktan kopmamaktır. Ama hep Batı'dan biraz çekindiğimiz ve onlara karşı bir güven bunalımı yaşadığımız da bir gerçek. Osmanlı'dan beri dilimizde hep; "*Batı'nın fennini tekniğini alalım ama bizim kültürümüz bize yeter*", sözü dolaşır. Bence bunlar bir paket program, birini alıp diğerini almamak mümkün değil. Arada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın; "*Türkiye, evlatlarına kendisinden*

başka bir şeyle meşgul olmak imkânını vermiyor", sözünü de unutmayalım.

Yazılarımın bir tarih kitabı değil bir tür sohbet olduğunu hatırlatarak, okurlar sıkılmadan okusunlar diye konu itibarıyla bazen olayları bazen de kişileri ön plana çıkardım. Ama bölümler ve kişilerin tüm kitap boyunca birbirleriyle ilgili olduğunu göreceksiniz. Neticede bu yazıları bir araya getirmenin zamanı gelince, karşınıza bir kitap şeklinde çıktılar. Neden bazı olaylar ve kişileri seçerek yazdığım konusu ise tamamen kendi tercihimdir. Bazı ilerici padişahlar, II. Abdülhamit, İttihat Terakki Devri, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Genç Cumhuriyet'in benim gözümle birbirini tamamlayan hikâyesidir biraz bu kitap.

Seçtiğim ve üzerinde durduğum bazı kişiler belki çok popüler olmayabilir ama benim ilgi mi çektikleri için kitaba aldım. Bazen bir dönemi, bir kişi üzerinden anlatmak veya anlamak daha kolay oluyor diye düşünüyorum. Olayları olabildiğince dünyanın farklı yerlerindeki karşılaştırmalı tarih bakışıyla yazmaya gayret ettim. Kitabı okudukça bana göre alanında **Abdülcanbaz** gibi olan kişileri yazdığımı göreceksiniz ama tüm bunların içinde geri plandaki en önemli kişinin, aslında döneminin en birinci Abdülcanbaz'ı olan **Mustafa Kemal Paşa** olduğunu anlayacaksınız. Abdülcanbaz benim çocuklukta beri tüm maceralarını okuduğum **Turhan Selçuk**'un yarattığı eşsiz bir çizgi roman kahramanıdır. Keşke çizgi filmi yapıp günümüz çocuklarına da tanıtılabilse.

Bu kitabı sonraki kitaplar da izleyecektir. Planım dört veya beş kitap olmasıdır. Kısa zamanda yayınlanacak ikinci kitabım "Almanya ile tarihsel ilişkilerimiz, Naziler, 1933'de Almanya'dan Türkiye'ye gelen bilim ve sanat insanların öyküleri ve İkinci Dünya Savaşı" üzerine olacaktır. Sayıca savaş öncesi Nazilerden kaçan Almanlar kadar olmasa da, savaş sonunda Nazi Almanlar da ülkemize gelmiştir. Kitabımda ulaşabildiğim hepsini anlatmaya çalıştım. Emekliliğime yaklaşırken bu tür konuları araştırıp yazmak hoşuma gidiyor.

Kitap: **İklim Meselesi**

Önder ALGEDİK

1971 Malatya doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nden 1994'te mezun oldu. Savunma sanayisinde iletişim, enerji ve inşaat sektöründe iş geliştirme ve proje yöneticiliği yaptı. 2007 yılında Katar'da bir doğalgaz çevrim santrali yapımında proje yöneticisi olarak çalıştıktan sonra enerji ve iklim değişikliği alanında çalışmaya başladı. Dünya Bankası, Almanya Uluslararası İşbirliği Kurumu gibi kuruluşların enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji konusunda çalışmalarına danışmanlık yaptı. Alanında ilk ve henüz tek olan İklim Değişikliği Eylem Planı İzleme Raporu'nu yazdı. Şirketlere, kurumlara ve belediyelere iklim politikaları konusunda danışmanlık yaptı.

Onder.algedik@gmail.com

Küresel ısınma, bir süredir iklim değişikliği ve son bir kaç yıldır telaffuz ettiğimiz iklim krizi. Söylemler sertleştikçe durumun ciddiyeti artmıyor. Aşırı hava olayları dünyada arttı ve ama Türkiye'de ise katlandı. Bu durum siyasetin karnesini bizlere gösteriyor ama yeterli mi?

İklim meselesi aslında nedir?

İklim meselesi temelde yerkürenin termodinamik ve akışkanlar mekaniğine dair dış koşullar kaynaklı bir müdahalenin sonucunda sistemin dinamiğinde bir dönüşüm gibi karşımıza çıkıyor. Mesele atmosferde varlığı faydalı olan sera gazlarındaki artış olarak görebiliriz. Yakılan fosil yakıtlar, doğa tahribatı gibi bir nedenler listesi yapabiliriz. İklim Meselesi kitabı bu sorunu halkın ulaşabildiği enerji kaynakları ve tekelleşen fosil yakıtların gözünden bizlere anlatıyor.

Aslında iklim meselesi fosil yakıt şirketleri ve devletlerin halkın erişebileceği enerji kaynakları arasında bir savaşım. Kitap 1560'dan itibaren Birleşik Krallığı, 1700'den itibaren dünyayı ve 1950'den itibaren Türkiye'yi bu savaş üstünden inceliyor.

Ama Politikalar!

19. yy'dan bu yana bilim aslında iklimin mesele olduğunu ortaya koydu. 20 yy'da inanılmaz bilimsel

gelişmeler oldu. Devletlerin buna ilgi göstermesi ne zaman oldu? Ancak yüzyılın son on yılına gelirken devletler bunun için bir araya geldi. Her sene yapılan taraflar konferansı, ortaya çıkan üç önemli küresel anlaşma ve ulusal politikalar 21. yy'ın ilk çeyreğini belirledi. Bu kadar tartışma ve emek bir karşılık buldu mu? Bir iklim değişikliğini durdurmaya yönelik bir çaba oldu mu?

İklimi Değiştirme Politikası

“İklim Meselesi” sürekli bize yapılan propagandanın testini küresel verilerden yapıyor ve ortaya iklim değişikliğine dair uluslararası çabanın ne düzeyde olduğunu ortaya koyuyor. Bu test ile söylem ile uygulama, yani politikanın arasındaki açının büyüklüğü tartışmaya açıyor. Açık bir şekilde iklim değişikliği ile mücadele politikası olmadığını, olanın ise aslında iklimi değiştirme politikası iddiasında bulunuyor.

Türkiye'nin Rolü?

Türkiye'nin bu süreçte ağırdan gelen adımları, iklimi değiştiren pek çok düzenlemesi kitabın incelediği ve o termodinamik sorun ile yaşadığımız iklim değişikliği arasında bilimsel-siyasi-ekonomik bağlantıları tartışmaya açıyor. Dünya için yapılan testin Türkiye için yapıldığında ne zaman fosil yakıtların geleneksel enerji kaynaklarını alt ettiğini, iklim anlaşmalarına taraf değilken ile taraf olduğu dönemlerde iklimi değiştirme hızının şaşırtıcılığı kitabın ana tartışması. Bunu sadece enerji savaşımı üstünden değil, sera gazlarının analizi ile detaylandırıyor.

Siyasetin Rolü

İklim meselesinde ana sorumlu hükümetler, yani iktidar. Peki siyasetin rolü, sorumluluğu yok mu? Bütün sorumluluğu bireye yükleyen “farkındalık politikaları” ile mi yetineceğiz? Kitabın temel tartışması 2013'de yayınladığım “İklim Değişikliği Eylem Planı İzleme Raporu” ile 2016'da bir grup yasama uzmanı ile hazırladığım “TBMM'nin İklim Politikalarında Rolü”

raporunun güncel ve tecrübelerle test edilmiş hâli de yer alıyor. Meclis'in yasama karnesi ve yasama sürecinin birincil, ikincil ve üçüncül mevzuat ile ilişkisi ile meclis muhalafetinin de tartışılması gereken hâlini somut, ölçülebilir verilerle detaylandırıyor.

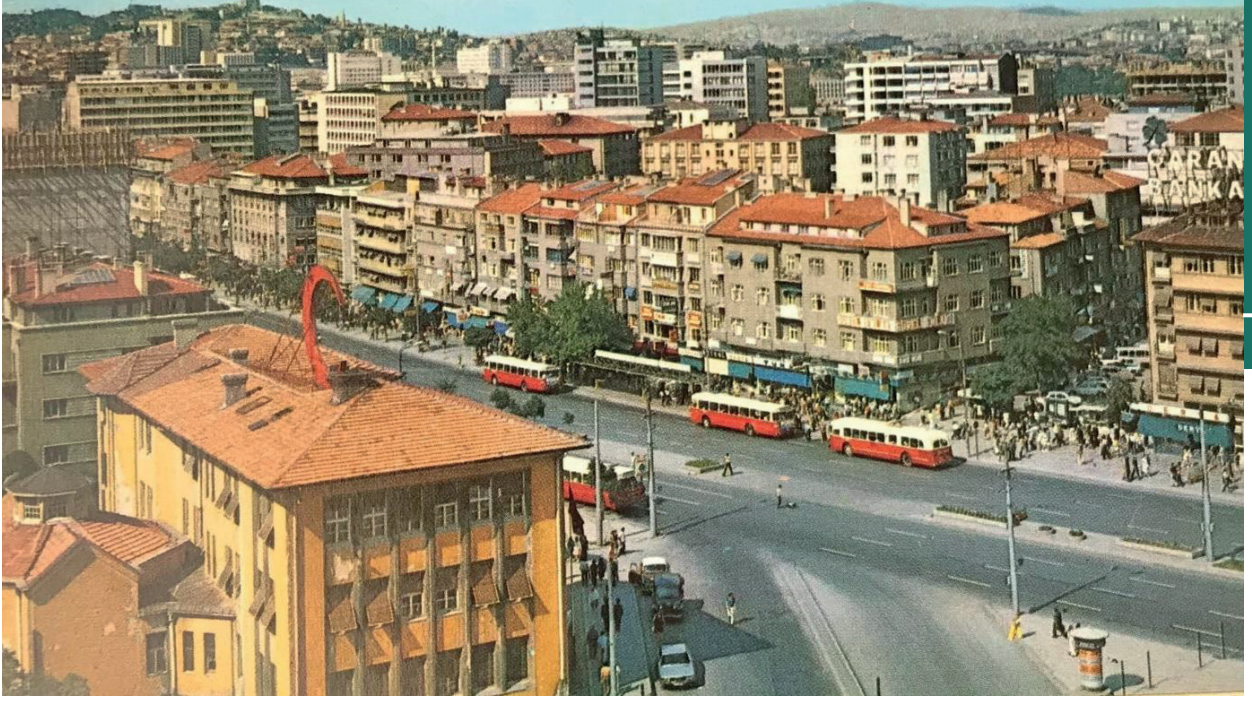
Peki iklim çaresizliği?

Kentin sağlığı ya da bir göğüs hastalığı meselesi sadece bir sağlık meselesi midir? Devletler iklim değişikliği ile mücadele ettiklerini iddia ederken, belediyeler farkındalık etkinlikleri yaparken gördüğümüz çelişkiler bizleri ruhsal olarak etkilemeyecek mi? Sağlık meselesi fiziksel ve ruhsal iyilik hâli yanında politik iyilik hâli ile de ilişkili değil mi? Artık çalışmalara da konu olan bir “iklim çaresizliği” var ve burada kişiye/topluma illüzyonlar vermek, “farkındalık” ile idare etmek, her şeye iklim değişikliği demek bizlere iyi gelmiyor.

İklim meselesi hepimizin meselesi. Ama bunun termodinamik denklemi ile bilimin, ekonominin ve siyasetin bağlantısını kurup felsefeden ve psikiyatrye kadar her alanda güçlü, yanılsamalar içermeyen cevaplar barındırması gerekiyor.

5 Haziran 2025'de İletişim Yayınları'ndan çıkan Hepimizin Meselesi; İklim Meselesi'ni Türk Toraks camiası olarak tartışmaya davet ediyorum.

ANKARA'dan

Sağda Sakarya Caddesi girişi ve otobüslerin arkasında Ali Nazmi Apartmanı (Yavuz İşçen arşivi)

Bizim kuşak daha çok Atatürk Bulvarı üzerindeki Ali Nazmi Pasajı'nı bilir. Ali Nazmi Pasajı denildiğinde de ilk hatırlanan Mustafa Sağyaşar'ın plakçı dükkanı olur.

Orhan ALTINTUĞLU

Ankara Hacı Bayram Mahallesinde doğdu. Öğretim yıllarını Ankara'da tamamladı. Üç kuşaktır devam eden çıraklığını yaptığı aile mesleğini seçti. Hobi olarak doğa sporları ile ilgilendi ve ilgilenmeye devam ediyor. Kültür bakanlığı kayıtlı koleksiyoneri ve paranın basıldığı yıllardan Osmanlı döneminde kapsayan sikke koleksiyonu bulunmaktadır. ODTÜ Koleksiyon topluluğu ve ANE (Asociación Numismática Española) üyesidir. Ankara yerel tarihi ile ilgilenmekte kent merkezini tanıtan çalışmalar yapmaktadır. Evli ve iki genç babasıdır.

altintuglu@superonline.com

Ama nüfus kağıdı biraz daha eski olanlar söze karışmakta gecikmez, "Fantezi şapka satan Faize-Sevim Modaevi de oradaydı." derler. "Lido Kundura ve yaşlı bir karı koca tarafından işletilen oyuncakçı dükkanı, Muammer Bey'in çalıştırdığı kadın giysileri satan dükkan da vardı." diye sözlerini sürdürürler. Nedense Gorah Sandviç'in 60'lı yılların ortalarında bir süre Ali Nazmi Pasajı'nda çalıştığını hatırlayan pek çıkmaz.

Ali Nazmi Apartmanı ve Pasajı (Kızılay)

Ali Nazmi Apartmanı ilk yapıldığında, Kızılay'da Sakarya Caddesi girişinde dört katlı bir bina olarak inşa edildi. Apartmanın alt katı sonradan çarşı (pasaj) hâline getirildi. Ankara'nın ilk pasajlarından biri olduğu söylenebilir. Pasajın giriş kapısı Atatürk Bulvarı'na, çıkış kapısı ise Sakarya Caddesi'ne açılıyordu. Ali Nazmi Apartmanı yanlış hatırlamıyorsam, 70'li yıllarda yıkıldı. Günümüzde yerinde 11 katlı büyük bir blok yer alıyor.

Ali Nazmi Bey'in Yenişehir semti kurulurken Bulvar üzerinde yapılan tek katlı evlerden birinin sahibi olduğunu biliyoruz. Kemal Bağlum'un çok bakımlı olduğunu söylediği bu ev neredeydi acaba? Dört katlı olduğunu bildiğimiz Ali Nazmi Apartmanı bu evin yerine mi yapıldı? Elimdeki bilgiler, bu sorulara cevap verebilmek için yeterli değil. Ankara'da Ali Nazmi Bey'in sahibi olduğu başka apartmanlar olduğu da belirtiliyor. Ankara araştırmacıları arasından bu apartmanların izini süreceksin kişiler çıkacağına umuyorum.

Bu yazımda Ali Nazmi Bey'in Ulus semtinde yaptırıp kendi adını verdiği ve pek bilinmeyen, başka bir Ali Nazmi Apartmanı'ndan bahsetmek istiyorum. Ulus'ta Konya Sokak girişinde bulunan bu apartman, sonradan adı değiştirildiği için unutulup gitmiş olmalı. İsterseniz önce Ali Nazmi Bey'i kısaca tanımaya çalışalım.

Ali Nazmi Bey

1882 yılında Rodos'ta doğan Ali Nazmi Bey, İtalya'da hukuk fakültesini bitirdikten sonra ülke içinde çeşitli adli birimlerde görev yapı-

yor. 1923 ve 1931 yılları arasında TBMM'de, CHP'den 2. dönem Kastamonu milletvekili ve 3. dönem Muğla milletvekili olarak bulunuyor. 1935 yılında soyadı kanunu çıktığında 'Özügür' soyadını aldığını ve 1945 yılında vefat ettiğini biliyoruz.

Ali Nazmi Apartmanı (Ulus)

Ali Nazmi Özügür'ün Konya Sokak girişinde yaptırdığı binanın yapım tarihi kesin değil. Ancak 1930'lu yıllarda yaptırıldığı anlaşılıyor.

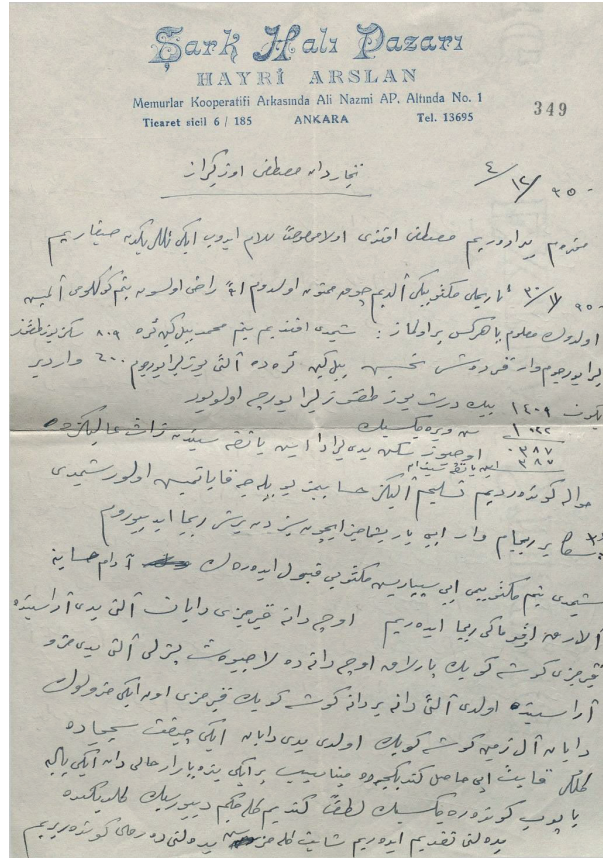
Ali Nazmi Özügür (1882-1945)

Ali Nazmi Özügür, Hisar Caddesi ile Konya Sokak'ın kesiştiği köşede Konya Sokak 1 numarada bulunan beş katlı apartmanına kendi adını veriyor. Ancak ölümünden sonra oğlu bu binayı Yakup Köseoğlu'na satıyor. Binanın yeni sahibi apartmanın ismini değiştiriyor. Günümüzde de varlığını koruyan bina, bugün 'Yakup Köseoğlu İşhanı' olarak biliniyor. İş hanının hem Hisar Caddesi hem de Konya Sokak üzerinden girişi bulunuyor. Bu iş hanının alt katında zaman içerisinde değişik işyerleri faaliyet gösteriyor. Bunlar arasında ilk olarak Şark Halı Pazarı aklımıza geliyor.

Şark Halı Pazarı

Şark Halı Pazarı'na ait antetli kağıda yazılmış 1951 tarihli Osmanlıca mektuptan, firmanın 1950'li yıllarda bu iş hanının alt katında dükkanı olduğunu anlıyoruz. Firma sahibi olarak görünen 'Hayri Arslan'ın 1933 Niğde Bor doğumlu olduğu biliniyor. Firma adresi ise "Memurin Kooperatifi arka tarafında Ali Nazmi AP. Altında No: 1" şeklinde veriliyor.

Şark Halı Pazarı'na ait antetli kağıda yazılmış 1951 tarihli mektup (Yavuz İşçen arşivi)

Hayri Arslan'ın yanında 5-6 yıl kadar çalışan yeğeni 'Burhan Ensonra' ile yaptığımız görüşmeden, Burhan Ensonra'nın halasının, Hayri Arslan ile evli olduğunu öğreniyoruz. Şark Halı Pazarı'nda 5-6 yıl kadar çalışan Burhan Ensonra, Şark Halı Pazarı'nın 1950'li yılların sonlarına doğru Posta Caddesi üzerine taşındığını ve Konya Sokak'taki dükkanı kendisinin devraldığını belirtiyor. Burada küçük bir parantez açıp adres tarifinde belirtilen Memurin Kooperatifi binası hakkında bilgi vermek istiyorum.

Memurin Kooperatifi

Memurin Kooperatifi binası, 1926 (Yavuz İşçen arşivi)

Alt katında faaliyet göstermiş olan "Ankara Memurlar Kooperatifi" nedeniyle Memurin Kooperatifi binası olarak bilinen yapı 1926 yılında "İhsan Bey (Eryavuz) Apartmanı" adıyla yaptırıldı. İki cepheli ve dört katlı olarak yapılan binanın kuzeye bakan yüzü Hisar Park Caddesi'ne, batıya bakan yüzü ise Anafartalar Caddesi'ne bakıyordu. Binanın giriş kapısı her iki yüzün birleşme noktasında tam köşede yer alıyordu. Yapıldığı dönemin köşe yapılarına özgü mimari tarza sahip olan binanın giriş katında Memurlar Kooperatifi çalışmaya başladı. Kooperatifin kurucu ortakları arasında Mustafa Kemal'in de bulunduğunu biliyoruz. Binanın üst katları ise 1934 yılına kadar "Jandarma Umum Komutanlığı" olarak kullanıldı. Komutanlık binadan taşındıktan sonra Ziraat Bankası'nın tasarrufunda bulunan bina, 1936 yılında

■ Sağda Ali Nazmi Apartmanı ve alt katında Philips bayi (Yavuz İşçen arşivi)

satışa çıkartıldı. Daha sonra 1957 yılında Hisar Park Caddesi'nde yapılan yol genişletmeleri sırasında yıkılarak ortadan kaldırıldı.

Philips Bayi

Parantezi kapatıp tekrar Ali Nazmi Apartmanı'na dönersek; Burhan Ensonra, Şark Halı Pazarı'ndan boşalan dükkanda akrabaları olan 'Naci ve Ali Yılmaz' kardeşlerle ortak olarak 'Philips' bayi açıyor. Bu dükkanda Philips marka radyo ve elektrikli ev aletleri satışı yapıyorlar. Ortaklık bir süre devam ettikten sonra Burhan Ensonra ortaklıktan ayrılıyor ve Ali Nazmi Bey İşhanı'nın Konya Sokak'a bakan tarafına kendi mağazasını açıyor. Naci ve Ali Yılmaz kardeşler ise aynı adreste Philips bayi işini sürdürüyorlar.

Naci ve Azmi Yılmaz kardeşler

1965 tarihli Ankara telefon Rehberi kayıtlarından kardeşlerin, Philips bayini işletmeye devam ettiklerini anlıyoruz. Sonraki yıllarda Naci ve Azmi kardeşler Anafartalar Caddesi üzerinde bir işyerini satın alarak burada "Beyaz Saray Halı ve Mobilya Mağazası" adıyla bir mağaza

açıyorlar. Ancak 1990 yılının başlarında bu mağazayı kapatıyor ve küçük dükkânlar hâlinde bölümlere ayırıp çarşı hâline getiriyorlar. Bu çarşı günümüzde "Köklü Kuyumcular Çarşısı" olarak biliniyor. Azmi beyin oğlu Mustafa Yılmaz'ın da çarşının girişte kendisine kuyumcu mağazası açtığı ve uzun yıllar işlettiği biliniyor.

Orhan ALTINTUĞLU

Anafartalar Caddesi No: 51/A Ankara
05.01.2025

TEŞEKKÜR

Bu yazıyı hazırlarken bilgisine başvurduğum; Burhan Ensonra'ya, Mevsim Sokak ve Şan Sokak'ta ses sistemleri ve kamera satışı yapan Burhan Ensonra'nın oğlu İbrahim Ensonra'ya, Hisar Caddesi'nde Yakup Köseoğlu İşhanı bitişiğinde otel ve hamamları bulunan Hidayet Bıyıkoğlu ile Murat Bıyıkoğlu'na verdikleri bilgiler ve destek için çok teşekkür ederim. Bu vesile ile hayatta olan Naci ve Azmi kardeşlere de sağlıklı ve uzun ömürler dilerim.

UNUTULAN İSTANBUL

İ. Metin TÜRKMEN

*Tıp Doktoru
Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı
Akademisyen
Acıbadem Sağlık Gurubu,
Altunizade Hastanesi*

imturkmen@gmail.com

Ramazan ayının simgesi haline gelmiş olan
bir mahya örneği: İLİM HAYATTIR

Değerli meslektaşlarım. Bana ayrılan bu sütunlarda, elimdeki arşivden de örnekler vererek, çocukluğumun İstanbul'unu sizlerle paylaşmak istiyorum. Tarihi yarımada üzerine kurulan ve hızla büyüyüp gelişen bu güzel şehrin, bugünkü hâline bakınca, gelişirken eski tarihi yapısından hızla uzaklaştığını, plansız ve çirkin bir hâle geldiğini görüyoruz. Dünyanın en önemli şehirlerinden birisi olan İstanbul'un büyümesi ve kalabalık hâle gelmesi elbette kaçınılmazdı. Ancak bu büyüme, bir sistem, plan ve program dahilinde, tarihe ve doğaya saygılı olmalıydı. Ama, değerli hocamız Prof. Dr. Sadi Irmak'ın değişisiyle, bizim yaşantımızda plan, program, ve sistem maalesef yoktu. Yaşadıkça görüyoruz ki, bunlar, birçok işte olduğu gibi, şehircilikte de hâlâ yok.

Rahmetli babam Cafer T. Türkmen, Mimar Sinan Üniversitesi'nin (eski adı ile İstanbul Dev-

let Güzel Sanatlar Akademisi) fotoğraf ana sanat dalının kurucularındandır. Aşağıda sizinle paylaşacağım fotoğrafların hepsini o çekmiş ve geride büyük bir arşiv bırakmıştır. 1950 – 1960 dönemine ait olan bu fotoğraflar, size tarihi yarımada, boğaziçi'nden, yaşamdan örnekler sunarken, bu şehre nasıl kıydığımız konusunda da fikir verecektir. Haliç'in girişinde orkinosların, kofanaların yakalandığı o bolluk dönemlerinden, istavrit dışında nerede ise balıksız kalmış bir İstanbul'a nasıl geldiğimizi, yaşam tarzı, ulaşım ve alışveriş alışkanlıklarının nasıl değiştiğini düşüneceksiniz.

Anlatılar, hatıralar kişisel yorumları da içerebilir ama sunulan fotoğraflar belgesel nitelikte olup doğruları göstermektedir. Bu nedenle, fotoğrafların alt yazılarındaki bilgilerden daha çoğunu bakarken siz görebileceksiniz.

Tarihi yarımada
görüntü

Tarihi yarımada
Fatih – Beşiktaş tramvayı.
Durak tabelasında 'Tramvay
İhtiyari Durak' yazıyor.
Tramvayın mutlaka durması
gereken duraklarda da
'Tramvay Mecburi Durak'
yazardı.

Eski Galata Köprüsü. Uzakta Galata Kulesi'nin o zamanki hâli görülüyor. Kuleye külah şekli daha sonradan verilmiştir. 1960 ihtilalinden sonra, şehir hatları için getirilen Turan Emeksiz, Pendik, İnkılap, Ataköy serisi gemilerin bir kısmı köprünün Karaköy ayağında bağlı. Köprü üzerindeki iskeleden kalkmış olan bir diğer şehir hatları gemisi siyah bordosu ile ön planda görülmekte. Köprü altında geçmekte olan römorkör de, köprüye takılmaması için, uzun bacasını geriye doğru katlamış durumda.

Karaköy tarafından Haliç'e bakış. Uzakta Beyazıt Kulesi ve Süleymaniye Camii'nin silüetleri, önde iki yaka arasında yolcu taşıyan kayıkçı, hemen arkasında da, yük-kömür taşımacılığında kullanılan çatana ve çektirme'ler görülüyor.

Zamanın Galata Köprüsü'nün Karaköy tarafında günlük taze balık satışı.

Karaköy Rıhtımı. Zamanının küçük ve güzel kızları 'Süreyya' ve 'Dilnişin' isimli şehir hatları vapurları görülüyor. Hemen arkasında Karadeniz postası bağlı. Fotoğrafın sağ tarafında dubalara bağlı bekleyen gemiler de, mavnalarla taşınan yükleri almak veya yüklerinin mavnalara boşaltmak için sıradalar. Liman imkânları kısıtlı olduğu için sahile yanaşmak mümkün olmuyor ve yükler ancak römorkörlerin çektiği mavnalar ile nakledilebiliyordu.

Tophanede, şimdi 'İstanbul Port' diye isimlendirilen alanın eski hâli. Karadeniz postasının önemli gemisi 'Ordu' limana yanaşmış durumda.

Balığın bol olduğu günler. Haliç'in hemen girişinde Tophane ile Sarayburnu arasında orkinos'un yakalanışı. Fotoğrafın ortasında, uzakta, tam boy olarak görebildiğimiz şehir hatları gemisi, restore edilerek yeniden hizmete konulan Paşabahçe.

Haliç girişinde balık bolluğu, Kofona'lar yakalanıyor, muhtemelen lakerda olacaklar.

Dolmabahçe önünde deniz taşımacılığının o zamanki önemli elemanları, 'Çatana'lar. Fotoğrafın derinlerinde Anadolu yakasının boş tepeleri görülüyor.

1954 senesinde, donmuş olan Tuna Nehri'nden kopup, akıntı ile sürüklenen ve Boğaziçi'ne gelen buz kümeleri.

Bebek sahilinde kış. Köy sakinlerine ait tekneler kışı geçirmek üzere sahile çekilmişler.

Boğaziçi Üniversitesi'nin daha 'Robert College' olduğu zamanlar.
Arkasındaki sırta, Nafi Baba tekkesi denilen bölgede kayak yapan bir İstanbul'lu.

Salı günleri İstanbul'dan kalkan ve Karadeniz şehirlerini dolaşan posta gemileri Pazar günü dönerlerdi. İşte bir Pazar günü, Karadeniz Postası dönüş yolunda güneye doğru ilerlerken kuzeydeki tepelerin ne kadar boş olduğu gözler önünde.

İstanbul'un belki en küçük ama şirin, sahil camii örneği 'Bebek'tedir.

Ara sokaklarda dolaşan bir manav örneği daha.

Günlük ihtiyaçların temininde de suyolu çok kullanılırdı. Arnavutköy sahilinde bir 'Sandal Manav'.

Emirgan'dan bir detay

İstinye Koyu: Denizcilik İşletmesine ait gemi tamir 'dok'larının bir kısmı, yüzer havuzlar burada yer alırdı. Günümüzde burada İSPARK'a ait marina var.

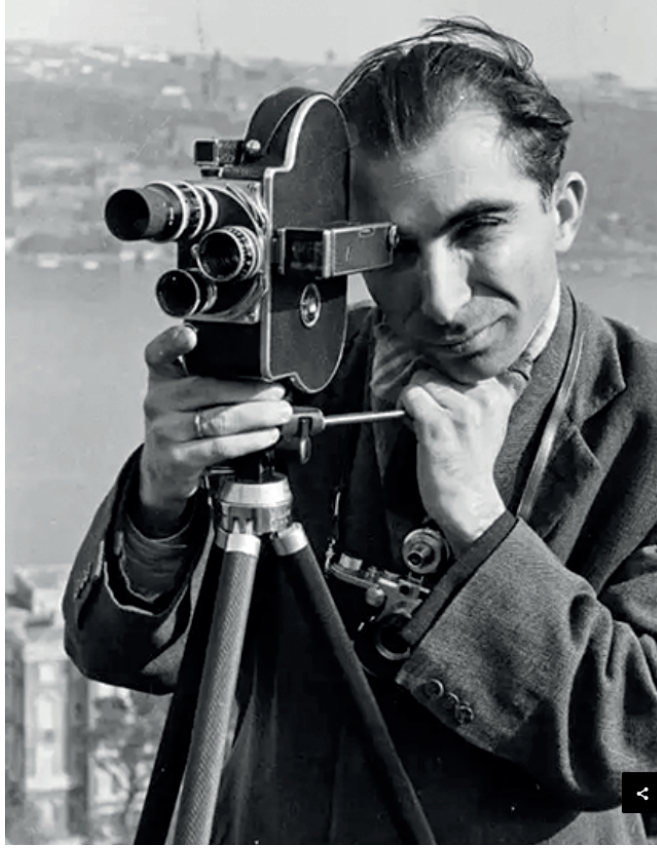

Çengelköy'ün bu fotoğrafı yine çok şey söylüyor; Arnavut kaldırımı tarzında döşenmiş ana caddede, modern giyimli bir kadın ve erkekler görülüyor. Ulaşımında bisikletin, taşımacılıkta at arabasının kullanıldığı bir zaman kesitinde, badem de denilen küçük salatalıkların yetiştirildiği şirin çok güzel bir İstanbul köyü.

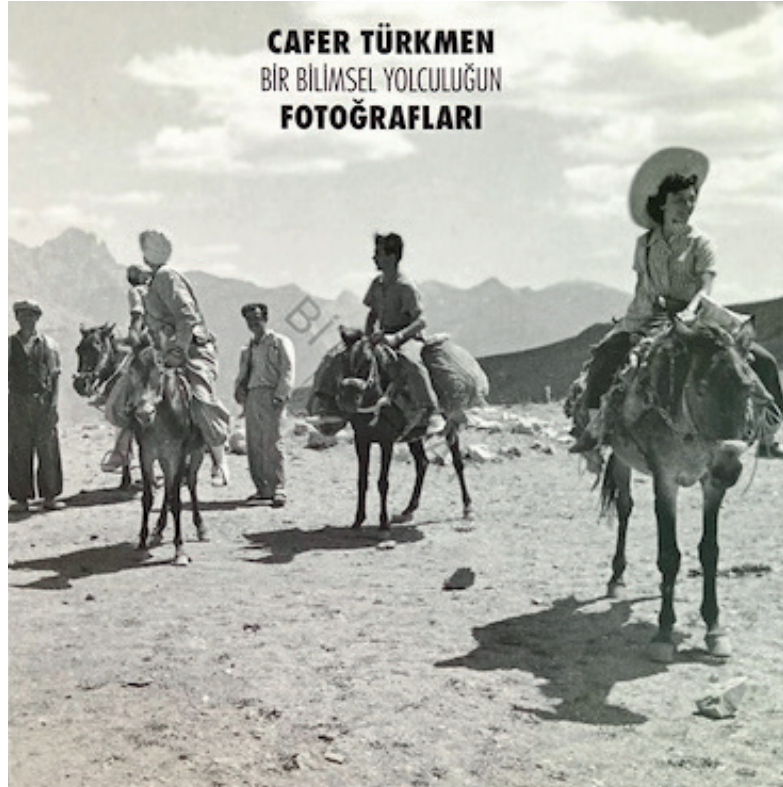

Bu fotoğrafı, değerli Hoca'mız, Prof. Dr. Süleyman Dirvana'nın aziz anısına saygı ile sunuyorum. Rahmetli Hoca'mız, hâlâ ailesi tarafından yaşatılan, sularımızda bayrak gösteren meşhur klasik teknesi Seddülbahir ile Boğaziçi'nde yelken yaparken görülmekte.

Cafer Tayyar Türkmen

Cafer Türkmen;
Bir Bilimsel Yolculuğun
Fotoğrafları, 2016

Kelebeklerin Yaşam Döngüsü

Kelebeklerin dört aşamadan oluşan yaşam döngüsü, dişi bir kelebeğin gelecek tırtılların sağlıklı bir başlangıç yapması için özenle seçtiği, uygun bir bitki yaprağına veya benzer bir yüzeye bıraktığı küçük bir yumurtayla başlar.

Bu Yumurta Aşamasını Larva (Tırtıl) Aşaması takip eder ve yumurtadan çıkan tırtıllar, hızlıca büyümek için bol miktarda, genellikle yapraklardan oluşan besinleri tüketirler. Ayrıca, büyümelerini desteklemek amacıyla birkaç kez deri değiştirirler (ektimizis). Bu dönem, kelebek gelişiminin en aktif büyüme evresidir.

Büyüyen tırtıl, beslenme dönemini tamamladıktan sonra kendini bir pupa (krizalit) içine alır. Bu Pupa Aşamasında tırtıl, tamamen farklı bir organizmaya dönüşüm geçirir. İçinde gerçekleşen kimyasal ve yapısal değişiklikler sayesinde tırtıl, kelebek formuna dönüşür.

Emine AKSOY

*Tıp Doktoru
Akademisyen
Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları
ve Göğüs Cerrahisi Eğitim
ve Araştırma Hastanesi*

emineaksoy@gmail.com

Bu üç aşamayı geçerek dönüşüm sürecini tamamlayan kelebek, krizalit içerisinden çıkar ve üreme, beslenme (özellikle nektar) ve türünün devamını sağlama görevlerini üstlenir. Artık bu dördüncü ve son Yetişkin Kelebek aşamasında, renkli kanatları ve uçuş yeteneğiyle dikkat çeker.

Bu Yumurta, Larva, Pupa ve Yetişkin Kelebek aşamalarından oluşan döngü, keleklerin hayatta kalma stratejisinin temelini oluşturur ve her aşama, organizmanın gelişimi için kritik öneme sahiptir.

DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE KELEBEK TÜRLERİ

Yaklaşık 180 bin tür ile toplam canlı organizma türlerinin yüzde onunu teşkil eden Lepidoptera; kelebek ve güvelerin de içinde olduğu bir

böcek ailesidir. Dünyanın en yaygın böcek türleri bu gruptadır ve sadece yaklaşık 17 bin 500'ü kelebektir.

Türkiye'de bilimsel olarak listelenmiş ve aşağıda belirtilen 9 aile altında toplam 416 kelebek türü vardır ve bunun 50 kadarı endemik türdür. Ülkemizde amatör gözlem ve fotoğrafçılar yaklaşık 380 türü fotoğraflamışlardır.

Argynniidae Ailesi	: 55 tür
Danaidae Ailesi	: 1 tür
Hesperiidae Ailesi	: 43 tür
Libytheidae Ailesi	: 1 tür
Lycaenidae Ailesi	: 182 tür
Papilionidae Ailesi	: 13 tür
Pieridae Ailesi	: 39 tür
Riodinidae Ailesi	: 1 tür
Satyridae Ailesi	: 81 tür

Aporia crataegi - Alıç Beyazı

Archon apollinaris - Küçük Yalancı Apollo

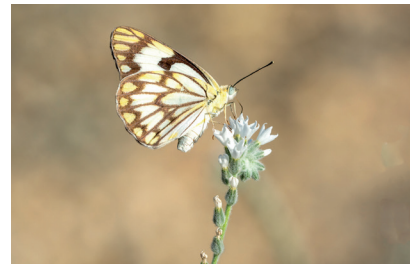
Aricia anteros - Çokgözlü Balkan Mavisi

Araschnia levana - Isırgan Kelebeği

Argynnis paphia - Cengaver

Belenois aurota - Beyaz Öncü

Melitaea ornata - Cezayirli İparhan

Euapatura mirza - Şehzade

Vanessa cardui - Diken Kelebeği

1. Fırça Ayaklı Kelebekler (Argynnidæ Ailesi): 55 tür

Parlak renkli, orta ve büyük boy kelebekler.

(İparhanlar, Şehzade, Hanımeli, Atalanta, Diken, Aglais, Nymphalis, Nazuğum, Meşe kelebekleri ve İspanyol Kraliçesi gibi)

2. Kral Kelebekleri (Danaidæ Ailesi) : 1 tür

Tropikal alanlarda; büyük, güçlü, parlak renkli, göçmen kelebekler (Sultan)

3. Zıpızplar (Hesperiidæ Ailesi) : 43 tür

Şekil olarak diğer kelebeklerden farklıdır.

(Sarı Antenli, Siyah Antenli, Sarı Bantlı, Hatmi Zıpızplar ile Pashı Zıpızp ve Kızıl Zıpızp)

4. Uzun Burunlu Kelebekler (Libytheidæ Ailesi) : 1 tür

Kafalarının önünde uzayan buruna benzeyen uzun doku-
naçlara sahiplerdir.

(Çitlenbik Kelebeği)

5. Maviler, İnce Çizgili ve Bakırlar (Lycaenidæ Ailesi): 182 tür

Ülkemizdeki türlerin %40'dan fazlasını kapsar. Büyük ço-
ğunluğu küçük boyutlardadır. Genellikle erkeklerin kanat
üstü mavi, dişilerin ise kahverengidir.

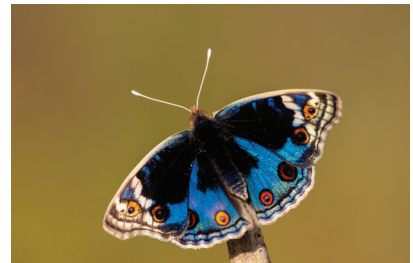
(Çok Gözlü Maviler, Bakırlar, Gelincikler, Mor Meşe, Züm-
rütler, Sevbeniler, Kupidler, Karagözlüler ve Tüylü Maviler)

Limenitis reducta - Akdeniz
Hanımeli Kelebeği

Danaus chrysippus - Sultan

Junonia orithya - Dicle Güzeli

Lycaena phlaeas - Benekli Bakır
Güzeli

Lycaena virgaureae - Orman Bakır
Güzeli

Callophrys rubi - Zümrüt

Polyommatus antiochenus -
Hatay'ın Çokgözlü Güzelmavisi

Polyommatus rosei - Rose'nin
Çokgözlüsü (endemik)

6. Kırlangıç Kuyruklar (Papilionidae Ailesi): 13 tür

Genellikle en büyük kelebeklerin yer aldığı bir aile.

(Kırlangıçkuyruk, Erik ve Kaplan Kırlangıçkuyruğu ile Fisto Kelebekleri ve Apollolar)

Parnassius apollo - Apollo

Pieris brassicae - Büyük
Beyazmelek

7. Beyazlar ve Sarılar (Pieridae Ailesi): 39 tür

Genellikle orta boydadırlar ve hemen göze çarparlar.

(Beyaz Melekler, Turuncu Süslüler, Alıç Kelebekleri, Öyklöler, Azametler ve Orak Kanatlardır)

8. Metalik Lekeliler (Riodinidae Ailesi): 1 tür

Çoğunlukla tropikal iklimlerde yaşar. (İncili Kelebek)

Hamearis lucina - İncili Kelebek

9. Kahverengi Kelebekler (Satyridae Ailesi): 81 tür

Genellikle kahverenginin bir tonu olan kelebekler. Çoğunluğu orta boydadır.

(Melikeler, Cadılar, Kara Melekler, Güzel Esmerler, Kara Murat, Seyit, Periler ve Orman Esmeri)

Chazara briseis - Cadi

Plebejus sephirus - Balkan Esmergözü

10. Türkiye'nin en küçük kelebeği kanat açıklığı 8-12 mm ile Lycaenidae Ailesinden olan Mücevher Kelebeği (Chilades Trochylus) dir.

Türkiye'nin en büyük kelebeği ise kanat açıklığı 40 -50 mm ile Papilionidae Ailesinden olan Apollo (Parnassius Apollo) dur.

KELEBEKLERİN YAŞAM SÜRESİ

Dünya üzerinde ömrü bir gün olan hiçbir kelebek türü yoktur.

Kelebeklerin bir hafta - bir yıl süren yaşam evreleri vardır (Ortalama: 2-4 hafta)

Laysenid ailesine bağlı mavi kelebeklerden bir çoğunun ömrü 1-2 hafta civarındadır. Sarı Bantlı Kadife ya da Aglais gibi Fırça Ayaklar 7-8 aya kadar yaşayabilirler.

Kelebeklerin bu ilginç yaşam döngüsünü bilen gözlemci ve fotoğrafçıların dikkat etmesi gereken bazı temel kriterler vardır. İşte başarılı bir gözlem ve fotoğrafçılık deneyimi için önemli noktalar:

1. Gözlem Kriterleri:

Doğru Zaman: Kelebekler genellikle ilkbahar ve yaz aylarında daha aktiftir. Sabah erken saatlerde veya öğleden sonra daha sakin olabilirler.

Turanana endymion - Anadolu Turanmavisi

Zegris eupheme - Zegris

Boloria graeca - Balkan Menekşe Kelebeği

Inachisio - Tavus Kelebeği

Pyronia tithonus - Pironiya

Doğru Mekan: Çiçekli alanlar, orman açıklıkları, çayırlar, sulak alanlar ve bahçeler kelebeklerin yoğun olduğu bölgelerdir. Milli parklar, biyolojik çeşitliliği yüksek alanlar, nehir kenarları ve çiçekli tarlalar doğru mekan tercihi için iyi seçeneklerdir.

Defter veya Mobil Uygulamalar: Türleri not almak ve kayıt tutmak için kullanılır. (örn. iNaturalist, Merlin, ObsIdentify).

Alan Rehberi: Bölgedeki kelebek türlerini tanımak için bir rehber kitap veya dijital kaynak yardımcı olabilir.

Kelebek Türlerini Tanıma: Kanat şekli, renk deseni ve büyüklüğü ayırt edici özelliklerdir.

Beslenme Alışkanlıkları: Çiçek türleri, meyve, ağaç özleri tür tespiti için ipuçları sunabilir. Ayrıca, uçuş şekli ve hızı da bazı türleri belirlemede yardımcı olabilir.

2. Fotoğrafçılık Kriterleri:

Ekipman Seçimi

Makro Lens: Kelebekleri yakın detaylarıyla çekmek için idealdir. (örneğin 90mm, 100mm, 105mm gibi)

Telefoto Lens: Uzaktan rahatsız etmeden fotoğraf çekmek için uygundur.

Tripod: Sabit ve net çekimler için gereklidir.

Dürbün: Uzaktan gözlem için önemli ve faydalı bir ekipmandır.

Doğal Işık Kullanımı: Sabah veya akşam ışığında daha yumuşak ve etkileyici kareler yakalanabilir. Hava serin olduğundan kelebekler daha hareketsiz olur, bu da onları fotoğraflamak için büyük bir avantaj sağlar. Ayrıca, güneşli ama rüzgarsız günler tercih edilmelidir. Doğal ışık iyi olur ve rüzgar kelebeği ya da çiçeği oynatmaz.

Fotoğraf Çekim Teknikleri

Yaklaşım: Kelebeğe ani hareketlerle yaklaşmak kelebeğin sizi bir tehdit olarak algılamasına ve uçarak kaçmasına neden olur. Bu yüzden sessiz ve sabırlı olmalı, kelebeklere yavaş ve alçak pozisyonda ilerleyerek yaklaşıp ürkütmemek gerekir.

Kompozisyon: Kelebeği net bir şekilde çerçeveye almak için arka planın sade ve dağılmamış olmasına dikkat edilmelidir. Kelebeğin göz hizasına inmeye çalışmak ve çerçevede kelebek kadar çiçek, bitki ya da doğa dokusu olması da önemlidir. Ayrıca, üstten, yandan, arkadan gibi farklı açılardan çekim yaparak değişik kompozisyonlar da denenebilir.

Odak Noktası: Kelebeğin gözleri ve kanat desenleri genellikle en önemli detaylardır.

Hızlı Çekim Modu: Ani hareketleri yakalamak için hızlı netleme özelliği olan bir kamera kullanılmalıdır. Çünkü kelebekler çabuk hareket eder. Flaş kullanımını kaçmalarına neden olabilir. Bu yüzden her zaman doğal ışıktaki çekim tercih edilmelidir.

Doğaya Saygı: Kelebek fotoğrafçılığı, sabır ve doğa sevgisi gerektiren oldukça keyifli bir uğraştır. Ancak, hem teknik hem de doğal faktörleri göz önünde bulundurmak gerekir.

Öncelikle bitkilere, çiçeklere, kelebeğin yaşam alanına zarar vermemeye özen gösterilmelidir. Kelebekleri yakalamak veya onlara zarar vermek etik değildir. Doğal yaşam alanlarını bozmadan gözlem ve fotoğrafçılık yapılmalıdır. Kimyasal böcek ilaçlarından uzak durulmalıdır.

BENİM ÇALIŞMALARIMA DAİR

Sevgili Toraks Derneği Dostlarım, yukarıda bahsettiğim bilgilerden sonra izninizle biraz da kendimden söz edeyim.

2014 yılında ANAFOD Fotoğraf Derneğinde temel fotoğrafçılık eğitimi alırken, kelebek göz-

lem ve fotoğrafçılığı yapan Lale Çaktı ve Murat Kurtel ile tanıştım. Bu ekibe katılarak kelebek gözlem ve fotoğrafçılığı deneyimlerime başlamış oldum. 2014 yılından bugüne kadar bu ekip ile elliden fazla ilimizde, çeşitli arazilerde 340 türü fotoğrafladım.

Hedef tür için çalışmalara, öncelikle türün yaşadığı ve bulunabileceği bölgeleri araştırarak başlıyoruz. Uçma zamanı, yaşadığı bitki, hava şartları gibi bilgilerden sonra ulaşım ve konaklama planlarımızı yapıyor ve bölgeye gidiyoruz. Bu seyahatlerimizden kimi zaman güzel sonuçlarla, kimi zaman da hüsrarla dönüyoruz. Yine de ülkemizde bulunan yeni türleri fotoğraflamak için fırsat buldukça çalışmalara ve aramaya devam ediyoruz.

Sözlerime eğer kelebek fotoğrafçılığı yapmak istiyorsanız asla bir kelebeği yakalamaya ya da elinize almaya çalışmayın diyerek son vermek istiyorum ve herkese kelebek kanatları gibi güzel ve rengarenk bir hayat diliyorum.

Kaynakça

Koçak,A.Ö., 2014, List of the 23773 pterygot species in Turkey based upon the info-system of the Cesa. Priamus (Suppl.) 32: 1-876.**

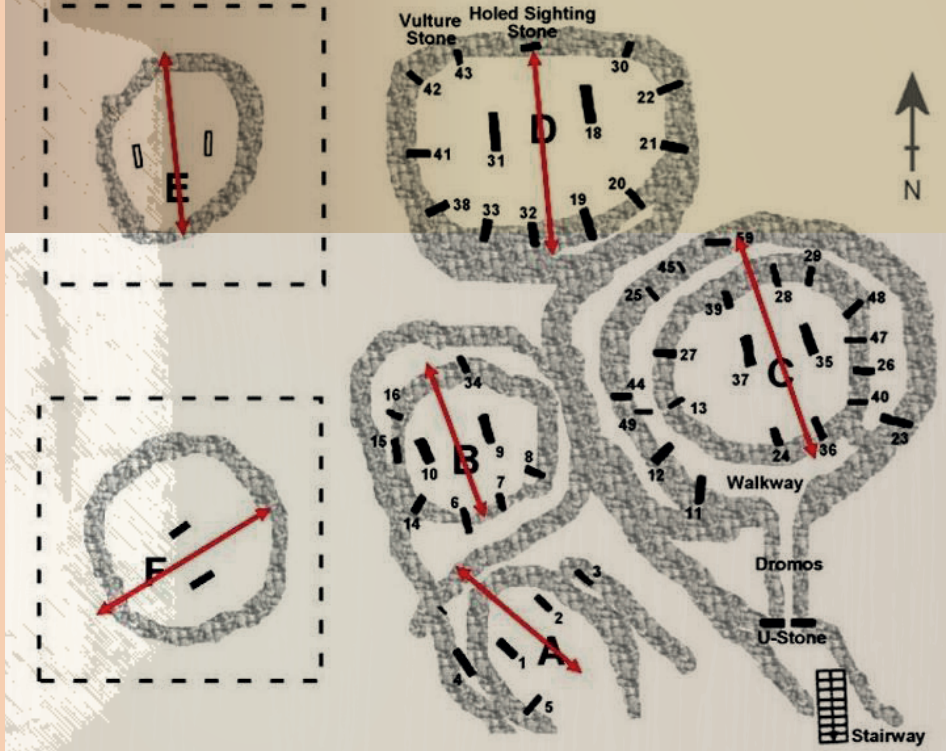
GÖBEKLİTEPE

Ayhan ÇAKMUR

*Sanat Tarihçisi
Profesyonel Turist rehberi
Galatasaray Lisesi,
İstanbul Üniversitesi Arkeoloji
ve Sanat Tarihi lisans eğitimi.
Almanya Dil Kursu ve 1
yıllık Sanat Tarihi Eğitimi.
Turizm Bakanlığı 35 yıllık
profesyonel turist rehberliği
kokartı (Fransızca ve Almanca
dillerinden, TADLEM Turizm
Acentası sahibi*

ayhan@tadlem.com

A lman arkeolog Klaus Schmidt 1995 yılında günümüz Şanlıurfa şehir merkezine 14 km uzaklıktaki yapay bir tepeyi tespit ederek ilk kazı çalışmalarını başlattığı höyüğün insanlık tarihi açısından bu denli önemli olacağını asla tahmin etmemişti.

İlk buluntuların yaşlarını belirlemek için yapılan karbon 14 testleri MÖ 9600 yılını saptamıştı. Bu kabaca günümüzden 12 bin yıl öncesini gösteriyordu.

Adına sonradan Göbeklitepe denilen bu höyük yeryüzünde bilinen en eski insan yapımı yerleşimlerden Jericho (Eriha – Ürdün) ve Çatalhöyük (Türkiye) buluntularından bile en az 1500-2000 yıl daha eski bir tarihi gösteriyordu.

Göbeklitepe Neolitik diye adlandırdığımız dönemi 2000 yıl kadar geri çekmişti.

Klaus Schmidt, İstanbul ve Chicago üniversitelerinden ortak bir ekibin burayı ziyaret edip 1,44 hektarlık bir bölgede yer alan çeşitli küçük tepeler tespit ettiğini biliyordu. Keşif ekibi ayrıca Göbeklitepe’de, üzerinde yontma kabartmaların olduğu, kireçtaşından kesilip yontulmuş plakaların bulunduğunu da belirtmişti. Ancak o zamanın şartlarında bu bölgenin önemi tam kavranamamış ve kapsamlı bir çalışma yapılması için gerekli motivasyon oluşmamıştır.

Göbeklitepe’yi kazdıkça karşımıza daire biçiminde yapılar çıktı. Schmidt bu daire planlı yapıları A,B,C,D halkaları olarak adlandırdı. Daha sonra E ve F daireleri keşfedildi.

Bu dairelerde T biçimindeki 10-12 dikilitaş yuvarlak planda dizilmiş, araları ise taş duvarlarla örülmüştür. Yapının merkezinde daha yüksek boyda olan iki dikilitaş, karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. Yapı bu şekliyle eğer benzetilmek istense ilk olarak akla İngiltere'deki Stonehenge'de gördüğümüz mimari yapıyı andırıyordu.

Halkaların arasında yaklaşık 500 yıllık yaş farkları tespit edildi. Bu daireler dönemin insanlarınca yapılmış ve sonra bugün hâlâ anlamını bilemediğimiz nedenle zamanının insanına atfetmekte zorlandığımız yüksek bir mimari bilgiyle özenle (sağlamlaştırıcı taşlar kullanılarak) örtülmüştü. Bu konu hakkında Ortodoks akademisyenler örtünmenin doğal nedenlerle olduğu görüşünü savunmaktadır. Konu hakkında amatör araştırmacı yazarlar farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu görüşler arasında Andrew Collins ve Adrian Gilbert'inkiler ilgi uyandırmaktadırlar. Onlara göre halkalar yapıldıkları tarih ile orantısız olarak gökyüzündeki Orion Takım Yıldızının her 480 yıllık bir (1) derece sapmasına istinaden işlevselliklerini yitirmeleri ile kapatılıp yeni halkanın açılması yönündedir. Daha sonra bu tezi araştırmacı Graham Hancock da savunmuştur.

Göbeklitepe'nin üç ayrı katmandan oluştuğu bilinmektedir. Birinci katman, taş ve doldurma topraktan, ikinci ve üçüncü katman ise "T" şeklinde dikmelerin üzerinde insan ve hayvan figürlerinden inşa edilmiştir.

Denizden 780 mt. yükseklikte yer alan bu höyüğe eğimli bir araziden ağırlıkları 40 ile 60 ton arasındaki T şeklindeki sütunların nasıl taşındığı sorusu bir yana neden taşındıkları hâlâ en büyük bilinmezler arasındadır.

Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'a ait olduğu düşünülen yapının o dönemlerdeki insanların 40-50 kişilik topluluklar hâlinde yaşayan avcı göçebe gruplar olarak adlandırıyoruz. Ancak 30 yıllık kazıların sonucunda yapının tek bir höyük olmadığı ve 20 futbol sahası alanı kaplayan birkaç höyükten meydana gelmiş şimdilik bilinen en eski insan yerleşkesi olduğu tespit edilmiştir. Yani Göbeklitepe ezberleri bozmuştur. Tahminen 2000 yıllık bir zaman diliminde bu Anıtsal alan ve çevresinde yine 2 bin veya daha çok insan bir arada yaşamıştır.

Bu saptamayla, yapıların inşa edilmesi için ileri bir sosyal yapıya, motivasyona ve iş gücüne ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı gideren insan topluluklarının beslenme ihtiyacını ne ile karşıladıkları

ise arkeolojik kazılarda elde edilen buluntular sayesinde kısmen açığa çıkarılmıştır. Halkalarda bulunan çok fazla hayvan kemikleri, yiyecek kalıntıları, bu yapılarda ayinler sırasında yemek yendiğini, şölenler düzenlendiğini ve bu sosyal etkinliklerin tarım ve hayvancılıkta itici güç olduğu görüşü hâkimdir.

Ayrıca 240 litreye kadar sıvı koyulabilen kireç taşından yapılmış tekne şeklinde büyük kaplar bulunmuştur. Bu kapların tahılların suda bekletilmesi, ezilmesi ve mayalanması sonucu elde edilen bira için kullanıldığı yapılan kimyasal araştırmalar neticesinde görülmektedir.

Göbeklitepe'de bulunan bu kaplarda yaban eşiği kürek kemiğinin, malzemeleri karıştırmak için kullanılmış olabileceği de varsayımlar arasındadır. Bulunan bu tekne ve kapların dibinde koyu gri tortuların bulunması tahılları mayalandırarak bir içecek üretildiği çıkarımı ise yukarıda verilen bilgileri destekleyecek niteliktedir.

Göbeklitepe yapısının taban kısmında kullanılan terrazzo (su geçirmeyen) yapının olması burada toplanan insanların bu alanda sıvı kullanılarak ayinler düzenlediğini düşündürmektedir.

Fakat Göbeklitepe'yi kazdıkça buluntular bize daha çok bilinmezi ve soruyu da beraberinde

getirmektedir. Şimdilik bazılarını bilimsel yanıtlar verebilsek de çoğu hâlâ büyük gizemdir.

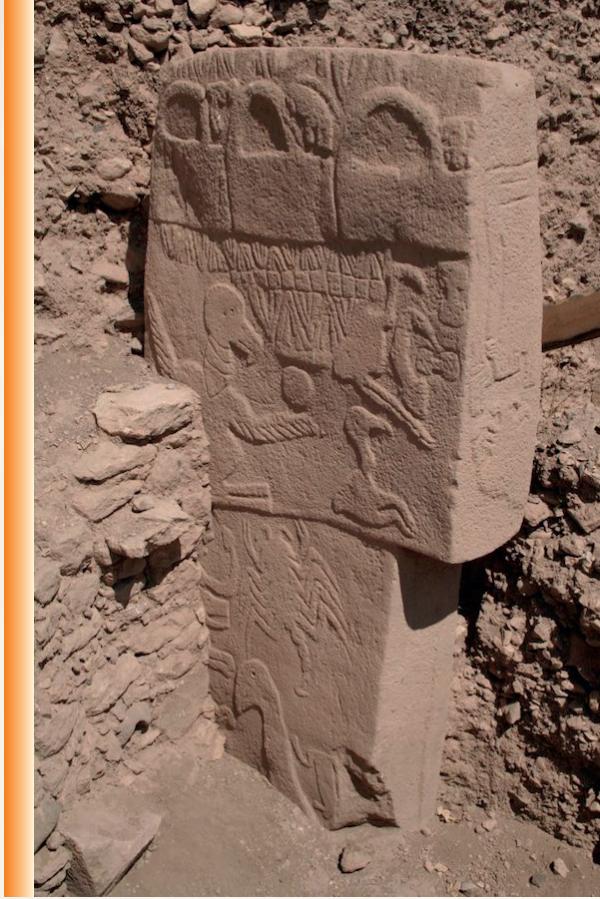
Öncelikle, taşı taş ile yontarak kap kacağı yapabilmemiş olan bu topluluklar nasıl bir motivasyonla 40-50 kişilik gruplardan çok daha büyüklerini belli bir amaç uğruna oluşturmuştur? Elbette daha önemlisi bu amaç ya da hedef ne idi?

Kendi habitatını yapmaktan aciz olan bu topluluklar diğer taraftan belli bir mühendislik bilgisi dahilinde oldukça ağır olan bu taşları ki bunlara megalit diyebiliriz, nasıl bir işbirliği ile taşımışlardır?

Bu tip yanıtsız sorular amatör araştırmacı ve komplocu diyebileceğimiz teorisyenleri harekete geçirmiştir. Bunlar arasında başta burayı dünya dışı varlıklar inşa ettirdiden tutun, zaman yolcusu tabir edilen kişilerin bu neolitik insanlarına inanç kavramını öğreterek belki de ses veya frekans yöntemleriyle bu halka biçimindeki yerleri inşa ettirdiklerine kadar uzanan geniş bir yelpazededir.

Jeofizik araştırmaları, bugüne kadar gün yüzüne çıkarılanlar da dahil olmak üzere Göbeklitepe'deki yapılarda toplam 300'e yakın dikilitaş kullanılmış olduğunu göstermektedir. Yüzeydeki dikilitaşların 74 adet olduğunu biliyoruz. Bu bağlamda halkaların altında hatırı sayılır

miktarda sütunun olması manidardır. Sütunların üzerindeki kabartmalar incelendiğinde çalışmaların neden son yıllarda daha alt tabakalardakileri gün yüzüne çıkarmaya yönelik olmadığı bazı çevrelerce sorgulanmaktadır. Zira yer üstündeki sütunların bazıları bize değerli ip uçları sunmaktadır.

Sıklıkla dikilitaşların gövde kısmının ön yüzünde iki bant hâlinde uzanan kabartmalar ve uzun bir giysiyi andıran kabartmalar görülmektedir. Bu kabartmaların özel bir giysiyi temsil ettiği ve ritüellerin önemli bir unsuru olduğu, belirli kişiler tarafından giyildiği düşünülmekte.

Fakat bu görüşe şahsen katılmamaktayım zira elimizde Şanlıurfa merkezinde inşaat hafriyat çalışmaları sırasında çıkarılmış bir heykel bulunmaktadır. Urfa Adamı denen bu eşsiz heykel Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Bu heykelin yaşı Göbeklitepe sütunlarıyla aynıdır. Bu durum bize madem bu kadar net insan kafası yapabiliyorlar halkaların ortasındaki iki büyük karşılıklı heykellerin neden kafasını yapmamışlar diye sordurmaktadır. O

halde o heykellerin insanı tasvir ettiklerinden emin olamayız.

En çok görülen motifler yabani hayvan motifleridir. Motiflerde kullanılan yabani hayvanlar çok geniş bir çeşitlilik göstermekte ve dönemin, bölgenin faunasıyla örtüşmektedir. Kedigiller, boğa, yaban domuzu, tilki, turna, ördek, akbaba, sırtlan, ceylan, yabani eşek, yılan, örümcek ve akrep bunlardan bazılarıdır. İlginç bir saptama da heykellerde betimlenen vahşi hayvanlar erekte haldedir. Bu bize büyük ihtimalle hayvanların av esnasındaki hallerini betimlemek istedikleri yönündedir.

Ayrıca tüm sütunlar arasında özellikle ünlü olan 43 numaralı sütundan bahsetmeliyiz. Zira bazı araştırmacılar tarafından bu sütunun üzerindeki kabartmaların bizlere yıldızlar ve konumları vasıtasıyla 12 bin yıl önce yaşanmış olduğu varsayılan büyük bir felaketin anlatımı olduğu söylenmektedir.

Bu yazımızda sadece Göbeklitepe'den bahsedebildik ancak Şanlıurfa'da toplam 12 höyük bulunmuş ve hepsinde kazılar devam etmektedir. Bu yapılar kompleksine bakanlıkça "Taş Tepe" ismi verilmiştir.

HEP BERABER YAŞANABİLİR BİR SAĞLIK ORTAMI İÇİN MÜCADELEYE DEVAM

Türk Toraks Derneği
Hayat Nefesle Başlar

ANASAYFA KONGRE 2025 GÜZ SEMPOZYUMU 2024 DERNEK HAKKINDA HABERLER BASINDA TTD BİLGİLENDİRİCİ KAYNAKLAR İLETİŞİM SAĞLIK PROFESYONELLERİ ENGLISH

Hızlı Arama

TTD Sosyal Medya Hesapları

Basın Bildirisi

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

Türk Toraks Derneği Toraksik Onkoloji Çalışma Grubu "1 Ağustos Dünya Akciğer Kanseri Günü" Basın Bildirisi

01.08.2025

Haber

Türk Tabipleri Birliği

Türk Tabipleri Birliği'nden Dünya Tabipleri Birliği ve Birleşmiş Milletler'e Gazze Çağrısı

29.07.2025

Basın Yansımaları

Sağlıklı nefesler için bronşektaziye dikkat!

Türk Toraks Derneği Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Zübeyha Bingöl, "Nefes darlığı, sıkartılacak belirtiler ve akciğer sağlığı hakkında önemli bilgiler vermektedir, çocuk zamanı geç sağlık problemlerine" diyerek, erken tanıdan hastaların tedavilerini engellemenin önemli bir yeri olduğunu söyledi.

Basında Türk Toraks Derneği Klinik Sorunlar Çalışma Grubu "1 Temmuz Dünya Bronşektazi Günü" Basın Bildirisi

08.07.2025

Basın Yansımaları

"Yangınlarda solunum şikayetleri 3 katına çıkıyor"

Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu Başkanı Doç. Dr. Nilüfer Ayık, "Anımsadığımız geçen yılın iklim değişikliği nedeniyle yaşanan ve 10-15 gün sürdüren ve 1000'den fazla kişiye zarar veren yangınlarda ve akciğer sağlığını etkileyen etkilerden dolayı solunum şikayetleri 3 katına çıkıyor. Yangınlarda ve akciğer sağlığını etkileyen etkilerden dolayı solunum şikayetleri 3 katına çıkıyor. Yangınlarda ve akciğer sağlığını etkileyen etkilerden dolayı solunum şikayetleri 3 katına çıkıyor."

Basında Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu "Orman Yangınları" Basın Bildirisi

08.07.2025

Basın Bildirisi

Türk Toraks Derneği Mesleki Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu "Orman Yangınlarında Hayatını Kaybeden Emekçileri Saygıyla Anıyor, Mesleki Akciğer Sağlığı Açısından Uyarıyoruz" Basın Bildirisi

24.07.2025

Basın Yansımaları

meceya elektronik sigarayı cazip yapıyor

GENÇLER arasında e-sigara pazarlaması yasaklanmıştır

Basında Türk Toraks Derneği Tütün Kontrolü Çalışma Grubu "31 Mayıs Tütünsüz Dünya Günü" Basın Bildirisi

10.06.2025

Basın Bildirisi

TÜRK TORAKS DERNEĞİ ÇEVRE SORUNLARI VE AKCİĞER SAĞLIĞI ÇALIŞMA GRUBU "5 HAZİRAN DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ" BASIN BİLDİRİSİ

PLASTİK KİRLİLİĞİYLE SAVASIN !

Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu "5 Haziran Dünya Çevre Günü" Basın Bildirisi

05.06.2025

Basın Bildirisi

Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu "Zeytinime Dokunma" Basın Bildirisi

19.06.2025

Basın Bildirisi

TÜRK TORAKS DERNEĞİ MESLEKİ AKCİĞER HASTALIKLARI ÇALIŞMA GRUBU "METAN GAZI ZEHİRLENMESİ" BASIN BİLDİRİSİ

Türk Toraks Derneği Mesleki Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu "Metan Gazı Zehirlenmesi" Basın Bildirisi

11.07.2025

Haber

Sağlık, Demokratik ve Adil Bir Ortamda Yeşerir

10.07.2025

Basın Bildirisi

METAN / CH₄

Türk Toraks Derneği Çevre Sorunları ve Akciğer Sağlığı Çalışma Grubu "Metan Gazı Zehirlenmesi ve Alınacak Önlemler" Basın Bildirisi

08.07.2025

Basın Bildirisi

UYANIK OL GENÇLERİ KENEVİRDEN KORU

Türk Toraks Derneği Tütün Kontrolü Çalışma Grubu "Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"ne" İlişkin Basın Bildirisi

18.07.2025

<https://toraks.org.tr/site/news>

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

ULUSLARARASI KATILIMLI

TÜRK TORAKS DERNEĞİ 29. YILLIK KONGRESİ

8-12 Nisan 2026 Susesi Luxury Resort Otel, Antalya

Sağlıkta Eşitlik ve Adalet

www.toraks.org.tr